

Onsdagen den 3 februari

Kl. 09.00–16.33

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 13 januari justerades.

§ 2 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade
att *Ann-Sofie Lifvenhage* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot i arbetsmarknadsutskottet och
att *Helena Bouveng* (M) avsagt sig uppdraget som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Moderaternas riksdagsgrupp anmält *Josefin Malmqvist* som ledamot i arbetsmarknadsutskottet och *Ann-Sofie Lifvenhage* som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Förste vice talmannen förklarade valda till

ledamot i arbetsmarknadsutskottet
Josefin Malmqvist (M)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Ann-Sofie Lifvenhage (M)

§ 4 Anmälan om vice ordförande i utskott

Förste vice talmannen anmälde att *Viktor Wärnick* (M) valts till andre vice ordförande i kulturutskottet från och med den 2 februari.

§ 5 Meddelande om utrikespolitisk debatt

Förste vice talmannen meddelade att utrikespolitisk debatt skulle äga rum *onsdagen den 24 februari kl. 9.00.*

§ 6 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 4 februari kl. 14.00.*

§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:364

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:364 Skenäktenskap
av Sara Gille (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 2 mars 2021.

Stockholm den 1 februari 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:385

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:385 Alternativ till förtida stängning av Bromma flygplats

av Maria Stockhaus (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 2 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 2 februari 2021

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Prot. 2020/21:75

3 februari

Följande dokument hänvisades till utskott:

Redogörelser

2020/21:RAN1 och SN1 till konstitutionsutskottet

EU-dokument

COM(2020) 796 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 30 mars*.

§ 9 Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU5

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

§ 10 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU11

Justitieombudsmännens ämbetsberättelse (redog. 2020/21:JO1) föredrogs.

Anf. 1 DANIEL ANDERSSON (S):

Fru talman, ärade ledamöter, åhörare och riksdagens ombudsmän, som jag vet följer denna debatt och som i vanliga fall brukar vara med oss här i kammaren! På riksdagens bord ligger just nu justitieombudsmännens ämbetsberättelse, denna omfattande produkt som består av JO:s redogörelse för deras arbete, granskningar och bedömningar av en stor mängd anmälningar. Det är till stor nytta för Sverige att vi har denna ordning med Riksdagens ombudsmän, JO, som granskar och utövar tillsyn över den offentliga verksamheten. Det gynnar vårt land och våra medborgare.

Ämbetsberättelsen är en omfattande och omskakande läsning. Den vittnar om brister som finns i det offentliga verksamheten och som skapar stort lidande för enskilda medborgare. Den ger många exempel där det offentliga – kommuner, regioner och myndigheter – har brustit i sina uppgifter. Just därför är det så viktigt att detta ägnas både uppmärksamhet och eftertanke. Vad kan vi lära oss, och hur kan vi, det offentliga, göra saker bättre?

Fru talman! Den pandemi som vi levt med sedan början av förra året har påverkat vårt samhälle och dagliga liv på ett sätt som saknar motstycke i modern tid. Vissa grupper har löpt risk att drabbas särskilt hårt av såväl smittan som de extraordinära åtgärder myndigheterna vidtagit. JO:s uppdrag att främja rättssäkerheten och bevaka att medborgarnas grundläggande

de fri- och rättigheter inte kränks har blivit ännu viktigare under dessa förhållanden.

Som JO skriver hör frihetsberövade människor till de grupper som löpt särskild risk att drabbas av pandemins effekter. De har små möjligheter att själva påverka sin livssituation, är mycket beroende av respektive institutions hantering och bor ofta tätt med begränsade möjligheter till fysisk distansering. Det gäller till exempel intagna på Kriminalvårdens häkten och anstalter, i Migrationsverkets förvar eller i olika hem för tvångsvård inom socialtjänsten. I samband med ämbetsberättelsen har JO presenterat en särskild rapport om frihetsberövades situation under coronapandemin. Den är mycket angelägen, och jag utgår från att berörda myndigheter och institutioner studerar den noggrant.

Fru talman! Jag vill här i kammaren särskilt framhålla barnperspektivet. Vi vuxna bär ansvar för att barnens röster hörs. Dagens Nyheter rapporterade i höstas om hur barn till intagna förhindras att träffa sina föräldrar. En av dem var 10-åriga Lydia från Stockholm, som då inte hade fått träffa sin pappa på flera månader. Hon sa: ”Jag saknar honom och tänker på honom varje dag. När han fyllde år fick han en muffin av en präst. Det gjorde mig glad.” Hon är inte det enda barn som drabbats av att inte få träffa en förälder. JO har granskat detta, och i den särskilda rapporten finns skarpa uttalanden. Det är viktigt och bra. Som sagt utgår jag från att berörda myndigheter och institutioner studerar detta noga, inte minst för barnens skull.

Fru talman! Jag vill också i detta anförande lyfta fram vår viktiga tryck- och yttrandefrihetslagstiftning som vi har här i landet och våra regler kring offentlighet och sekretess. Offentlighetsprincipen är och förblir en hörnsten i vår demokrati.

JO Per Lennerbrant skriver i ämbetsberättelsen att JO flera gånger kritiserat Utrikesdepartementet för brister vid hanteringen av framställningar om utlämnande av allmänna handlingar. Detta är en fråga som konstitutionsutskottet har brottats med i flera år och under flera mandatperioder – oavsett politisk färg på regeringen, ska tilläggas. Intrycket är att det sitter i väggarna som ett organisatoriskt problem som varje ny utrikesminister får ärva.

Mot bakgrund av att UD återkommande och under flera år brustit i hanteringen av framställningar om att få ta del av allmänna handlingar fann JO Lennerbrants företrädare, JO Cecilia Renfors, att det var angeläget att följa upp det arbete som görs inom UD för att leva upp till tryckfrihetsförordningens bestämmelser om hanteringen av framställningar om att få ta del av allmänna handlingar. Av ämbetsberättelsen framgår det att UD har kommit in med en återrapportering där det redogjorts för vidtagna, pågående och planerade åtgärder för att förbättra hanteringen av framställningar om att få ta del av allmänna handlingar. Det är välkommet och angeläget. Vi kommer att fortsätta att hålla ett öga på detta.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag återigen tacka JO för årets ämbetsberättelse samt yrka bifall till KU:s förslag till beslut om att lägga redogörelsen till handlingarna.

Anf. 2 LARS JILMSTAD (M):

Fru talman! Den föreliggande ämbetsberättelsen framkallar – som vanligt kanske jag ska säga – lite motstridiga känslor.

Å ena sidan framkallar den obehag. Hur kan det komma sig, är en reflektion som infinder sig, att tjänstemän i stat och kommun år efter år fortsätter att bryta mot lagar och regler, vilket i värsta fall kan resultera i direkta övergrepp mot medborgare? De har ju ändå utbildat sig, och de har också kunnat lära sig av tidigare JO-granskningar.

Å andra sidan känns alla de granskningar som ingår i ämbetsberättelsen väldigt tillfredsställande. Vi kan vara stolta över den svenska uppfinningen ombudsmän. Dessa vänder, tillsammans med sina medarbetare, på alla de stenar som behövs för att bistå och hjälpa enskilda.

Utskottet ser mycket allvarligt på påtalade brister vad gäller saklighet och opartiskhet i förvaltningsuppgifter. Utskottet understryker också betydelsen av att myndigheter och kommuner lever upp till offentlighetsprincipen och att meddelarfriheten och efterforskningsförbudet respekteras. Just denna typ av tillkortakommanden återkommer år efter år i JO:s ämbetsberättelse.

Även JO:s verksamhet har påverkats av den pandemi som redan under våren 2020 ledde till omställningar i JO:s arbetssätt. Uppdraget att värna rättssäkerheten fortsatte ändå att vara detsamma och blev ännu viktigare när vårt samhälle utsattes för de påfrestningar som pandemin medförde.

Antalet ärenden ökade relativt kraftigt. Det kan särskilt noteras att pandemin avsatt påtagliga avtryck när det gäller antal ärenden som rör kriminalvård och hälso- och sjukvård.

Det är värdefullt att JO med anledning av pandemin gjort en särskild rapport som handlar om de frihetsberövades situation. Det hörde vi om alldeles nyss. Den vittnar om att vissa åtgärder varit förhastade eller rent av felaktiga. Bland annat har de frihetsberövades möjligheter att ha kontakter med anhöriga eller att få besök av de närmaste försvårats mer än vad som många gånger har varit nödvändigt. Beläggningssituationen på våra kriminalvårdsanstalter har också ibland lett till att intagna fått dela på celler, med de risker för smittspridning som detta kan medföra.

Fem granskade ärenden som gäller Kronofogdemyndigheten visar att handläggningstiderna av vissa ärenden under nästan ett års tid varit oacceptabelt långa. Precis som i en del andra fall hos olika myndigheter under årens lopp har detta berott på svårigheter kring introduktionen av ett nytt it-system.

Av ämbetsberättelsen framgår att JO väckt åtal mot två domare vid samma tingsrätt för tjänstefel, när tre tvistemål blivit liggande utan åtgärder under flera år. Intressant är att den ena domaren fälldes därför att han brustit i sin roll som chef.

Kriminalvården ådrar sig allvarlig kritik för ett förhållande som gäller isoleringen av intagna i häkten. Detta har medfört internationell kritik under decennier och har återkommande uppmärksammats av JO. Isolering från andra människor medför risk för såväl psykisk som fysisk ohälsa, skriver JO, och menar att det ytterst kan utgöra ett brott mot det folkrättsliga regelverket om förbud mot tortyr. Kritiken handlar både om att myndigheten inte kommit längre i arbetet med isoleringsbrytande åtgärder och om att många de häktade som hade rätt att vistas i gemensamhet ändå kom att i praktiken vara isolerade. JO är också kritisk till att det inte finns någon statistik som visar hur många som hålls avskilda respektive i gemensamhet i våra häkten. JO har hos regeringen begärt en översyn av häkteslagen.

Frågor om långsam handläggning återkommer ofta hos alla de fyra ombudsmännen. Det finns till exempel två helt okomplicerade ärenden om felparkeringsavgift som det tog omkring två år för Polismyndigheten att handlägga, vilket naturligtvis strider mot förvaltningslagens krav på att ärenden ska handläggas så skyndsamt som möjligt.

Fru talman! Avslutningsvis ska sägas att JO har en hel del att säga om vikten av utbildning och av kompetensutveckling hos anställda i stat och kommuner. Det trycker också utskottet på och påpekar att myndigheter, kommuner och regioner har ett ansvar för att anställda ges den kompetensutveckling och det stöd i övrigt som kan behövas för att utföra sina arbetsuppgifter på ett alltigenom korrekt sätt.

Med detta, fru talman, yrkar jag på att JO:s ämbetsberättelse för 2019–2020 läggs till handlingarna.

Anf. 3 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Ämbetsberättelsen från justitieombudsmännen har naturligtvis präglats av coronapandemin och den omställning som myndigheten liksom samhället i övrigt behövt göra.

De nya rutiner och arbetsformer som infördes fungerade i huvudsak väl. Uppdraget att värna rättssäkerheten har varit oförändrat men bedömdes kunna vara särskilt viktigt nu när samhället utsattes för påfrestningar. Under våren 2020 beslutade ombudsmännen att inom sina respektive ansvarsområden granska vissa myndigheter där människor kan hållas frihetsberövade för att undersöka vilka konsekvenser utbrottet av covid-19 har fått för de intagna.

Ombudsmännen konstaterade vidare att särskild uppmärksamhet även i övrigt behövde ägnas åt pandemins inverkan på den offentliga verksamheten och enskildas situation i förhållande till myndigheterna. Antalet nyregistrerade ärenden har ökat stadigt under de senare åren, och förra året var det fråga om en relativt kraftig ökning, varav en del kan härledas till pandemin.

De områden som ökade mest i absoluta tal under året var ärenden som rörde kriminalvård, hälso- och sjukvård och socialtjänst. Det var en påtaglig ökning av antal ärenden rörande framför allt kriminalvård och hälso- och sjukvård från och med mars månad 2020, där cirka 330 nya klagomålsärenden bedömdes relaterade till coronapandemin.

Det totala antalet nyregistrerade inspektionsärenden minskade. Pandemin medförde ändrade förutsättningar för planering och genomförande av inspektioner, särskilt inom Opcat-verksamheten. Nya inspektionsmetoder användes där det var möjligt och lämpligt. Antalet initiativärenden sjönk, medan antalet lagstiftningsremisser ökade.

Under verksamhetsåret avslutades närmare 9 400 klagomålsärenden, vilket är cirka 400 fler än föregående år. Därtill kommer initiativ- och inspektionsärenden. Trots att fler ärenden avgjordes än under tidigare år ökade den utgående balansen jämfört med föregående år, bland annat på grund av den ökade tillströmningen.

Jag tänker ta upp några ärenden i den tjocka lunta som kallas JO:s ämbetsberättelse och som verkar utmärkande för en del generella problem i Myndighetssverige.

Det första jag tänker ta upp är Kriminalvården, som många har varit inne på. Vi vet alla att Kriminalvården i dag har en pressad situation. Vi

har en stor befolkningsökning och en eskalerande brottslighet. Vi har också en diskurs hos allmänheten att vi vill låsa in fler våldsverkare. Allt detta har lett till, som många har varit inne på, överbeläggningar och olika typer av problem som uppstår med det.

Det är ett generellt infrastrukturproblem för svensk kriminalvård med brist på bra lokaler, och det finns även till viss del personalbrist. Sverige har ådragit sig internationell kritik under många år för just häkten där häktade tvingas sitta isolerade under långa stunder. Det gäller både sådana med restriktioner och sådana utan restriktioner.

Det är inte av illvillighet som Kriminalvården gör detta. Det finns inte tillräckligt många lokaler med gemensamhetsutrymmen där de häktade kan få sin sociala samvaro tillgodosedd. Det är även en kraftig överbeläggning av intagna på våra anstalter.

Det har kritiserats av JO tidigare. Problemet är alla medvetna om. Till syvende och sist är det ändå en politisk fråga. Myndigheter måste få de resurser som krävs för att kunna upprätthålla den lagstiftning vi har för de intagna. De ska inte tvingas sitta isolerade eller tvingas trängas i celler. Man får hoppas att vi på sikt kommer till rätta med det och bygger ut tillräckligt med häkten och kriminalvårdsanstalter och även kan ombesörja personalförsörjningen så att det fungerar.

Det andra jag tänkte ta upp är Kronofogdemyndigheten. Det är ett principiellt viktigt fall. Precis som föregående talare var inne på var det många enskilda som kom in med klagomål om långa handläggningstider då de skulle ansöka om betalningsföreläggande. Hösten 2018 hade Kronofogdemyndigheten börjat att implementera ett nytt it-system. Som ofta när man gör det tar det längre tid än beräknat. Det myndigheten då gjorde för att få en genomströmning av ärenden var att prioritera de stora inkassobolagen och deras inskickade digitala filer. De kunde nämligen avläsas maskinellt, och det gick mycket fortare.

Detta blev till nackdel för de enskildas ärenden. De enskildas ärenden var riktiga, med fullgoda uppgifter och allting korrekt ifyllt. Men det var gjort antingen via en blankett eller via myndighetens e-tjänst. Det var alltså inget fel på ansökningarna, men de tog längre tid genom systemet. Det krävdes en viss manuell procedur för att få igenom dem. Då prioriterade myndigheten de stora, digitala filerna från inkassobolagen.

För detta har myndigheten fått allvarlig kritik från JO. I regeringsformen 1 kap. 9 § står det uttryckligen att alla ska behandlas lika av en myndighet, oavsett om det är en enskild person eller ett stort företag. Detta är en principiellt viktig fråga, och JO uttalar här allvarlig kritik. Det är ett väldigt bra ställningstagande, och det gäller alla myndigheter i Sverige. Skulle det vara så att en myndighet börjar prioritera stora företag bara därför att det går fortare är vi ute på en farlig väg och kan erodera allmänhetens förtroende för myndigheterna. Det är en central förvaltningsrättslig princip i Sverige i dag att alla är lika inför myndigheterna.

Det sista exemplet jag tänkte ta upp ur denna lunta är ett annat intressant fall av en typ som är ganska frekvent i dag. I det här specifika fallet var det en polispatrull i Malmö som på natten hade stoppat en bil som bröt mot flera trafikregler. I bilen befann sig flera män som svarade undvikande på frågor, verkade nervösa och även var lite konfrontatoriska. Situationen eskalerade, och poliserna beslöt då att göra en kroppsvisitation, något de för sin egen säkerhet har lagstöd för.

De beslöt dock även att göra en efterföljande husrannsakan i fordonet. Även detta har de visst lagstöd för, men lagstiftningen kring detta är som JO påpekar ganska luddig och inkonsekvent. I polislagen står det nämligen att polisen under vissa förutsättningar får göra detta, och så hänvisar polislagen till brottsbalken. Men den lagtext i brottsbalken som det hänvisas till gäller inte exakt samma situation som texten i polislagen.

I brottsbalken är de föremål som kan förväntas komma att användas i brottsligt syfte redan noterade av polisen. Om exempelvis två fotbollssupporterklubbar håller på att ryka ihop får polisen innan det sker plocka av dem basebollträn, järnrör eller vad det nu är. Vid en husrannsakan i ett fordon vet man däremot inte på förhand om man kommer att hitta de här föremålen. JO påpekar att det är en inkonsekvent lagstiftning att hänvisa från polislagen till brottsbalken när det inte handlar om samma situation.

För detta kritiserades polisen. Men JO gjorde samtidigt ett medskick, med hänvisning till sin initiativrätt, om att denna lagstiftning måste ses över. Det ligger i samhällets intresse att stävja de här våldsamma uppgörelserna med kalasjnikovar, knivar och sådant, och polisen måste när det verkligen finns fog för det kunna göra en sådan här husrannsakan i ett fordon. Samtidigt måste man naturligtvis väga det mot den personliga integriteten.

I Danmark har man löst det med visitationszoner i vissa utanförskapsområden där polisen har den här rättigheten. I Sverige har vi dock en ganska luddig lagstiftning om detta. Eftersom vi verkar få mer och mer av den här typen av fall är det bra att detta ses över.

Med detta sagt tänkte jag avsluta mitt anförande med att tacka för JO:s arbete under året. Jag yrkar i enlighet med utskottets förslag på att JO:s ämbetsberättelse läggs till handlingarna.

Anf. 4 LINDA MODIG (C):

Fru talman! I dag ägnas KU:s debatter här i plenisalen åt frågor om rättsstatlighet – rättsstatlighet i Sverige och rättsstatlighet i Europeiska unionen.

För mig är frågan om rättsstatlighet nära förknippad med frågan om två andra storheter, nämligen demokrati och mänskliga rättigheter. De förutsätter varandra, och när den ena saknas är de andra inte särskilt mycket värda när det kommer till kritan. Det är nämligen just när det kommer till kritan, när det blir skarpt läge, som rättsstatligheten, demokratin och de mänskliga rättigheterna är den avgörande måttstocken för om en stat ska betraktas som en demokrati, som en autokrati eller som något annat slags icke-demokratisk auktoritär stat. En stats respekt för rättsstatlighet, demokrati och mänskliga rättigheter är det som sällar agnarna från vetet.

Fru talman! I Sverige har vi ett antal väktare av statens och den offentliga maktutövningens efterlevnad av grundlagar och annan lagstiftning. Denna konstitutionella ryggrad främjar, upprätthåller och garanterar ytterst medborgarna vissa grundläggande friheter och rättigheter. Vi har institutioner som Lagrådet, fria och oberoende domstolar och Riksdagens ombudsmän med justitieombudsmännen, vars ämbetsberättelse nu är ämnet för vår debatt. Vi har Justitiekanslern. Snart har vi, om en majoritet i Sveriges riksdag så önskar, också ett institut för mänskliga rättigheter.

Vi har fria och oberoende medier som vi helt eller delvis stöder med offentlig finansiering, eftersom vi tycker att grunden för ett fritt och demo-

kratiskt samhälle är en fri åsiktsbildning med yttrandefrihet och pressfrihet. En majoritet i Sveriges riksdag tycker att en oberoende och allsidig nyhetsbevakning i hela landet är en förutsättning för att medborgarna ska kunna hålla sig informerade och bilda sig en egen uppfattning om tingens tillstånd.

Vi har ett levande civilsamhälle med aktörer som Advokatsamfundet, människorättsorganisationer som Civil Rights Defenders och Amnesty, Reportrar utan gränser och andra som gör enorma insatser för att främja och bevaka att mänskliga rättigheter i Sverige, i Europa och i världen respekteras.

Den här infrastrukturen, ärade fru talman, är ovärderlig och oersättlig för att hålla demokratin, rättsstatligheten och de mänskliga rättigheterna levande och vitala.

Fru talman! JO-ämbetet är viktigt för alla oss som visats och lever i Sverige. JO står upp för människors lika rätt och värde och grundläggande fri- och rättigheter närhelst dessa förminskas eller inte tas till vara – när man inte får beslut i rätt tid, när man inte får ut allmänna handlingar, när myndigheter fattar beslut utan att ha lagstöd för det.

Jag har i de två föregående motsvarande debatterna och i KU:s tre utfrågningar med JO-ämbetet under den här mandatperioden lyft upp åtskilliga exempel på detta. I år tänkte jag därför fokusera på en grupp för vilken JO kanske är ännu viktigare än för oss andra.

När opinionsvindarna blåser, fru talman, och pendeln svänger är det tufft för många av oss politiker att stå kvar och hålla fast vid det som är rätt och riktigt även när det inte är särskilt populärt. Ett sådant område är kriminalvården. Vem vinner val på att värna och försvara kriminellas, förvarstagnas eller häktades rättigheter? Har de inte sig själva att skylla för att de sitter där? Har de inte förverkat sina rättigheter när de genom sina handlingar har skadat andra människor? Vore det inte rent av lika bra att låsa in dem och kanske inte kasta bort nyckeln men åtminstone sätta dem på en öde ö i Öresund eller utanför landets gränser?

Vem eller vilket parti vill riskera att uppfattas som den politiska kraft som daltar med brottslingarna och buset när den överordnade politiska målbilden snarast är en kapplöpning om vem som egentligen är tuffast mot kriminaliteten eller som åtminstone framstår som tuffast eller mest trovärdig när kraven på tuffare tag duggar tätt?

Fru talman! I dagens kriminalpolitiska debatt är det ett högt tonläge, och heta känslor svallar när vi politiker flexar våra muskler i kampen om vem som har de tuffaste åtgärderna mot brottsligheten. Men när vissa av oss tiger eller duckar i opinionsvinden lyser JO som en fyrbåk i mörkret för alla dem som sitter i landets överfulla fängelser, förvar och häkten.

År efter år fortsätter JO att uppmärksamma förhållandena för dem som är frihetsberövade och intagna. År efter år fortsätter de klagomål som kommer från enskilda i kriminalvården att vara en av de största ärendegrupperna som JO tittar på.

Det handlar om frihetsberövade som inte får sina rättigheter tillgodosedda i olika avseenden – människor som utsätts för en av de mest nedbrytande behandlingar mänskligheten känner till, nämligen isolering. Det handlar om människor som inte får göra det som de flesta av oss tänker är självklart att göra som att läsa tidningar, titta på tv eller ringa våra anhöriga. För landets frihetsberövade som nekas dessa så kallade förmåner

finns det ingenstans inom Kriminalvården att vända sig. Det finns inget tillsynsorgan, och många beslut och restriktioner går helt enkelt inte att överklaga.

Men JO finns, och till JO vänder sig dessa intagna. Inte sällan får de rätt och upprättelse genom JO. Många av de ärenden som JO genom årens lopp har kritiserat har rört just Kriminalvården och myndighetens hantering av ingripande restriktioner och frånvaron av isoleringsbrytande åtgärder.

Förra årets ämbetsberättelse utgör inget undantag. För mig som nu tjänstgjort i KU halva mandatperioden och har förmånen att för tredje gången få behandla JO:s ämbetsberättelse står det klart att rättssäkerheten i kriminalvården fortfarande inte är tillräckligt bra. Den lämnar mycket övrigt att önska, och här krävs politiska åtgärder.

Det handlar inte om att dalta med brottslingar. Det handlar om att upprätthålla allas likhet inför lagen. I ett civiliserat och demokratiskt samhälle har vi lagar och regler för hur vi behandlar våra medborgare även när de begått brott. Den enskildes rätt och värde gäller alla och alltid, även när man är frihetsberövad.

Fru talman! Vi lever i en tid när antalet demokratier i världen blir färre, inte fler. Vi lever i en tid när rättsstatligheten ifrågasätts, när politisk opposition i Ryssland, Belarus och Hongkong frihetsberövas, torteras och till och med döms och fängslas i politiska rättegångar och när respekten för mänskliga rättigheter vacklar inte bara i världen eller i EU utan tyvärr också i Sverige när det gäller de frihetsberövades situation.

Alla goda ting är tre – så även när det gäller rättsstatlighet, demokrati och mänskliga rättigheter. JO-ämbetet är en av de viktigaste garanterna för att dessa respekteras.

Fru talman! Jag yrkar enligt konstitutionsutskottets förslag på att berättelsen läggs till handlingarna.

Anf. 5 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Jag brukar säga att jag stolt företräder riksdagens minsta parti. Det innebär också att jag alltid kommer sist i debatter. Ibland är det mer utmanande än annars, och det krävs ett visst mått av mod att följa upp Linda Modigs och mina andra kollegors inlägg. Jag tackar föregående talare för deras fina inlägg och ska nu försöka samla ihop det här lite grann.

För vissa medarbetare på våra myndigheter i det offentliga Sverige är JO:s ämbetsmannaberättelse en av de utbildningar man kan ta del av när det gäller förvaltningsrätt. Det kanske också är den enda, för ofta får man prioritera utbildningen till det som gäller själva sakfrågan som man jobbar med och kanske inte just det rättsliga området.

Det här är en extremt lärorik handling, och den ger både djup och bredd. Man får se hur principiella frågor hanteras i andra myndigheter än där man jobbar själv.

Hela ärendet har redogjorts för tidigare, och KU har också haft en offentlig hearing där justitieombudsmannen redogjorde för sina bedömningar och vi i utskottet fick möjlighet att ställa frågor.

Våra myndigheter och alla som jobbar där ska arbeta utifrån den statliga värdegrunden. Den går igen även om man inte jobbar i staten. Det handlar om demokrati, legalitet, objektivitet, fri åsiktsbildning, respekt

samt effektivitet och service. Jag tror att föregående talare har berört precis alla de aspekterna.

Det här innebär att man ska respektera demokratiskt fattade beslut, att alla de beslut som man själv är inblandad i ska följa lagen, att handläggningen och utförandet ska vara sakligt och opartiskt och att man ska respektera grundlagarnas fri- och rättigheter. Man ska alltid visa respekt för varandra och de människor man möter i tjänsten. Som om inte detta vore nog det ske snabbt och effektivt – och gärna billigt också, för vi vill ju vara varsamma med skattepengarna.

Man förstår att det är ett stort uppdrag i offentlig förvaltning, och det finns höga förväntningar. De höga förväntningarna ska infrias oberoende av vem man möter, som vi har hört i exemplen tidigare.

En viktig värdering för mig och Miljöpartiet är att systemen, det offentliga, är till för medborgaren. Den enskilda medborgaren som söker hjälp och stöd ska få det. Det är inte vad som är enklast eller bekvämast för myndigheten som är rättesnöret, utan rätt hjälp, rätt stöd och trygghet till den som på något sätt är i kontakt med det offentliga är det viktiga.

Vi kanske inte är vårt bästa jag alla gånger. Det kanske kan vara så att vi är de som har begått brott. Vi kan ha gjort hemska saker mot andra människor och vara berusade eller drogpåverkade. Man kan vara osäker på hur man ska ta sig och sin familj till ett säkert land. Det är till myndigheterna man vänder sig med oro för barn som far illa. Alla de här situationerna påverkas, som några har framhållit, av den pandemi som vi är i.

Jag ställde en fråga om detta på vår hearing. Svaret är att man har försökt vidta snabba åtgärder. Det har inte blivit rätt alla gånger, men kontinuerligt har man försökt justera så att det ska bli rätt. Vi ser också från exemplen i ämbetsberättelsen att det ibland har tagit för lång tid och att man ibland kanske inte riktigt ser var gränserna borde gå. Men det är en pressande situation som vi är i och har varit i under snart ett års tid.

Ett särskilt ärende som jag tänker på rör en person vars sjukpenning drogs in utan att Försäkringskassan tog reda på hur utredningen skulle kunna göras på ett sätt som möjliggjorde för personen att delta i den. Det dokumenterades inte att eller varför man inte tillmötesgick personens behov. Sedan drog man in sjukpenningen. När man väl gjorde det brast det i motiveringen för besluten.

Just det här upplever jag är ett exempel på när myndighetens kvarnar mal på och det inte är den enskilda människans behov av stöd som är vägledande. Det här har lett till allvarlig kritik från JO.

I det här ärendet lyfts fördelen med granskningar fram ganska tydligt. Det är hårt att bli granskad, men det ger faktiskt också någonting. Försäkringskassan beskriver nu hur man kommer att utbilda mer när det gäller till exempel alternativa mötesformer som gör det lättare för människor att delta. Man ska även se till att beslutsrutiner som man har kring beslutsmotiveringar faktiskt är kända och används.

Med anledning av det här frågade jag på hearingen då vi träffade justitieombudsmännen hur man upplever att besluten tas emot. Svaret var huvudsakligen positivt – de möter en vilja att bli bättre. Ibland är man kanske inte medveten om vilka fel som görs, och ibland kanske man inte riktigt tycker som JO, men det sätter ändå igång utvecklingsarbeten. Det tror jag är väldigt viktigt.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Justitieombudsmännens
ämbetsberättelse*

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Justitieombudsmännens
ämbetsberättelse*

*2020 års rapport om
rättsstatsprincipen*

Det här är också en fråga som JO jobbar med, alltså att myndighetens beslut ska få mer genomslag.

Jag tycker att detta är viktigt och vill gärna lyfta fram det som utskottet lyfter fram om att det offentliga som arbetsgivare har ansvar för att medarbetarna har goda kunskaper om de här frågorna. Både jag och utskottet vill framhålla vikten av den statliga värdegrunden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 11 2020 års rapport om rättsstatsprincipen

Konstitutionsutskottets utlåtande 2020/21:KU14
2020 års rapport om rättsstatsprincipen (COM(2020) 580)
föredrogs.

Anf. 6 DANIEL ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att be om ursäkt för att jag tidigare missade att man ska gå ut vid sidan. Jag har inte varit här och talat på 380 dagar. Men det är ack så trevligt att vara här nu.

Fru talman! Ärade ledamöter! Åhörare! Unionen är byggd på ömsesidig förståelse, en gemensam bild av vilka grundläggande värden som är viktiga och respekten för dessa. Konstitutionsutskottet har fått ta del av den första årliga rättsstatsrapporten, KU14 eller som fru talman inledde med att säga innan jag fick ordet: 2020 års rapport om rättsstatsprincipen.

Konstitutionsutskottet uttryckte redan 2019 ett positivt stöd för kommissionens initiativ att börja föra diskussion om att utveckla verktyg såsom villkorat EU-stöd, med andra ord rättsstatsmekanismen. Det är en sak som Sverige har varit högst delaktigt i framtagandet av.

Fru talman! Jag liksom många med mig värdesätter de viktiga och starka värden som unionen är byggd på. Jag vill i mitt anförande särskilt lyfta fram följande: ”Unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.”

Fru talman! Det är inte bara fina ord utan ord som förpliktar, ord som upprätthåller den ordning vi har kommit överens om. De är tagna ur artikel 2 i EU-fördraget, för den som vill veta mer.

Rapporten ramar in positiva trender men också stora utmaningar. Det fortsatta arbetet handlar om stärkandet av unionen och dess medlemsländer och om det fortgående arbetet med att utveckla och fånga upp.

Det är av intresse att det i kommissionens svar på rapporten går att läsa fram att man understryker en oro över att utsatta grupper, bland annat kvinnor, funktionsnedsatta, romer, äldre människor och hbtqi+-personer, fortsätter att se sina rättigheter ringaktas i vissa medlemsstater. Dessa grupper är inte heller helt skyddade mot hat och diskriminering.

Fru talman! Exempelvis kunde vi för en tid sedan läsa att medlemslandet Polen i vissa kommuner har inrättat hbtqi+-fria zoner som ska vara så att säga fria från ideologin. Kommissionen har vänt sig starkt emot det, och det har väckt starka protester bland flera medlemsländer. I morse kunde vi läsa i medierna om en polsk stad vars kommunfullmäktige har tagit tillbaka sin deklaration om just denna fria zon. Det är glädjande. Må fler komma till den insikten!

Vi ska ha med oss att det är det gemensamma arbetet som leder fram till dessa resultat. Medmänsklighet är något fint, och att stå upp för vad som är rätt är vår gemensamma princip.

Fru talman! När konstitutionsutskottet har haft rapporten uppe för diskussion har det inte varit särskilt stora frågor eller livliga diskussioner. Men det beror nog på att vi i all enighet upplever att innehållet är högst aktuellt och av stor vikt.

Vi välkomnar denna årliga rapport. Vår bedömning är att en årlig granskning kan bidra till att öka respekten för rättsstaten och även framåt utveckla vårt stora gemensamma projekt på de punkter som rapporten berör.

Jag vill därför yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag att lägga utlåtandet till handlingarna.

Anf. 7 LARS JILMSTAD (M):

Fru talman! Vårt utskott välkomnade för knappt två år sedan ett initiativ från EU-kommissionen till en diskussion om hur man kan hitta verktyg för att skydda unionens grundläggande värden, däribland respekten för rättsstaten. Initiativet var välkommet, inte minst för att vi de senaste åren har sett en del oroväckande tendenser i flera av EU-länderna. Det har handlat till exempel om åtgärder som har minskat domstolars självständighet och tecken på allvarlig korruption i länders statsapparater.

Resultatet av initiativet blev en årligen återkommande granskning av hur det står till på rättsstatsområdet i alla EU-länder. Vi har sedan en tid tillbaka kunnat läsa den första genomförda granskningen. Den innehåller en del positiva trender inom rättsstatsområdet, men den visar också upp en rad allvarliga problem.

Det är tillfredsställande att konstatera att rapporten ingalunda är så tandlös som en del skeptiker har befarat. Missförhållanden belyses på ett tydligt och skarpt sätt. Därmed finns det goda möjligheter för att denna och framtida årliga rapporter kommer att bidra till att understryka respekten för grundläggande rättigheter och för rättsstaten. De är hörnstenar i en demokrati och även centrala för samarbetet inom unionen.

Detta nya EU-verktyg har sin bakgrund i de värden som slås fast i EU-fördraget, vilket även föregående talare berörde. Det handlar om sådant som respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter.

I fördraget finns också bestämmelser om rättsordningen med särskilda påpekanden om att det inte bara handlar om hur EU-domstolen ska fungera utan också om hur det står till med de nationella domstolarna. Länder som vill komma med i EU granskas utifrån hur de lever upp till dessa värden, som jag nyss räknade upp. Med detta granskningsverktyg blir det möjligt att bättre se hur det står till i länder som redan är med i EU.

Arbetet har varit inriktat på fyra huvudpelare: rättssystemet, regelverket för korruptionsbekämpning, mediernas mångfald samt andra institutionella kontroller och motvikter, som det heter. Rättsstatsrapporten för 2020 tar också upp frågor som rör covid-19-pandemins effekter på rättsstaten. Det blir mer om det om en stund.

När det gäller det första området, rättssystemet, finns en allvarlig oro över dess oberoende i flera av medlemsländerna.

I flera av medlemsstaterna har reformer genomförts i syfte att minska korruptionen. Men även här kvarstår länder där korruptionen, också på hög nivå, är utbredd. Det väcker farhågor.

När det gäller det tredje området, mediernas mångfald och mediefrihet, rapporteras vissa farhågor om effektivitet, tillräckliga resurser och risk för politisering av medietillsynsmyndigheter. I landskapitlen identifieras ett antal fall där berörda parter har framfört allvarliga farhågor när det gäller mediernas politiska oberoende. I flera EU-länder utsätts journalister, i synnerhet kvinnliga journalister, och andra medieaktörer också för hot och attacker.

Avseende det fjärde området, institutionella kontroller och motvikter, konstateras i rapporten bland annat att det i vissa medlemsstater finns exempel på att civilsamhället har utsatts för stora påfrestningar. Det kan handla om att civila samhällsorganisationer har utsatts för omotiverade statliga ingripanden.

Fru talman! Rapporten framhåller att covid-19-pandemin innebär stora utmaningar för samhället. Beslut har fattats som inneburit begränsningar av fri- och rättigheter. Inte minst har den fria rörligheten allvarligt begränsats.

För egen del känner jag en stark oro över många av de åtgärder som införts i alla EU-länder inklusive vårt eget land, Sverige. Var för sig kan de te sig högst motiverade och nödvändiga, men den lättvindighet som präglat införandet av många av åtgärderna inger farhågor. Jag känner en oro för att många av våra fri- och rättigheter i framtiden kommer att kunna inskränkas alltför enkelt genom att man hänvisar till folkhälsan.

Flertalet samhällsfunktioner har ändå kunnat fungera relativt väl. Tacka it och digitala möten och kontakter för det! Jag närmast ryser inför tanken att samhället hade stängts ned på motsvarande sätt under tidigare pandemier, varav jag själv varit med om ett par. Jag tänker bland annat på asiaten i slutet av 50-talet och hongkonginfluensan på 60-talet. Många var sjuka, men samhället var igång ändå.

Våra möjligheter till opinionsbildning tar dock skada av de möjligheter som it ger oss i dag. Det kan bland annat gå ut över möjligheterna att driva valrörelser och kan därmed också vara till nackdel för demokratin.

Fru talman! Med detta vill jag hemställa om att riksdagen lägger konstitutionsutskottets utlåtande till handlingarna.

Anf. 8 PER SCHÖLDBERG (C):

Fru talman! Först och främst yrkar jag bifall till konstitutionsutskottets förslag i utlåtandet KU14 *Rättsstatens principer*.

Före jul behandlade vi Kul *Rikets styrelse*. Jag sa då att försvara Sverige handlar om att försvara det moderna likaväl som det historiska. Det handlar om att rusta våra grundlagar och våra institutioner som garanterar rättssäkerhet, rättsstatlighet, demokrati och mänskliga rättigheter. Dessa

uppgifter är tidlösa. Men det räcker inte att göra detta isolerat i Sverige. Arbetet måste ske i samklang mellan unionens medlemsländer då rättsstatens funktionssätt i Europa påverkar oss i Sverige. Därför är 2020 års rapport om rättsstatsprincipen viktig.

Den europeiska rättsstaten inom unionen vilar på en värderingsgemenskap och integritet. En central del i vår europeiska gemenskap och union är Köpenhamnskriterierna. De garanterar demokrati och mänskliga rättigheter. Jag vill citera samma text som kollegorna Andersson och Jilmstad läste upp, för det är så viktigt för både mig och andra.

”Unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.”

Det finns dock ett dilemma. När medlemsländer passerat nåsögat för dessa kriterier men sedan börjar spåra ur ska sanktionsmekanismer träda in. Europeiska rådet kan besluta om sanktioner, inte minst ekonomiska, men som underlag för det behövs en årlig screening, vilket denna rapport nu utgör.

Jag har i tidigare uppdrag arbetat en del med att stärka samarbetet mellan kommuner i Östersjöregionen. För tio år sedan låg fokus på stadsbyggnad, miljö, sociala frågor och liknande, men ett samtal växte fram mellan kommunalråden runt Östersjön. Lokala borgmästare förde fram tankar och en vaksamhet om hur de skulle bibehålla det öppna samhället, tilliten mellan medborgare, fria medier och valda företrädare. Det talades om hur samspelet mellan staten och kommunerna skulle ske. Kort sagt växte en demokratidiskussion fram snarare än en diskussion om vilken miljörensning som var den bästa. De står naturligtvis inte emot varandra, men jag noterar kraften i diskussionen.

Mina estniska och litauiska kollegor berättade hur viktigt det var för dem att ha personliga kontakter med och telefonnummer till kollegor i Finland, Tyskland, Norge och Sverige. Detta stämmer naturligtvis till eftertanke även i vårt land när den liberala demokratins värden hotas hos vissa av våra grannar. Sverige har här en roll att spela.

Fru talman! I de samtal vi hade i samband med att rapporten kom med EU-kommissionär Věra Jourová, som har ansvar för värderingar och öppenhet, beskrev hon utvecklingen de senaste åren. Hon uttryckte en tydlig oro över utvecklingen i delar av Europa. I många länder är demokratin stark, men i andra delar finns betydande problem med korruption, svårigheter för oberoende medier att fungera just oberoende och politisk klåfingrighet i domstolsprocesser, i synnerhet i Polen och Ungern.

Kommissionär Jourová hade många tankar om vad som kan och vad som måste göras för att stärka demokratin och rättsstaten. En handlade om utbildning med tydligare kunskaper i historia så att unga människor vet vad som har hänt bakåt i tiden. Det rustar kommande generationer med verktyg för vad som är rätt och fel utifrån de gemensamma värderingar som unionen bygger på.

En annan tanke handlade om oberoende medier. Vi vet att journalister hotas och att systematisk desinformation pågår. Det är inget nytt, men i den digitala explosion som har skett de senaste åren har volymen av hat,

hot och störningar accelererat på grund av att tekniken möjliggör även för den som vill göra skada.

En tredje tanke handlade om aktiva medborgare. Det går inte att vara passiv när en folkmobb i Washington stormar ett parlament. Det går heller inte att överlämna demokratin till några få experter. Det som står i regeringsformen gäller: All offentlig makt utgår från folket. Det finns trots allt många goda exempel på människors engagemang som stärker de principer jag nämnt tidigare.

Civilsamhället är engagerat. Studieförbunden har en omfattande verksamhet. Ett annat exempel är de stora och frivilliga insatser som görs inom föreningslivet. Man ska inte underskatta den skolning som det innebär att ha styrelsemöte, protokoll, stadgar och årsmöte. Det må vara en idrottsförening eller kulturförening – det finns ett värde i den demokratiska skolningen som man får där. Det är ett dagligt och gräsrotsnära demokratiarbete som löser gemensamma angelägenheter på en rättslig grund.

Fru talman! Jag välkomnar en fördjupad dialog med kommissionen för att utveckla och bibehålla en liberal demokratiordning byggd just på solida grundlagar och institutioner som garanterar rättssäkerhet, rättsstatlighet, demokrati, mänskliga rättigheter och skydd och främjande av nationella minoriteter. Jag välkomnar också den nya förordningen med skydd av unionsbudgeten vid överträdelser av dessa principer. Mot bakgrund av detta är 2020 års rapport om rättsstatsprincipen viktig.

Anf. 9 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Den europeiska unionen är byggd på ett pärlband av djupt grundläggande värderingar som vi måste stå upp för. Demokratin, rättsstatsprincipen, jämlikheten och jämställdheten är inget vi kan ta för givet. EU:s fördrag är lika vackert som det är tydligt. Vi vet ju att repetition är kunskapens moder, så jag upprepar det som andra redan läst upp:

”Unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.”

Detta är värden som inte bara ska finnas på papper och läsas vid högtidliga tillfällen, utan de ska också komma till uttryck i vardagen.

Det här första gången EU-kommissionen presenterar en rapport om demokratins status i unionen. Det är efterlängtat och något som Europas gröna har gått i bräsch för sedan lång tid tillbaka. Rapporten behandlas nu i alla parlament, och jag tror att det kommer att synliggöra både brister och förtjänster och framför allt lära oss mer om oss själva och våra vänner runt om i Europa. Särskilt spännande blir det framöver att följa dialogen om rapporterna i alla länder.

Det är dock inte bara ljus läsning. I flera länder är demokratin på tillbakagång. Polen inskränker både domstolsväsendets oberoende och kvinnors rättigheter. Just nu är frågan om rätt till abort aktuell. Man inskränker också mediernas oberoende. Det sker faktiskt i en sådan omfattning att en svensk publicist nyligen blev ombedd att ”korrigera” en insänd debattartikel i sin publikation. Enligt Polens ambassadör tyckte debattören fel.

Ett annat exempel är Ungern, där minoritetens fri- och rättigheter begränsas och där Orbán tillskansar sig alltmer egenmakt. Rapporten visar även på en oroande utveckling i länder som Malta, Bulgarien och Rumänien där pressfriheten hotas och korruptionen ökar. När vi dessutom lägger pandemin som ett raster över bilden blir det än mer bekymmersamt. Precis som andra före mig har sagt måste detta följas upp även i fortsättningen.

Rapporten behöver bli en väckarklocka. EU måste sätta hårt mot hårt, och kommissionen måste följa upp, rapportera och lägga fram en handlingsplan för hur det man ser ska hanteras. Inte en krona ska gå till länder som inte står upp för EU:s gemensamma värden. Den nya förordningen med skydd av unionsbudgeten vid överträdelser av rättsstatens principer behöver verkligen ge effekt. En union som inte står upp för grundläggande rättigheter är bara ett korthus.

I utskottet ser vi fram emot den årliga granskningen, och det ska bli ett sätt att uppmärksamma och öka skyddet för rättsstatens principer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 12 Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset och Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkta stöd till företag, nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga och andra åtgärder med anledning av coronaviruset

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU40

Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:77) och

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU42

Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkta stöd till företag, nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga och andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:83)

föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet 2020/21:FiU42 fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 10 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna är i stort sett nöjda med de åtgärder och stödpaket som regeringen har aviserat, speciellt för större företag som i många fall har kunnat tillgodose sig stöden på ett effektivare sätt än vad många småföretagare har kunnat göra. Men vi har kritiserat, och fortsätter att kritisera, regeringens oförmåga att ta hänsyn till de mindre företagens situation, som i denna kris ställer extra stora krav på dem. Både regelverk och byråkrati har i många fall gjort det svårt för utsatta företag att söka stöden som erbjuds.

Enligt en undersökning som riksorganisationen Företagarna har gjort har cirka 15 procent av de mindre företagen avstått från att söka stöd av

Prot. 2020/21:75
3 februari

2020 års rapport om
rättsstatsprincipen

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkta stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

rädsla för att bli återbetalningsskyldiga. Det är 15 procent som har behov av stöd och som nu har det svårt att överleva krisen. Orsaken är i många fall den ryckighet och otydlighet som regeringens politik har inneburit för företagarna.

Förmodligen är det inte bara jag som har blivit kontaktad av företagare som känner förtvivlan över de regelverk som de måste brottas med innan de ens kan söka stöden. Större bolag har ofta bättre grundförutsättningar att söka rätt stöd eftersom både resurser och kompetens många gånger finns inom bolagens egna väggar, och det förenklar ansökningsförfarandet betydligt. Hur är det tänkt att ett litet företag ska navigera i denna djungel av dynamiska företagsstöd, där regler och krav ändras lika ofta som vi här i riksdagen hanterar ändringsbudgetar?

Fru talman! Sverigedemokraterna menar att våra svenska företag förtjänar tydlighet och konsekventa besked. Småföretagarna behöver tid och ork för att fokusera på sina verksamheter. Att tillbringa dagarna med att googla efter förklaringar på stödåtgärder är inte att kickstarta Sverige, och det är inte heller det bästa sättet att vända den ökande arbetslösheten.

Många företagare lever i dag under svår stress. Det är osäkerhet om bolaget ska överleva. Det är skuld känslor för att man inte har råd att behålla sin personal. Det är stress över privatekonomin.

Framförhållning och planering är en förutsättning när man driver ett företag. Vi har gång på gång kritiserat regeringens märkliga turer runt omsättningstappet och olika jämförelsemånader. Först krävde regeringen ett tapp på 30 procent, därefter 40, sedan 50 procent, för att sedan gå tillbaka till 40, och till sist är regeringen tillbaka på 30 procent omsättningstapp för att man ska få ta del av omställningsstödet.

Det är bra och helt nödvändigt att stöden förlängs, men vi menar att det vore mer lämpligt om den totala nettoomsättningen ska ha minskat med 30 procent eller mer för månaderna augusti–december som krav för att få ta del av stödet. Vi anser dessutom att samma förutsättningar även ska gälla för handelsbolag.

Fru talman! Sverigedemokraterna står bakom de beslut som under pandemin begränsar företagens rätt till statliga stöd samtidigt som företagen beslutar om exempelvis vinstutdelning till aktieägare, återköp av egna aktier eller andra värdeöverföringar. Ett företag som är ekonomiskt starkt nog att dela ut överskott till sina ägare kan inte vara i så dåligt skick att det samtidigt ska lyfta statliga stödåtgärder. Men det finns undantag, och ett av dem är fåmansbolag och förenklingsregeln kopplad till 3:12-regeln.

För många fåmansbolag är förenklingsregelns gränsbelopp en nödvändighet för att få privatekonomin att gå ihop. Det finns företagare som inte kan ta ut mer än till exempel 10 000 kronor i månadslön från sitt bolag och samtidigt behöver nyttja hela schablonbeloppet. Här är det inte lämpligt att ha samma regelverk för stora börsnoterade bolag som för små fåmansbolag. Vi anser att en bra lösning på detta helt enkelt är att undanta fåmansbolag från hela utdelningsbegränsningen.

För Sverigedemokraterna är det märkligt att den uppskjutna skatten ska bestraffas med förhöjd ränta i en tid av kris. Att anståndstiden är kopplad till en kostnad är rimligt för att stödet inte ska utnyttjas av företag som inte har behov av det. Men att lägga på företag som är i akut behov av stöd förhöjda kostnadsbördor ser vi som helt enkelt fel.

Att skjuta upp skatten är också ett risktagande för en del företag som lever på marginalerna. En företagare har sagt: Risken är att det blir som att kissa ned sig. Det blir varmt en stund, men sedan blir det värre.

Jag tror inte att man behöver ha varit företagare för att förstå den metaforen.

Vårt förslag innebär att företag ska ha möjlighet att amortera ned den uppskjutna skatten under tre år efter att anståndstiden har löpt ut. På så sätt minskar vi risken för att företag går i konkurs på grund av långsam återhämtning i kombination med stora skattebetalningar. Ingen vinner på att företag går i konkurs, där det dessutom kan bli staten som får ta stora delar av de kostnaderna.

Fru talman! Sverigedemokraterna ställer sig bakom regeringens förslag till att korttidsarbete förlängs under första halvåret. Men precis som Riksbanken och Finansinspektionen så sent som i går varnade oss för är det viktigt att inte dra tillbaka stöden för fort. I dag kan vi bara hoppas på att vi kommer igång med massvaccineringen och att vaccinerna ger oss fullgott skydd. Först då kan vi börja planera för en friare vardag.

Vi tror inte att det är någon större risk att arbetsgivarna fortsätter att hålla sin personal permitterad när ekonomin kommer igång igen. Tvärtom är det sannolikt att personalen kommer att behövas på plats på jobbet. Vissa företag kommer att ha det lättare att komma igång och få tillbaka sina kunder. Men för en del företag kommer det att ta längre tid att skala upp sin verksamhet. Vi förordar därför samma förlängning i tid som regeringen men utan avtrappning.

Fru talman! Det är ett välkänt faktum att det finns ett samband mellan aktivitet och resultat. Det vill säga att upprepar man ett agerande får man samma resultat. För att få ett annat resultat behöver man ändra sitt agerande.

Varför vill regeringen upprepa ett experiment som Alliansen redan har misslyckats med? Jag syftar på regeringens förslag till nedsättning av arbetsgivaravgiften för unga. Om jag inte minns fel avskaffade regeringen och finansminister Magdalena Andersson denna subvention 2016 och det på grund av att man ansåg att den var på tok för dyr och ineffektiv. Men nu anser alltså regeringen att den är så effektiv att man till och med tidigarelägger den.

Sverigedemokraterna är inte ensamma om att vara kritiska till detta förslag. Flera tyngre remissinstanser har invändningar mot regeringens förslag. Studier av Alliansens försök visar att reformen var mycket dyr och ineffektiv på många sätt.

Vi är inte kritiska till att arbetsgivaravgifterna sänks, tvärtom. Men vi är kritiska till att de sänks för vissa och inte för alla. Det är problematiskt. Staten bör alltid sträva mot konkurrensneutralitet. Att premiera företag som har en större andel unga i sin personalstyrka innebär att man samtidigt diskriminerar företag som har behov av en större andel äldre i sin personalstyrka.

Vi anser att det är en fråga för varje enskilt företag att sätta ihop sitt team på bästa sätt. Vi hade därför hellre sett att man sänkte arbetsgivaravgifterna motsvarande samma offentligfinansiella nettoeffekt men för alla arbetstagare, oavsett ålder.

I finansutskottets betänkande 2020/21:FiU20 förordade Sverigedemokraterna en minskning av de allmänna löneavgifterna med 25 procent för

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkta stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

alla företag fram till juli i år. Vi är övertygade om att en sådan reform hade varit en bättre åtgärd för att fler ska ha ett jobb och en inkomst att leva på.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till Sverigedemokraternas reservationer i båda betänkandena.

Anf. 11 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Trevligt att se er, på stort avstånd men ändå!

Återigen står vi här och debatterar en extra ändringsbudget, eller rättare sagt två. Fyra stycken är redan lagda i år. Det normala är två stycken per år.

Många människor har farit illa i krisen – förlorat en närstående, blivit svårt sjuka. Barn och ungdomar får sin skolgång påverkad. Personalen inom vård och omsorg gör enorma insatser men räcker inte till. Och vi är många som vill träffa nära och kära. Den längtan är stor.

Människor förlorar jobbet, och företag har det ekonomiskt svårt. Regeringen har gjort många insatser för att dämpa konsekvenserna och det med rätta. Staten, det vill säga skattebetalarna, går in och räddar företag ekonomiskt. Vi hjälps åt i krisen.

Men vad gör då Sandvik? Jo, de tar ut 300 miljoner av skattebetalarnas pengar i form av permitteringsstöd och delar sedan ut drygt 8 miljarder till aktieägarna. Folk blev självklart rejält förbenade och det med rätta. Och i dag kom Volvo: 1 miljard i permitteringsstöd och 30 miljarder i utdelning.

Då är det svårt att säga att de här bolagen har varit i allvarliga ekonomiska svårigheter. Bolag som Sandvik och Volvo borde ha hållit sig för goda för att hantera skattebetalarna på det här sättet. Vi ska ju hjälpas åt i krisen, inte utnyttja den ekonomiskt.

Bidrag efter bidrag tas fram för att rädda företag och jobb. Då kan jag tycka att företag borde känna stor respekt för detta, ta moraliskt ansvar och inte söka pengar i onödan. Det är ändå företagets ägare som i första hand borde gå in med kapital i bolagen. Stora, multinationella bolag som Sandvik och Volvo borde om de gjort en felbedömning när de sökte lämna tillbaka pengarna självmant.

Jag utgår från att det blir en systematisk utvärdering och uppföljning av de här stöden och av bolagen som söker hjälp. Lever de inte upp till kriterierna ska pengarna betalas tillbaka, och det måste staten se till. Att bolagen i den budget vi nu diskuterar föreslås få ha utdelning redan efter sex månader menar jag är fel, såväl moraliskt som ur ett krisperspektiv. Om företagen har varit så illa därän att de tvingats söka hjälp och bidrag från skattebetalarna är det rimligt och moraliskt rätt att staten kräver att de bygger upp ekonomin och skapar en ekonomisk buffert i företaget innan utdelning medges så att de klarar en eventuell ny kris och så att skattebetalarna vet att deras pengar gick till det de skulle – att rädda jobb och företag – och inte till utdelningar.

Vänsterpartiet har föreslagit att det ska gå ett år innan utdelning tillåts. Det skulle nog hindra en del bolag som inte behöver stöd från att söka det.

De andra partierna pratar om att kontrollen måste vara noggrann. Det låter ju bra, men varför vill de då inte att bolagen som har aktieutdelningar ska tvingas anmäla det till den myndighet som ansvarar för stöden? Det kan ju annars vara svårt att bland annat kontrollera värdeöverföringar från utländska moderbolag i koncerner. Detta har Vänsterpartiet föreslagit, och det har ansvarig myndighet efterfrågat. Men vad händer här i dag? Jo, för-

slaget kommer att avslås. Alla andra partier tycker att det är rimligt. Varför det?

Likaså avslås vårt förslag, ett förslag som också Åklagarmyndigheten vill se, om att inga nya pengar ska betalas ut i preliminärt stöd innan en avstämning av det gamla stödet är fullgjord. Det vill säga att om anmälan om tidigare lämnat stöd inte är gjord ska ansökan avslås. Vi ska ju vara rädda om skattebetalarnas pengar. Därför menar vi att den här regeln behöver ändras.

Vi menar också att gränsen för krav på revisorsintyg ska sättas vid en lägre lönesumma än den som föreslås och att bidrag för revisorsintyg främst ska gå till mindre företag med mer begränsade resurser.

Jag tycker att det blir många tomma ord om kontroller och hårdare straff om den politiska viljan att förhindra fusk och utnyttjande inte är större än så här.

Korttidspermitteringsstödet stärks och förlängs, och det är bra och nödvändigt. Det är bra för dem som annars skulle ha förlorat jobbet, och det är bra för företag som får behålla kompetent och erfaren personal. Däremot borde det vara självklart att stödet ska vara för företag som har kollektivavtal, för det är en effektiv kontrollmekanism för att motverka missbruk av stödet. Vidare bör inte företag få ta del av korttidspermitteringsstödet under uppsägningstiden. Det är ju tvärt emot hela intentionen med stödet, och det ökar arbetsgivarnas incitament att säga upp personalen.

Fru talman! Släng pengarna i sjön! Sa Centerpartiet och krävde sänkta arbetsgivaravgifter för unga igen. Almegas politiska gren har krävt leverans. Husse visslar, och Centern viftar på svansen och levererar. Strunt samma att det är en reform som misslyckats både en och två och tre gånger och kostat skattebetalarna multum.

Att låta politiken styras av lobbyister som Almega är något som Socialdemokraterna borde akta sig för – även om det är en liberal paradgren nu för tiden. Men i stället slösar de bort skattebetalarnas pengar. Trots att detta som jag sa är en reform som är utdömd gång på gång och som Socialdemokraterna tidigare fördömt med mycket hårda ord ska vi nu lägga ytterligare miljarder på detta.

De här pengarna, som nu slängs i sjön, borde ha satsats på utbildning, aktiv arbetsmarknadspolitik och tidigareläggning av offentliga investeringar för välfärdens, klimatets och jobbets skull. Och varför inte se till att vi får en arbetsförmedling i landets alla kommuner? I dag finns Arbetsförmedlingen kvar i 88 kommuner i den värsta arbetslöshetskris vi skådat på, ja, hur lång tid som helst. Vi kan konstatera att Centerns nyliberala politik är kostsam för såväl individen som samhället.

I den ena extra ändringsbudgeten föreslås en förlängning av skatteanstånden. Det är ju rimligt. Däremot är det obegripligt att man föreslår att räntan ska höjas. Varför ska vi ha högre ränta nu, när krisen är djupare?

Därför har vi i Vänsterpartiet valt att ställa oss bakom det utskottsinitiativ som Moderaterna tog och som innebär att räntan sänks till den nivå den är på nu. Det skulle innebära en betydligt lägre kostnad för de företag som är i behov av att skjuta upp skattebetalningarna.

Regeringen föreslår också en förlängning av den förordning som ger möjlighet för personer som tillhör en riskgrupp och inte har möjlighet att arbeta hemifrån att få ersättning under den period då de inte kan arbeta. Vi välkomnar att man förlänger giltighetstiden men är mycket kritiska till hur

Prot. 2020/21:75
3 februari

Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset och Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkt stöd till företag, nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga och andra åtgärder med anledning av coronaviruset

regeringen har hanterat denna grupp. Detta har varit en fråga genom hela pandemin.

Det tog orimligt lång tid innan förordningen först kom på plats. Vid de två förlängningar av förordningens giltighetstid som genomförts har det uppstått ett glapp då de berörda stått utan ersättning, trots att Vänsterpartiet och flera andra partier påpekat vikten av att regeringen agerar i god tid. Regeringens agerande har tyvärr lett till ekonomiskt och psykiskt lidande för dem som har drabbats. Så behandlar man helt enkelt inte folk, än mindre folk i en utsatt situation.

Fru talman! Andelen som utförsäkras vid dag 180 har fyrdubblats sedan 2015. Då avslogs ungefär 400 ansökningar per månad; nu är siffran över 2 200. Avslagen ökade kraftigt mellan 2019 och 2020 till följd av att Försäkringskassan ändrat arbetssätt. Trots detta vill inget annat parti se över hur Försäkringskassan arbetar.

Nyligen presenterades dessutom siffror som visar att sjukpenningtalen under 2020 minskat i jämförelse med föregående år. Mitt under den värsta kris som drabbat Sverige i modern tid minskar sjukpenningtalen. Hur är detta möjligt?

Nu agerar regeringen delvis genom att föreslå ändringar vid dag 180 så att sjuka människor inte ska behöva provas mot fiktiva arbeten på hela arbetsmarknaden på det sätt som gjorts tidigare. Det är bra, men det behövs permanenta förändringar. Den utredning som har presenterats borde genomföras i sin helhet.

Vi menar att denna fråga verkligen måste tas på mycket större allvar än vad som hittills gjorts. Det kan inte vara meningen att tiotusentals människor med sjukintyg från läkare ska tvingas gå till socialkontoret för att få ekonomin att gå ihop. Det är sjukförsäkringen som ska gälla då, inte försörjningsstöd.

Till sist, fru talman, vill jag säga att vi efterfrågar ett mer balanserat svar på den här krisen. Det är inte hållbart att ge hundratals miljarder i stöd till näringslivet samtidigt som sjukvården, äldreomsorgen och Arbetsförmedlingen går på knäna.

Många hushåll har drabbats väldigt hårt av ökad arbetslöshet och av att extrajobb har försvunnit, men det förhöjda bostadsbidraget för barnfamiljer har inte förlängts.

Vänsterpartiet menar också till sist att när ekonomin väl har stabiliserats är det rimligt att bolagen börjar betala tillbaka en del av de stöd de har fått genom höjda bolagsskatter och ökad kapitalbeskattning.

Därmed yrkar jag bifall till vår reservation.

Anf. 12 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Vi debatterar i dag två ändringsbudgetar som innehåller mycket som är bra och nödvändigt för att fortsätta klara Sverige så gott det går genom krisen.

Vägen hit har dock varit orimligt lång, ryckig och stökig. Den har kantats av oklara besked, förseningar och långa handläggningstider på myndigheter, vilket gör att det ute i företagen finns en desperation och man frågar sig varför de stöd som nu förlängs inte går att söka förrän i februari eller mars. Därefter väntar långa handläggningstider.

Jag tycker att det är uppenbart att regeringen, som började krishanteringen med att vara på tå och få olika reformer på plats, har blivit lång-

sammare och inte haft tillräcklig beredskap för pandemins andra våg. Detta får också konsekvenser ute i företagen och för dem som jobbar i företagen, som är beroende av stödinsatserna för att orka fixa en dag till. Denna senfärdighet bör kritiseras, och regeringen måste nu göra allt man kan för att stöden inte bara ska beslutas här i Sveriges riksdag utan också nå ut till kämpande företag och anställda som vill klara sig genom krisen.

Klarar vi inte detta får vi nämligen en arbetslöshet som riskerar att bita sig fast på mycket höga nivåer, med stora konsekvenser för hälsa, social sammanhållning, våra offentliga finanser och välfärden. Detta måste undvikas, fru talman.

Denna ryckighet och senfärdighet gäller inte bara företagsstöden utan också andra stöd som vi nu beslutar om i dessa budgetar. Det handlar till exempel om stödet till riskgrupper, som har kantats av utdragna besked och perioder när man helt enkelt inte har vetat om man kan få ersättning och när den kommer. Det är som om regeringen har förutsatt att människor har en årslön på banken, och för väldigt många är det inte så, fru talman.

Det finns saker som är bra: ökat stöd till vaccinering, testning och smittspårning. Det är bra att de resurserna kommer på plats så att regionerna vet att det inte råder brist på pengar när man ska genomföra testning, smittspårning och vaccinering, vilket är så viktigt också för att få ekonomin tillbaka på fötter ordentligt.

Men det finns också saker som verkligen är värda att notera och diskutera. Regeringen tidigare lägger nu införandet av sänkt arbetsgivaravgift för unga. Det är en åtgärd som jag och Kristdemokraterna inte tror är den mest effektiva i detta läge, men den är naturligtvis bättre än ingenting. Jag noterar att jag har debatterat detta och frågat regeringen varför man tänkt införa det först den 1 april. Då var det omöjligt att införa det tidigare; nu är det helt plötsligt möjligt. Något har alltså hänt här. Det är bra att en reform som visserligen inte är särskilt effektiv men bättre än inget nu kommer på plats tidigare.

Jag tror att det hade varit bättre med en riktad lättnad till alla som anställer någon som har varit arbetslös, men också att nu överväga att införa riktade sänkta arbetsgivaravgifter för de branscher som är särskilt utsatta. De har i dag en högre kostnad per timme när de försöker hålla sin verksamhet igång. De borde nu få en riktad lättnad i fråga om arbetsgivaravgifter som gäller alla, inte bara dem som råkar ha en viss ålder. Det vore långt bättre i detta läge, fru talman.

Genom de beslut vi fattar i dag förlänger vi nu permitteringsstöden, och vi gör det på högre nivåer. Vi förlänger och förstärker omställningsstöden, även för enskilda firmor, som så länge var bortglömda av regeringen i denna pandemi. Nu kommer stödet också till dem, och det kommer att förlängas.

Jag noterar att när dessa stöd nu utvidgas och förlängs har det motiverats av regeringen, bland annat av Per Bolund, med att vi nu måste se till att företag ska kunna behålla sina anställda och att människor ska kunna behålla sina jobb. Så sa Per Bolund när dessa stöd förlängdes, inte minst permitteringsstödet.

Det blir då så märkligt, fru talman, att stöden fungerar på rakt motsatt sätt för dem som har visstidsanställningar, vikariat och provanställningar. Jag är förvånad över att regeringen fortsätter att hårdnackat hålla fast vid kravet på att alla företag som tar del av permitteringsstöd först ska säga

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anled-
ning av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkta stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder med anledning
av coronaviruset*

upp all personal som är tillfälligt anställd, om man inte kan få igenom ett undantag om att denna personal är verksamhetskritisk. Det finns alltså ett grundläggande krav på företag att göra sig av med anställda, inte att behålla dem, som Per Bolund sa i den här intervjun.

Varför är det då så här? Jo, denna regel har föreslagits i ett ekonomiskt normalläge, när ett enskilt företag drabbas av ekonomiska problem. Men den fungerar inte i en kris. Detta konstaterades redan 2011 av den partsammansatta utredningen, som utredde hur vi skulle ha det när vi införde ett permitteringssystem i Sverige. Då kom man fram till att tillfälligt anställda skulle omfattas.

Den statliga utredning om detta som gjordes 2012 kom fram till precis samma sak. Det står så här: "Ett uteslutande av visstidsanställda från ett system för korttidsarbete skulle dock riskera att göra situationen för denna grupp på arbetsmarknaden mer osäker. De bör därför omfattas."

Det var också propositionens slutsats 2013. Men regeringen har valt att tillföra denna regel, som inte alls fungerar i en kris utan skickar de absolut svagaste, de med svagast förankring på arbetsmarknaden, ut i arbetslöshet för att de tillsvidareanställda ska kunna få stöd. Detta påpekade Konjunkturinstitutet för regeringen i mars. Det har påpekats i denna kammare många gånger utan att det har framförts några argument alls för att det skulle vara en god idé att i kristider tvinga företag att säga upp tidsbegränsat anställd personal.

Jag menar att vi behöver förlängningarna och förstärkningarna, men vi behöver också permitteringsstöd som gör att så många människor som möjligt i krisen ska kunna haka fast i sina anställningar. Anställningsrelationerna är mycket värda när ekonomin ska starta igen för att arbetslösheten inte ska bita sig fast på mycket höga nivåer och för att människor inte ska hamna i långvarig arbetslöshet och utanförskap.

Jag vill därför yrka bifall till den kristdemokratiska reservationen, nummer 2 i betänkandet. Jag ser med oro på att regeringen inte uppmärksammar problemen med stöden. Att stöden förlängs och förstärks är bra, men de måste också förändras för att inte driva fram onödigt hög arbetslöshet i Sverige.

Anf. 13 ÅSA WESTLUND (S):

Fru talman! Coronapandemin har nu haft Sverige i sitt grepp i mer än ett år. Människor går fortfarande bort eller drabbas hårt av svår sjukdom. Inom vård och omsorg är arbetsdagarna fortfarande långa och ansträngande.

Vaccineringen har påbörjats. Men vi måste alla fortsätta att hålla avstånd, avstå från sociala kontakter och jobba hemifrån om vi kan, för vi vet att det räddar människoliv.

Pandemin är i första hand ett hot mot liv och hälsa, men de ekonomiska konsekvenserna är också mycket stora. Världsekonomin har genomgått ett av de kraftfullaste fallen sedan andra världskriget. I Sverige är många oroliga för sin framtida försörjning. Många företag är i ett väldigt tufft ekonomiskt läge.

I dag kommer vi att fatta beslut om förlängda och förstärkta krisåtgärder, som kommer att hjälpa fler företag att behålla sina anställda och övervintra den ekonomiska krisen. Det har hela tiden varit osäkert hur den här krisen skulle utvecklas, inte minst hur länge den skulle komma att pågå.

Det har också varit viktigt för oss att få ut pengar fort till dem som behövde stöd. Det har gjort att de ekonomiska stöden har behövt och fortlöpande behöver justeras för att vara träffsäkra, samtidigt som våra gemensamma resurser används på ett ansvarsfullt sätt. Det är också i dag ett enigt finansutskott som står bakom att regeringen ska återkomma med en sänkt anståndsrenta. Det är ytterligare en sådan justering.

I dag är vi här för att debattera två extra ändringsbudgetar om nära 50 miljarder kronor i krisåtgärder för att rädda jobb och välfärd men i första hand för att rädda liv.

Fru talman! I arbetet mot covid-19 har regeringen varit tydlig: Pengar får inte, kommer inte och ska inte stå i vägen för att skydda människors liv och hälsa. Sjukvård och äldreomsorg har därför fått kraftiga tillskott. I dag beslutar vi om ytterligare förstärkningar för att säkra resurserna för vaccinering, smittspårning och sjukvård.

Det handlar om 5 ½ miljard till regionerna för fortsatt storskalig testning och smittspårning och 1 miljard för att täcka merkostnader för sjukvård och omsorg på grund av covid-19 för december 2020. Totalt har därmed kommuner och regioner fått 21 miljarder i kompensation för merkostnader under 2020. 50 miljoner avsätts för att stötta regionernas arbete med att transportera patienter mellan sig, 50 miljoner avsätts till ambulansflyg och 174 miljoner avsätts till beredskapsflygplatser.

Fru talman! Sveriges regioner ansvarar för att vaccinera så snabbt och effektivt som möjligt, men det är riksdag och regering som står för kostnaderna för vaccinet. För detta skjuter vi till 4,7 miljarder kronor samtidigt som anslaget för anskaffning av vaccin ökas med 2 miljarder kronor.

Flera myndigheter får också tillskott för att stötta regionerna i deras arbete med vaccinering. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får utökade anslag för att tillsammans med andra myndigheter genomföra informationsinsatser om vaccinering mot covid-19.

Fru talman! I dag beslutar vi också om medel till förlängd ersättning till riskgrupper och vissa anhöriga till och med den 30 april i år. Jag vet att många har fått vänta på dessa pengar, och jag förstår att det orsakat mycket oro och också lidande, men i dag kan vi i alla fall äntligen ta beslut om mer medel till detta.

I dag tar vi också ett första steg mot en mer rättvis sjukförsäkring. Pandemin har satt sjukförsäkringens brister i blyxtbelysning. Därför kom regeringen och dess samarbetspartier överens om att sjukförsäkringen ska förbättras för dem som är sjuka i mer än 180 dagar. Den förändringen träder i kraft senare i år. Till dess behöver 180-dagarsprövningen tillfälligt stoppas, och för detta skjuter vi till resurser här i dag.

Med anledning av den ökade smittspridningen och pandemilagen kommer vi i dag att besluta om flera viktiga förstärkningar och förlängningar av regeringens ekonomiska krisstöd.

Vi förlänger och förstärker omställningsstödet och omsättningsstödet samtidigt som vi avsätter medel för ett nytt kommande stöd riktat till handels- och kommanditbolag med minst en fysisk delägare. För att särskilt stötta små företag inför vi för dessa även en möjlighet att få upp till 90 procent av de fasta kostnaderna ersatta under perioden november-februari. Vi beslutar om ett nytt nedstängningsstöd, där företag kan få upp till 100 procent av sina fasta kostnader ersatta om de skulle bli nedstängda. Vi förlänger också det statliga kreditgarantiprogrammet Företagsakuten.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anled-
ning av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkta stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder med anledning
av coronaviruset*

Nästan 600 000 svenskar har varit korttidspermitterade under krisen och därmed undgått risken att bli av med jobbet. Korttidspermitteringarna är en viktig åtgärd både för att anställda ska kunna behålla jobbet och för att företagen ska kunna behålla viktig arbetskraft. Nu förlänger vi stödet till den 30 juni, samtidigt som vi förstärker stödet genom en möjlighet att minska arbetstiden för de anställda med upp till 80 procent under januari–mars. Vi tidigarelägger även sänkta arbetsgivaravgifter för unga mellan 19 och 23 år, så att det börjar gälla redan från den 1 januari. Inte minst kan detta vara till hjälp för hårt drabbade branscher inom hotell och restaurang som anställer just många unga.

Fru talman! Många företag har tagit del av krisstöden, och många har också kunnat få del av dem relativt fort. Men en del företag väntar och har väntat länge på utbetalning av stöd. Det är förstås inte alls bra. För att överbygga de akuta likviditetsproblem som många står inför förlängs nu anståndstiden med ett år, samtidigt som anstånd beviljas för flera perioder.

Tillväxtverket och en del andra myndigheter får också mer resurser för att korta handläggningstiden samtidigt som kontrollen förbättras. Majoriteten av dem som söker de olika krisstöden är förstås hederliga företagare i behov av stöd. Men vi får inte vara naiva med skattebetalarnas pengar. Det handlar om stora belopp, och därmed finns också risken för att kriminella ser det som en möjlig inkomstkälla. Därför måste samhället ha ordentliga kontrollåtgärder på plats.

Fru talman! Ingen regering i något land kommer att kunna rädda alla jobb eller alla företag. Trots de enorma krisstöd och de massiva investeringar som vi nu gör i utbildningsmöjligheter över hela landet, i välfärd och i klimatomställning ser vi att arbetslösheten går upp. Det kommer att behövas fler insatser för att pressa tillbaka arbetslösheten i krisens spår.

Men för dem som ändå drabbas av arbetslöshet, oavsett om det är på grund av en pandemi eller av någon annan orsak, ska a-kassan vara en stark omställningsförsäkring. Därför har vi höjt a-kassan tillfälligt, och här i dag beslutar vi också om att de tillfälliga lättnaderna i arbetslöshetsförsäkringen för företagare förlängs.

Fru talman! Sammantaget uppgår nu totalkostnaden för alla krisåtgärder till 374 miljarder kronor. Det går inte att beskriva detta som annat än historiskt! Vi har råd med det tack vare att vi gick in i krisen med ett gott utgångsläge, tack vare den lägsta statsskulden sedan 1977 och tack vare att 350 000 fler var i arbete än innan Stefan Löfven blev statsminister.

Än är krisen långt ifrån över. Vårt fulla fokus ligger på att fortsätta säkra resurser till vaccinering och sjukvård och samtidigt rädda jobb och företag. Nu fortsätter vi det arbetet.

Därmed vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandena och avslag på motionerna.

Anf. 14 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte att Åsa Westlund skulle kunna förklara för mig varför bolag som fått del av skattebetalarnas pengar, som Volvo och Sandvik, ska kunna göra aktieutdelningar redan efter ett halvår.

Har dessa bolag verkligen varit i ett allvarligt ekonomiskt läge? Det är ändå kravet för att man ska kunna uppbära dessa stöd. Anser Åsa Westlund att Sandvik, som fått 300 miljoner av skattebetalarnas pengar i bidrag och som sedan delade ut 8 miljarder, har varit i ett allvarligt ekonomiskt läge?

Volvo har i dag gett besked om att de ska dela ut 30 miljarder, och de har fått 1 miljard i permitteringsstöd – det motsvarar löner för ungefär 2 500 underskötorskor. Anser Åsa Westlund att Volvo har varit i ett allvarligt ekonomiskt läge? Volvos vinst det fjärde kvartalet var dessutom högre än motsvarande kvartal 2019.

Vad säger Socialdemokraterna till skattebetalarna? Borde inte dessa bolag ha klarat krisen själva? Ska dessa bolag anses ha varit i en allvarlig ekonomisk kris? Vad säger Åsa Westlund till skattebetalarna? Är det här moraliskt rätt? Var detta rätt sätt att använda pengarna? Har bolagen efteråt kommit på att krisen kanske inte var så djup som de trott och att de kanske hade lite för bråttom? Borde de då inte betala tillbaka pengarna till staten?

Anf. 15 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att jag också blir väldigt upprörd när jag ser dessa utbetalningar. Jag tycker att det är företagarnas och ägarnas ansvar att också stötta företaget i kris. Det är en del av att vara företagare – absolut. Jag blir också upprörd.

Samtidigt tänker jag lite längre. Det finns företag som har avstått från att korttidspermittera och som i stället har sagt upp personal för att de vill dela ut pengar till sina aktieägare. Då ligger min solidaritet hos de anställda. Jag tycker att det är viktigt att vi har stått upp för att människor ska behålla kopplingen till arbetsmarknaden och till sin arbetsplats under denna kris. Det har varit värt väldigt mycket för mig som socialdemokrat, och det kommer att vara det i fortsättningen också.

Med det sagt tycker jag att företag som nu gör väldigt stora utdelningar ska fundera ett extra varv på vad det sänder för signaler när det gäller statens vilja att hjälpa till i kommande kriser.

Dessutom ska man väl komma ihåg att Ulla Anderssons lösning i denna fråga, att förlänga tiden som företagen ska låta bli att göra utdelningar, kanske ändå inte löser problemet. Risken är att man bara skjuter upp utbetalningarna en längre tid och bygger upp kapital i företaget.

Jag blir moraliskt upprörd, precis som Ulla Andersson. Men i och med att vi ska hålla uppe sysselsättningen tror jag att det var viktigt att vi hade korttidspermitteringsreglerna på plats.

Anf. 16 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag delar den uppfattningen. Korttidspermitteringsstöden har varit bra och nödvändiga. Vi ska rädda jobb. Men det kräver också att bolagsägare respekterar att det faktiskt är skattebetalarnas pengar de använder. Det är moraliskt helt förkastligt att först ta emot skattebetalarnas pengar och att en kort tid därefter bestämma sig för att göra en aktieutdelning och att slå den med en extra aktieutdelning, så att säga. Det är moraliskt helt förkastligt.

Jag betvivlar att Sandvik och Volvo var i en svår ekonomisk kris, men vi kan säga det. I så fall borde de bygga upp sin kassa igen och behålla pengarna i företaget, så att de klarar av en ny kris. Det kan ju inte vara meningen att skattebetalarna ska komma in en gång till, så att säga.

Därför är det viktigt att man skjuter upp utdelningarna, så att bolagen hinner bygga upp sin ekonomi och så att inte skattebetalarna ska komma in en gång till.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkta stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkt stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

Det är ena skälet till att jag menar att man bör skjuta upp aktieutdelningar. Det andra är moraliskt. Skattebetalarna har ställt upp för att rädda jobb och företag. Sedan svarar företagen med enorma utdelningar till aktieägarna. Det är inte respektfullt i någon del.

Sedan kan man diskutera detta. Javisst, om man skjuter upp aktieutdelningar kommer de senare. Jo, så kommer det att vara. Men det är också rimligt att dessa företag, när krisen är över och ekonomin har stabiliserat sig, börjar betala tillbaka de stöd de har fått i form av till exempel höjd bolagsskatt och höjd kapitalskatt.

Men om de inte skulle ha haft stöden ska de betalas tillbaka. Det måste göras en systematisk uppföljning och utvärdering, och det ska vara ett återbetalningskrav på de bolag som faktiskt inte skulle ha tagit emot stöden och inte ha sökt dem.

Anf. 17 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Jag tänker att en del av dessa företag trodde att krisen skulle bli djupare. Som tur var blev den inte det för svensk industri. Svensk industri har klarat krisen förhållandevis bra. Jag tror att detta spelade roll för många företags agerande.

Men jag blir väldigt provocerad av dessa utdelningar. Det blir jag verkligen, och jag tycker att det är någonting att tänka på framöver.

Hade vi haft mer tid på oss och hade det funnits regler på plats när vi gick in i krisen hade stöden såklart kunnat vara mer träffsäkra och gått mer snävt till bolag som haft större behov av dem. Så har vi inte kunnat jobba i denna kris, utan det har varit breda stöd som har varit tvungna att komma på plats fort. I längden tror jag verkligen att detta har gynnat svenska löntagare, framför allt genom att vi har kunnat hålla uppe sysselsättningen och också ekonomin i samhället.

Sedan tror jag inte att Ulla Anderssons förslag löser problemet, utan det är ett större problem som handlar mer om att man ska kunna gå på djupet i fråga om varje enskilt företag. Jag hoppas att Tillväxtverket kan göra mer av den varan, men vi vet också att det inte är helt enkelt att få ut stöden i tid.

Tack så mycket för frågan! Jag tror att vi fortsatt måste hålla debatten om detta vid liv, för det får inte bli så att företagen ser staten som sitt försäkringsbolag som alltid ska gå in med pengar när det går dåligt. Det är i första hand ägarnas ansvar.

Anf. 18 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Fru talman! Vi har stått upp för att människor ska kunna ha kvar kopplingen till sin arbetsplats och till sitt jobb, sa Åsa Westlund i replikskiftet nyss. Men det gäller inte för alla. Det gäller inte för dem som har tidsbegränsade anställningar. I stället har den regering Åsa Westlund företräder infört en regel som säger att företagen behöver säga upp tillräckligt många som har den typen av anställning för att kunna få stöd, så att de andra på arbetsplatsen kan behålla sin koppling till densamma.

Detta går rakt emot internationell kriserfarenhet. Det går emot OECD:s utvärderingar av hur permitteringssystemen fungerade efter finanskrisen. Man konstaterade: Om inte tidsbegränsat anställda inkluderas drabbas de ännu hårdare i krisen.

Vad gjorde länder som Frankrike, Österrike, Tyskland, Belgien och Luxemburg efter finanskrisen? Jo, de valde att inkludera de tidsbegränsat anställda i sina permitteringssystem, för de såg hur de hade drabbats. Detta var också slutsatsen när parterna utredde ett svenskt permitteringssystem. Det var slutsatserna i utredningen 2012. Det var slutsatserna i lagstiftningen 2013. Ändå valde regeringen att inför krisen i våras införa den här regeln, som inte har stöd i de arbeten som har gjorts tidigare om hur stöd ska fungera i en kris.

Det här har lett till att 90 000 företag har fått den här frågan av Tillväxtverket. Har du sagt upp tillräckligt många tidsbegränsat anställda under den här krisen? Det är ett grundkrav för att du ska kunna få permitteringsstöd för dina tillsvidareanställda. Så finns det en liten ventil för undantag för det som beskrivs som verksamhetskritisk personal. Detta leder dock till en lång prövning, och det är svårt att veta vem som är verksamhetskritisk i det här läget.

Frågan är alltså: Varför är det här kravet så viktigt?

Anf. 19 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Tack, Jakob Forssmed, för frågan! Korttidspermitteringarna är ju till för att företagen ska kunna behålla verksamhetskritisk personal och snabbt kunna starta upp igen när läget vänder. Det finns inte, som man lätt kan få intryck av när man lyssnar på Jakob Forssmed, något krav på att arbetsgivaren ska säga upp all personal som inte är fast anställd. Jag vet att Jakob Forssmed vet att det inte är så, men det är lätt att få det intrycket, och jag tror att det är viktigt att inte skrämja företag från att söka det här stödet genom att låta som om det vore fallet.

Även i den här krisen finns det dock företag som inte går dåligt och som faktiskt söker arbetskraft. Därför är det också viktigt att man ser att det finns tillgängliga resurser för de jobb som ändå växer fram och att man kan byta jobb. Det är inte en medborgarlön det här handlar om, utan det är faktiskt ett korttidspermitteringsstöd.

Med detta sagt har det gått ett år sedan pandemin slog till. Vi har beslutat om väldigt stora stöd. De har varit väldigt generellt utformade, och vi har successivt behövt göra justeringar för att de ska vara träffsäkra och komma dem till del som bäst behöver dem.

Det arbetet är inte över. Både finansutskottet och regeringen fortsätter att följa utvecklingen noga och utvärdera stöden för att, om det behövs, göra justeringar för att de ska bli så träffsäkra som möjligt. Men ibland är det också så att enkla lösningar på ett problem skapar andra stora problem i en annan ända, och därför är de problem som uppstår inte alltid så enkla att lösa som det kan låta.

Anf. 20 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Fru talman! Det verkar som om det finns några argument i bakgrunden som inte kommer fram, för de argument som redovisas här håller med förlov sagt inte. Skulle alla de länder i Europa som har dragit slutsatser av sina korttidspermitteringssystem då göra fel? Skulle det vara felaktigt?

Åsa Westlund talar i sitt anförande om nedstängningsstödet. Är det rimligt att de företag som eventuellt blir nedstängda av pandemilagen ska hänvisas till detta och också möta grundkravet om att man ska göra det man kan för att minska sina arbetskraftskostnader? Är det en rimlig kon-

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkt stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

sekvens av pandemilagen att man ska säga upp sina tidsbegränsat anställda om man inte i särskild ordning kan motivera att dessa personer är verksamhetskritiska?

Den väldigt tydliga uppdelning som har blivit med den här regeln är ju till för ett ekonomiskt normalläge och inte för en kris. Konjunkturinstitutet har särskilt pekat ut för regeringen att det här är inte någon god och lämplig ordning.

Finns det andra argument än att det är viktigt att frigöra resurser i form av arbetslösa till de företag som går bra i krisen? I retoriken i övrigt säger man ju att det är superviktigt att människor har kvar sin anknytning till sin arbetsplats. Ska det då inte gälla för vikarier, provanställda eller visstidsanställda, utan de ska ge sig ut i arbetslöshet för att stå till förfogande för företag som behöver arbetskraft?

Med förlov sagt: Den argumentationen är fullständigt orimligt svag, och det tror jag ändå att Åsa Westlund inser.

Anf. 21 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Nu lät det återigen som om det fanns ett krav på att man skulle vara fast anställd för att kunna vara korttidspermitterad. Så är det alltså inte, utan det görs en samlad bedömning av detta.

Jag tänker att regeringen ändå har gjort väldigt mycket för att hålla uppe sysselsättningen under krisen och att det har kommit alla till del. Jämfört med hur det såg ut när Jakob Forssmeds parti var med och styrde under finanskrisen är det ändå väldigt stor skillnad på hur vi har lyckats se till att hålla nere arbetslösheten och hålla uppe sysselsättningen och dessutom trygga välfärden i vårt land.

Med det sagt tycker jag att vi ska fortsätta att titta på den här frågan och stöta och blöta och se om vi kan utforma ett mer träffsäkert stöd som också gör att de svagaste på arbetsmarknaden har en möjlighet att behålla jobbet eller komma tillbaka så snabbt som möjligt.

Anf. 22 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Nu är det snart ett år sedan smittspridningen tog fart ordentligt i Sverige, och vilket år det har varit. Det här året har drygt 11 500 människor dött i covid-19. De saknas av någon. Det är någons mamma, någons pappa, någons barn, någons släkting, någons vän. 11 500 människor, fru talman. Det är ingenting annat än ett misslyckande.

Det här året har personalen i vården, i äldreomsorgen och i skolan kämpat hårt med att upprätthålla verksamhet och att hjälpa barnen i skolan, trots att man finns på distans. I sjukvården har man jobbat under en hårt pressad situation.

Det här har varit ett år som inget annat. Det här har varit ett år då gymnasieelever som på något sätt kanske skulle ha den bästa tiden i sitt liv inte har fått träffa sina klasskompisar. Många har tappat hoppet om framtiden, fast de bara är 17 år.

Det här är ett år då många har blivit arbetslösa. Trots stora insatser har många förlorat jobbet, och många är oroliga: När kan jag komma tillbaka i ett arbete? När kan jag få en egen lön att leva på? Man kanske kom till Sverige för bara några år sedan och precis hade tagit sig in i restaurangbranschen och fått ett extrajobb. Eller så har man jobbat under väldigt många år, kanske 20–30 år, i en verksamhet men ändå fått lämna jobbet.

Det här är också ett år, fru talman, som har varit otroligt tufft för många företag i Sverige. Samtidigt som vissa företag har gått alldeles lysande under hela krisen är det många som har haft det enormt tufft. Och alla de företag som hade det tufft under våren på grund av kraftigt minskad efterfrågan – delvis på grund av restriktioner – har fått det ännu tuffare de senaste månaderna när smittspridningen tagit fart igen. För dessa företag och deras anställda finns det mycket kvar att göra för att fortsätta att rädda jobb.

Fru talman! Under våren, och jag sa det också många gånger, tyckte jag att vi här, riksdag och regering tillsammans, jobbade snabbt för att få krisstöd på plats. Vi gjorde ett gott arbete. Oppositionen pressade på. Vi moderater lade konkreta förslag. Det var ett samspel som jag tyckte fungerade väl, och det gick snabbt.

Sedan hände någonting. Det var som om regeringen och stödpartierna på något sätt började gå på tomgång, minskade på takten och inte gjorde det som behövdes. Man lade inte in en extra växel, utan man växlade tvärtom ned.

Jag har funderat en del på vad det kan bero på, och jag ser två skäl. Det ena är det som Jakob Forssmed var inne på i sitt anförande, nämligen att man helt enkelt inte såg en andra våg komma. Statsministern sa för inte så länge sedan att det inte var någon i somras som kunde se en andra våg komma, trots att vi var många som faktiskt pratade om det.

Om man inte såg en andra våg komma kan jag förstå att man inte förberedde sig tillräckligt, att man inte använde sommaren till att förbättra stöden och göra dem mer träffsäkra och att man inte i början av hösten tog fram en ny pandemilag som kunde användas så fort, om, en andra våg skulle träffa Sverige. Ingen av oss önskade den utveckling som vi har sett de senaste månaderna, men som regering måste man förbereda sig på det värsta.

Ett annat skäl som jag kan tänka mig är att man ändå är ganska nöjd. När jag hör finansministern eller Åsa Westlund nämna de här 374 miljarderna i dag får jag också en känsla av att det finns en nöjdhet. Låt mig bara ha det sagt: Det här är en historisk kris. Det är därför vi gör historiska satsningar. Av de 374 miljarderna, om jag bara får göra en parentes, är det också viktigt att komma ihåg att 105 miljarder alltså var budgetsatsningar för i år. En del av de pengarna gick till Institutet för mänskliga rättigheter och annat. Allt handlar inte om coronastöd.

Men det är stora satsningar, och det ska det vara i den här typen av kris för att rädda jobb. Problemet är bara att så väldigt många av de beslut vi har fattat här inte når fram till de företag som allra bäst behöver det.

Fru talman! Moderaterna såg en andra våg komma. Jag kan stanna vid det. Vi skrev om det i vår budget, och vi är verkligen inte nöjda. Det är därför som vi varje dag sedan denna kris startade har arbetat hårt, dag och natt, för att göra allt vi kan för att se till att så många jobb som möjligt räddas. Det var därför som vi före sommaren samlade hela riksdagen med anledning av stödet till enskilda näringsidkare. Vi såg att de hade ramlat mellan stolarna. Det handlar om Sveriges vanligaste företagsform där många kvinnor finns. De fick inte det stöd som man kunde förvänta sig. Vi samlade riksdagen i juni, men det dröjde till i november innan beslutet från regeringen kom.

Prot. 2020/21:75
3 februari

Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset och Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkta stöd till företag, nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga och andra åtgärder med anledning av coronaviruset

Den budget som vi ska besluta om i dag innebär en förlängning och en förstärkning av omsättningsstöd och omställningsstöd. Det är väldigt bra. Men jag hade önskat – jag vill inte vara gnällig – att detta hade kunnat ske fortare.

Jag ser nämligen ett problem för dessa företagare som jag tror att vi alla har kontakt med. De har ångest, de gråter och de mår väldigt dåligt. De hör på en pressträff eller läser på TT att det snart kommer pengar. Och finansministern säger: Håll ut!

Sedan dröjer det månader innan beslutet kommer, och sedan dröjer det ännu fler månader innan pengarna betalas ut. Det kan göra skillnad för dessa företagare. Jag tycker faktiskt att regeringen sviker dem i denna hantering.

Fru talman! I dag ska vi fatta beslut om två extra ändringsbudgetar. Vi ställer oss bakom förslagen i både FiU40 och FiU42. Det är två viktiga budgetar där vi förstärker i fråga om vaccinering och smittspårning, och vi förstärker olika typer av stöd. Jag vill särskilt lyfta fram tre saker.

För det första handlar det om att vi återigen, som Ulla Andersson var inne på, tillsammans nu kan pressa ned räntekostnaderna. För mig var det helt obegripligt när regeringens proposition landade här i riksdagen och det framgick att man inte hade lärt sig något av våren. Vi kom ju överens om att sänka räntan för de mest drabbade. De som var drabbade då är de som har det ännu tuffare nu. Då ska staten inte ta ut en för hög ränta för dem. Jag är glad för att vi fick med oss hela utskottet i fråga om det.

För det andra handlar det om det förlängda omställningsstödet och höjda nivåer. Det är otroligt viktigt. Vi kallade in finansutskottet under julleddigheten för att rätta till problem och för att höja dessa stöd. Jag är glad för att det nu kommer på plats.

För det tredje kommer det äntligen ett förslag om pengar och stöd till de handelsbolag och kommanditbolag som har fastnat mitt emellan. Nu kanske någon undrar om man bara vill gödsla pengar på företag. Nej, detta handlar om att vi ska ha träffsäkra stöd för de företagare som har drabbats allra hårdast av krisen. Där delar jag inte den bild som finansutskottets ordförande har. Staten måste i ett sådant fall när det kommer ett virus fungera lite som ett försäkringsbolag och som ett stöd. Denna kris beror nämligen inte i grunden på att någon har gjort fel. Det är inte obalanser på finansmarknaden och det är inte generella strukturreformsbehov som orsakar detta, utan det är en pandemi. Då måste staten göra sitt.

Detta är företagare som under decennier har betalat in skatt och nu förväntar sig att de ska få stöd och att samhällskontraktet ska fungera.

Fru talman! Jag vill återge vad en av alla de företagare som jag har haft kontakt med har skrivit. Det handlar om Tea som jag både har haft mejlkontakt med och pratat med i telefon. Jag känner henne inte, men jag tycker att det som hon skriver väl beskriver hur många har det. Det är rakt upp och ned. Hon skriver:

Mina föräldrar började med en restaurang i Vadstena. Efter drygt 30 år av kämpande har vi nu två hotell i Stockholm som jag och min syster driver. Detta år har inneburit att hela familjen jobbar dygnet runt för att rädda allt det som mina föräldrar kämpat för. När även privata tillgångar ligger som säkerhet finns ju ingen annan utväg än blod, svett och tårar. Vi orkar inte längre, men vi har inget annat val.

Så här uttrycker många det. Vissa tar i mycket hårdare. Men väldigt många har faktiskt belånat hus och hem för att kunna ha kvar sina anställda och ha kvar verksamheterna för att dessa jobb ska finnas kvar när det till slut vänder.

Fru talman! Avslutningsvis gör vi detta för att rädda jobb och för att rädda livsverk. Vi gör detta för att vi vet att om det är någonting som vi kommer att få leva med många år framöver så är det en alldeles för hög arbetslöshet.

Sverige gick in i denna kris med en hög arbetslöshet, högre än vad den är i de allra flesta EU-länderna. Problemet är att under denna kris har också svensk arbetslöshet utvecklats sämre än vad arbetslösheten har gjort i de flesta andra EU-länderna. Vi måste fortsätta att rädda jobb.

Vi kommer att jobba dag och natt ända tills detta är över för att se till att så många företag och så många anställda som möjligt får den hjälp de behöver snabbare och mer träffsäkert, så att jobben finns kvar också efter krisen.

Anf. 23 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Många företagare har det väldigt tufft i denna kris. Det är också därför som vi satsar så många miljarder på att försöka stödja dem genom krisen, eftersom vi vet att Sverige måste ha många livskraftiga företag som drar in pengar till välfärden men som också anställer många människor och ger dem försörjning.

Att företag som drabbas på grund av covid-19 ska få det stöd och den hjälp som de behöver är faktiskt självklart för mig och för Elisabeth Svantesson. Men för mig är det också självklart att en person som drabbas av arbetslöshet på grund av covid-19 ska få stöd och hjälp till ett nytt jobb men också ska få stöd och hjälp under den tid som det tar att få ett nytt jobb. Så är det inte för Moderaterna. Med er budget hade de som drabbas av arbetslöshet haft det betydligt tuffare just nu.

På vilket sätt, Elisabeth Svantesson, blir jobben fler genom att de som drabbas av arbetslöshet också drabbas direkt av fattigdom? Varför sträcker sig inte er solidaritet också till löntagarna?

Anf. 24 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Eftersom jag själv har varit med om detta vill jag bara uppmärksamma fru talman om att denna fråga ligger utanför ärendets ram. Men jag svarar gärna på frågan. Detta ärende handlar inte om a-kassa för enskilda, utan det handlar om företagare. Och där ställer vi verkligen upp. Vi kommer alltså att rösta bifall till utskottets förslag i dessa två betänkan-

den. Jag förstår att det blir jobbigt för Åsa Westlund i detta läge när så många företag går på knäna och när så många anställda är oroliga för sina jobb. Det är ingen hemlighet att Åsa Westlund och jag har olika syn på exakt var a-kassenivåerna ska ligga. Men här och nu jobbar jag stenhårt för att färre ska bli arbetslösa. Där ligger mitt fokus, och där ligger Moderaternas fokus.

Jag kan bara konstatera att när vi lägger fram förslag om att detta ska gå snabbare – handläggningstiderna ska vara kortare – så att vi kan rädda fler jobb säger Socialdemokraterna nej till det i utskottet. Jag kommer att göra allt jag kan för att rädda fler jobb så att färre ska bli arbetslösa och

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anled-
ning av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkta stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder med anledning
av coronaviruset*

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkt stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

för att a-kassan självklart ska vara skälig. Men dessa två budgetärenden som omfattar 50 miljarder kronor handlar inte om a-kassa för enskilda.

Anf. 25 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Fru talman! Vi pratar här ändå om jobb och företagande, och Elisabeth Svantesson pratade också mycket om arbetslöshet. Då är det väl rimligt att Moderaterna kan svara på hur hela deras politik leder till fler i arbete. Det var därför verkligen en fråga om dagens ämne som jag ställde.

Min fråga kvarstår förstås: Hur blir jobben fler med moderat politik när man sänker a-kassan för löntagare? Varför sträcker sig solidariteten inte även till löntagare och inte bara till företagare?

Moderaterna vill gärna att vi ska betala ut pengarna så fort som möjligt. Det vill jag också. Men jag vill göra det med kontroll. Jag tycker att det är ansvar som gäller när det handlar om skattebetalarnas pengar. Med det sätt som Moderaterna föreslår, alltså att vi först ska betala ut pengar och sedan granska om de har hamnat rätt, öppnar vi verkligen slussarna till kriminella. Det är jag inte beredd att göra. Det hoppas jag faktiskt att Elisabeth Svantesson inte heller är beredd att göra. Men du får gärna svara på den frågan också, Elisabeth Svantesson.

Anf. 26 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag svarar väldigt gärna på alla frågor som Åsa Westlund har.

När det gäller a-kassan är det, som sagt, ingen hemlighet att vi har olika syn på nivåerna i den. Vi vet också att nivåer spelar roll. Jag kommer att göra allt jag kan för att färre ska bli arbetslösa. Och, Åsa Westlund, jag kommer att göra allt jag kan för att de som nu blir arbetslösa inte ska passiviseras. Det är under Socialdemokraternas tid, i en högkonjunktur, som de långtidsarbetslösa blev fler. Det är under Socialdemokraternas tid i regeringen som nystartsjobben blir färre och man inte sätter in insatser för dem som är arbetslösa. Här ligger vårt fokus, och det kommer att fortsätta vara så.

Sedan delar jag helt Åsa Westlunds bild av att vi ska sätta dit alla som bedrar och lurar systemet. Vi ska vara stenhårda. Därför är det obegripligt för mig att regeringen inte från början gjorde som den danska regeringen, att både gå fram med snabba stöd och skärpa straffen för dem som bedrar detta system. Man kan alltså göra båda sakerna samtidigt.

I förhållande till många andra länder lägger Sverige alltså inte mer utan mindre pengar på att rädda jobb. Det är ett faktum, och jag tror att det finns en annan väg att gå.

Anf. 27 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Vi befinner oss fortfarande, ett år senare, i en pandemi. Det är en pandemi som det ibland känns svårt att se slutet på, inte minst ekonomiskt. Men det känns också svårt därför att så många människor på något sätt har blivit drabbade. Man har varit sjuk. Man har mist någon som befinner sig antingen nära eller lite mer i periferin.

Vi börjar dock, faktiskt, se ett hopp. Vaccinationerna har börjat, och detta kommer att ha ett slut. Det tar tid, men det kommer att kunna hantieras.

Centerpartiet är med och tar det ekonomiska ansvaret i den här pandemin. I de ändringsbudgetar vi nu ser finns det resurser avsatta inte bara för sjukvården utan även för testning och vaccination. Det är otroligt viktigt att vi nu ser till att kommuner och regioner kan fortsätta att känna en trygghet i att det kommer ekonomiskt stöd för det som behövs. De ska kunna känna sig trygga i att det finns pengar – att det inte är det som är bristen. Alla som jobbar och sliter inom vården ska veta att det inte är resurserna som kommer att vara begränsningen. Detta kommer Centerpartiet att vara med och garantera.

Centerpartiet tar också ett stort ansvar för de restriktioner som regeringen inför. Vi är inte med och inför restriktionerna, men vi är med och stödar upp ekonomiskt efter restriktionernas konsekvenser. När regeringen borde använda pandemilagen men i stället använder alkohollagen innebär det att man använder ett trubbigt verktyg som är till för att hantera alkohol-användning snarare än smittspridning. Vi ser då till att stärka företagsstöden. Vi maximerar dem utifrån de EU-regler som nu finns och ser till att vi får saker på plats.

Vi avsätter pengar till Tillväxtverket så att de ska kunna anställa fler människor, låna in personal och göra stora förändringar. Vi ser också till att fler omfattas av stöden. I de ändringsbudgetar som nu ligger på bordet omfattas exempelvis även handelsbolag av det omställningsstöd som har funnits tidigare. Det är bra; alla företag ska kunna ta del av stöden.

Det är också viktigt att påpeka att ju längre vi går i den här krisen desto viktigare är det att vi får till bra, tunga, viktiga och kraftfulla stöd till företagen. Många har nämligen ätit upp otroligt mycket av sina marginaler. Jag mötte en företagare i fredags som har varit tvungen att sälja sin sommarstuga för att kunna betala ut lön en månad till. Därför är det otroligt viktigt att pengarna nu kommer ut.

I Centerpartiet har vi gjort allt vi kan på den ekonomiska sidan för att se till att det blir ett faktum, och nu måste regeringen ta sitt ansvar. Man måste leda sin myndighet och se till att detta går snabbare. Det får inte vara så att statlig byråkrati sänker svenska företag. Näringsministern och finansministern har ett stort ansvar att faktiskt leda de här resurserna på rätt väg. Vi i Centerpartiet tar vårt ansvar och ser till att resurserna finns på plats, och nu måste regeringen ta sitt ansvar och se till att de betalas ut.

Det här är en tuff tid. Det är en tuff tid för många företag, men man ser också möjligheterna. Om regeringen kan ställa om, nyttja pandemilagen – och stänga ned verksamheter, om den behöver göra det – men framför allt fokusera på smittspridningen får vi en ökad rättvisa. Då får vi ökade möjligheter och en ökad trygghet för företagen när det gäller att veta vad som de facto gäller.

Att göra som regeringen har gjort, det vill säga med bara några få timmars framförhållning säga att man förlänger restriktionerna, skapar en osäkerhet och en otrygghet för företagen. Det gör att de inte kan veta hur de ska planera schemat, vilken personal de ska ta in och exempelvis hur många bokningar en restaurang kan ta. Det är en helt ohållbar situation. Jag upplever att det från regeringens sida finns en oförståelse för hur företagens situation ser ut.

Jag tycker att det vore bra om näringsministern gjorde fler besök ute på hotell och i restaurangbranschen, för att få veta hur det faktiskt är och vad företagen behöver. Det de behöver just nu är nämligen att få de stöd

utbetalade som de har blivit garanterade. Människor ligger ute med miljonbelopp som de har fått ta från de marginaler de hade. De har fått ta dem från det egna sparandet och faktiskt ibland genom att belåna eller sälja egna fastigheter. Det är helt orimligt.

Vi behöver göra allt vi kan för att rädda företagen och se till att de överlever – så att de finns kvar. Det måste vi om vi ska kunna gå på restaurang, besöka hotell, ha en besöksnäring och allt annat. Nu behöver regeringen agera.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag gällande de extra ändringsbudgetarna och avslag på motionerna.

Anf. 28 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, Rickard Nordin! Jag tackar också för de ansatser till att ta Sverige genom krisen som regeringen gör tillsammans med Centern och Liberalerna.

Det finns dock mycket övrigt att önska, inte minst när det gäller snabbheten. Det gäller att vara tidigare på det när problemen dyker upp och se till att åtgärda dem så att inte den här ryckigheten och oförutsägbarheten – utdragenheten – tilltar. Vi ser att det skapar en desperation bland företag och anställda. Företagen är i sämre skick, och de behöver få de här stöden på plats. Jag tycker att det finns skäl för januaripartierna att verkligen vara självkritiska när det gäller hur man har hanterat stöden från sommaren och framåt.

Jag noterar också att det i de ändringsbudgetar vi nu ska fatta beslut om finns en tidigareläggning av den sänkta arbetsgivaravgiften för unga. I samband med att det här förslaget presenterades i höstas frågade jag Rickard Nordin i riksdagen varför man inte gör den sänkning som man tycker är angelägen och effektiv – även om jag har en annan uppfattning i sak. Varför gör man den inte omedelbart och med retroaktivitet, som det ju finns möjlighet att göra med arbetsgivaravgifter? Då förklarade Rickard Nordin för mig att det går att tycka så i opposition men att den som är seriös inte kan göra detta förrän den 1 april.

Nu införs det likväl från den 1 januari. Frågan är därför: Vad har hänt med seriositeten mellan hösten och nu, Rickard Nordin?

Anf. 29 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Jakob Forssmed! Jag tror att vi delar uppfattning väldigt mycket. Jag tror att vi delar uppfattningen att vi behöver hantera otrygghet, oförutsägbarhet och ryckighet, och vi har båda kritik mot hur regeringen har hanterat sina restriktioner – inte minst när det kommer till alkoholstoppen.

Det är otroligt viktigt att stöden nu också kommer på plats. Det är vi helt överens om, och där har jag också kritiserat regeringen för saktfärdighet på ett antal punkter.

När det kommer till tidigareläggningen av arbetsgivaravgiften för unga är den välkommen. Jag har noterat i kammaren att vissa har stora problem med det här; inte minst Sverigedemokraterna har varit starkt ifrågasättande till varför man ska göra detta. Jag tycker att det är konstigt med tanke på att det är ett sätt att få ut pengar till företag som krisar, inte minst i hotell- och restaurangbranschen där många unga arbetar.

Anledningen till att det nu går att göra detta är att det finns nya besked från Finansdepartementet. Jakob Forssmed borde därför egentligen snarare fråga Socialdemokraterna och Magdalena Andersson varför detta helt plötsligt går att göra. Jag förlitar mig på att de tjänstemän som finns på Finansdepartementet kommer med kloka, rimliga och seriösa besked. Det är också de besked jag tidigare har fått som nu är förändrade, inte minst för att vi nu befinner oss i ett annat läge. Då har man kunnat skynda på processerna.

Jag välkomnar detta. Jag tycker att det är bra att man kan göra det här och att vi kan få ut över 1 miljard till de här företagen, som nu befinner sig i kris. Det gör att de kan behålla anställda lite längre, att de får lite mer marginaler och att de förhoppningsvis klarar sig lite längre – och kanske också överlever tills den här krisen har ebbat ut. Det vore välkommet, och jag tycker att det är välkommet att vi kan få ut de här resurserna snabbare. Det är bra.

Anf. 30 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Fru talman! Det är bra att Rickard Nordin kritiserar regeringen för senfärdighet. Skillnaden mellan mig och Rickard Nordin är ju att det är Rickard Nordin som håller regeringen under armarna; det gör inte jag.

En annan skillnad mellan mig och Rickard Nordin är att det är Rickard Nordin som förhandlar med regeringen och med Socialdemokraterna, som uppenbarligen kom med besked gällande ungas arbetsgivaravgifter som Rickard Nordin lät sig nöjas med men som inte stämde.

Min bild, som jag också redogjorde för i höstas, är att arbetsgivaravgiftssänkningar kan göras med retroaktivitet. Det gjordes ju så sent som i våras av Rickard Nordins parti Centerpartiet tillsammans med regeringen; då beslutades det om sänkningar av arbetsgivaravgiften med retroaktivitet. Nu kommer detta på plats igen. Det är bra att det kommer på plats. Det hade varit ännu bättre – ur Rickard Nordins perspektiv, antar jag – om denna reform hade varit på plats ännu tidigare under den här krisen.

Jag tycker att man skulle satsa på andra stöd. Jag tycker att man skulle satsa på stöd till alla som anställer en person som har varit arbetslös. Detta skulle kombineras med sänkta arbetsgivaravgifter för de utsatta branscherna i den här krisen – de som har kundnära verksamhet, exempelvis restauranger, hotell, handel och gym, oavsett ålder.

Jag håller med Rickard Nordin om att det här förslaget är bättre än ingenting. Det är bättre därför att en hel del av de personer som arbetar i dessa branscher också är unga. På det sättet har detta en del av de effekter som Rickard Nordin beskriver.

Jag blir dock lite bekymrad över att det i höstas var omöjligt men nu är möjligt. På det sättet har reformen tappat flera månader där den skulle ha kunnat göra skillnad på marginalen.

Det är som sagt Rickard Nordin som förhandlar, och han får naturligtvis fundera på hur man ska hantera detta framöver.

Anf. 31 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det allra bästa hade varit om inte Jakob Forssmed själv hade stoppat det förslag om att sänka arbetsgivaravgiften för människor som ska få ett arbete och som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden som redan i våras låg på riksdagens bord. Detta var i princip det förslag

som Jakob Forssmed nu själv har lagt fram. Det hade varit bra att ha detta på plats mitt under brinnande kris.

Det blev dock försenat, och dessutom slopat, på grund av att Jakob Forssmed röstade ned det i riksdagen. Hade det funnits på plats hade vi gått in i krisen på ett helt annat sätt. Då hade vi heller inte behövt stå här och diskutera sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga, för då hade vi haft ett bättre system på plats. Men det röstade Jakob Forssmed själv ned.

När det kommer till saktfärdighet och förseningar tror jag att det är Kristdemokraterna som bär den största skulden för att vi inte har haft saker på plats tidigare i det här fallet.

Anf. 32 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Man kan väl först och främst konstatera att de pengar som skulle ha gått till sänkta arbetsgivaravgifter i fjol i stället gick till äldreomsorg och sjukvård – det var väl väldigt bra i krisens skede.

Men det var inte det jag tänkte ta upp, utan jag tänkte ta upp de stöd som finns. Jag delar Rickard Nordins uppfattning att det är självklart att företagare som har det väldigt tuft ekonomiskt, och som kanske har belånat sitt hem, ska ha stöd. Det är också därför vi på olika sätt har arbetat för att få sådana stöd på plats.

Det jag undrar är hur Rickard Nordin ser på de ohemula aktieutdelningar som Sandvik och Volvo har beslutat om. Detta är multinationella bolag som söker bidrag från skattebetalarna – från undersköterskan, fattigpensionären och taxichauffören – och sedan skickar pengarna till aktieägarna. Volvo fick 1 miljard i permitteringsstöd, eller bidrag, och delade sedan ut 30 miljarder. Sandvik fick 300 miljoner i bidrag och delade ut 8 miljarder.

Det sägs – och så ser regelverket ut – att bolagen ska ha allvarliga ekonomiska svårigheter. Om dessa bolag inte har haft allvarliga ekonomiska svårigheter, vilket det i nuläget är ganska svårt att tro att de haft, borde de då inte behöva betala tillbaka pengarna? Och om de har gjort en felbedömning, borde de inte själva komma fram till det?

Tänker Rickard Nordin se till att den systematiska uppföljning och de utvärderingar som behövs av dessa stöd kommer på plats? Och kommer Rickard Nordin att se till att de som har fått dessa stöd men inte skulle ha fått dem faktiskt blir återbetalningsskyldiga och eventuellt också straffas för detta?

Anf. 33 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tack, Ulla Andersson, för frågan!

Vi kan konstatera att vi i våras hade ett enigt finansutskott där vi var överens om att begränsa möjligheterna till vinstuttag om man hade tagit del av stöden och om att göra detta under en viss tidsperiod. Dessa företag har ju skött sig enligt regelverket, och då blir det svårt att, som Ulla Andersson vill, på något sätt retroaktivt ändra lagstiftningen och bestraffa dem för detta. Det verkar väldigt svårbegripligt, och det skulle dessutom vara rättsosäkert.

Det finns all anledning att se över hur dessa krisregelverk och krisstöd har fungerat när vi väl är igenom det här. Det finns mycket som vi behöver fundera på, inte minst hur långsamt och segt det kan vara att ändra it-

system för att få till utbetalningar till de företag som de facto krisar och som har otroligt stora problem.

Jag är lite orolig över att Ulla Andersson väljer att fokusera på de bolag som faktiskt går bra. Det är ju de bolag som har det tufft som vi verkligen borde fokusera på. Det är de som har det jobbigt och som vi borde hjälpa så mycket vi bara kan. Det är inte Volvo, Sandvik och andra industriföretag som är våra största bekymmer. Vårt största bekymmer är att se till att vi får så många företag som möjligt att överleva, och då är det ju egentligen jättebra att det går bra för vissa företag.

Det var säkert så att det fanns företag som i efterhand inte hade behövt dessa stöd men som behövde dem i våras. Vi visste inte då vart ekonomin skulle ta vägen. Hade det varit så tror jag också att Ulla Andersson hade haft helt andra ingångar gällande saker och ting redan i våras. Vi hade dock ett enigt finansutskott där vi var överens om att vi skulle ha skärpta regler just med tanke på utdelningar och annat. Den lagstiftningen kom sedan på plats. Att i efterhand ändra det vore högst rättsosäkert och skadligt för ekonomin.

Anf. 34 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Rickard Nordin säger att man gör allt för att rädda företag, men man höjde räntan på skatteanstånden kraftigt – jag tycker att det rimmar lite illa. Därför var det bra att bland andra Moderaterna och Vänsterpartiet tog initiativ till att ändra på räntenivån i skatteanstånden.

Det var faktiskt Vänsterpartiet som tog initiativ till att få stopp på aktieutdelningarna. Det var inte Centerpartiet, regeringen eller Liberalerna, utan det var Vänsterpartiet. Vi fick med oss utskottet, och det var ju bra i sig.

Vi har inte föreslagit någon retroaktiv lagstiftning. Det vi diskuterar nu är att ni vill fastslå att dessa bolag ska kunna få göra utdelningar efter sex månader. Vänsterpartiet föreslår att det ska gå längre tid – ett år. Man ska bygga upp ekonomin i företaget så att man klarar av en eventuell kris, och man ska också göra det för att det är moraliskt rätt. Man ber inte en undersköterska, en fattigpensionär, en taxichaufför eller en fastighetsskötare att gå in och rädda en med skattepengar för att sedan skicka pengarna till aktieägarna. Det är så moraliskt förkastligt som det bara kan bli, tycker jag.

Om Volvo och Sandvik har så stora summor i sina kassor behövde de ju inte detta stöd. Det står ju i regelverket att man ska ha stora ekonomiska svårigheter. Om de gjorde en felbedömning när de sökte kan de ju betala tillbaka pengarna självmant.

Jag menar också att regeringen måste sätta till resurser för att följa att det här har gått rätt till. Vi kan inte hantera skattebetalarnas pengar på de här sättet. Människor har kämpat hårt för att få ihop sin lön – sin inkomst – och sedan betalat skatt. Skatten ska gå till sjukvård och till att rädda jobb – inte till aktieutdelningar.

Min fråga kvarstår, och jag tycker inte att jag fick svar på den: Avser Rickard Nordin att se till att det kommer resurser för att följa upp att dessa stöd faktiskt går till det som de var avsedda för och inte till aktieutdelningar?

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkta stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkt stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

Anf. 35 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tack, Ulla Andersson, för ett konstruktivt arbete i finansutskottet! Även när det gäller skatteanstånden är vi faktiskt eniga i utskottet, vilket också syns i dagens protokoll. Det är bra att vi kan hitta saker som har blivit fel och som vi kan justera. Jag tycker att det är klokt. Det är klok politik att göra saker gemensamt där vi alla har ett intresse, precis som vi gjorde i våra gällande utdelningarna.

När det handlar om ifall utdelningar är felaktiga eller inte och inte har skett enligt gällande regelverk är det inte något som vi i riksdagen agerar domstol över, utan det sköts av våra myndigheter som gör bedömningar av alla företag, såväl den lokala frisören som Sandvik och Volvo. Det är de som upprätthåller regelverket. Om de ser att något är konstigt eller felaktigt och har betalats ut på felaktiga grunder är det också de som ser till att det hanteras av respektive myndigheter, exempelvis polisen och i slutändan också domstolarna. Det är ingenting som vi i Sveriges riksdag ska göra.

Jag är däremot helt överens med Ulla Andersson om att vi ska utvärdera systemen. När vi väl har kommit igenom det här finns det antagligen ganska mycket som vi borde se över och utvärdera, både vad som har gått bra och vad som har gått mindre bra, så att vi står starka inför nästa kris. Det har jag inga problem med att stå i Sveriges riksdag och säga.

Anf. 36 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag misstror inte Centerpartiet på något sätt. Jag vet att Centerpartiet är ett parti som slåss för företag och vill rädda jobb. Där delar jag helt Rickard Nordins bild.

En lång stund av anförandet ägnades åt att kritisera regeringen och regeringens saktfärdighet. Det tycker jag klingar lite märkligt av flera skäl, eftersom Centerpartiet är det parti som tillsammans med Liberalerna håller regeringen under armarna. Men det är inte bara det. Centerpartiet är också det parti som har ett djupt budgetsamarbete med regeringen och dessutom ett 73-punktsprogram som omfattar stora delar av svensk politik och politiska områden.

Därför funderar jag lite grann på det här med tempot och snabbare utbetalningar. När jag hör centerpartister kritisera regeringen så hårt undrar jag naturligtvis varför ni inte gör någonting åt det. Ni sitter ju vid borden och diskuterar med regeringen om tempot i utbetalningarna. Ni har diskussioner och förhandlingar om vilka stöd som ska komma på plats, och det förvånar mig ofta att det tar så lång tid.

För bara några veckor sedan lade Moderaterna fram ett utskottsinitiativ i finansutskottet som bland annat handlade om just det som jag var inne på tidigare, fru talman, att det ska gå snabbare att få pengarna utbetalda samtidigt som straffen verkligen ska skärpas för dem som med uppsåt fuskar och bedrar skattebetalarna. Så har man gjort i andra länder. Då kommer ju pengarna företagen snabbare till del, för de allra flesta företagare är hederliga. Och pengarna måste komma ut snabbt om jobben ska räddas.

Min fråga till Rickard Nordin är: Varför stöttar inte Centerpartiet det utskottsinitiativ som Moderaterna har lagt på finansutskottets bord?

Anf. 37 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är bra att vi delar ambitionerna och också delar kritiken mot regeringen för att stöden inte kommer ut. Det gör oss tillsammans starkare, och förhoppningsvis kan vi pusha Ibrahim Baylan och Magdalena Andersson framför oss.

Det är korrekt att Centerpartiet stöttar regeringen i form av ett budget-samarbete och i form av ett 73-punktsprogram. Det betyder inte att vi står bakom allting som regeringen gör, för det finns frågor som ligger utanför vårt samarbete, exempelvis ledning och styrning i våra myndigheter. Det är det som just nu är det stora problemet.

Vi har gjort allt som står i vår ekonomiska makt. Vi tillför i den här ändringsbudgeten 450 miljoner till Tillväxtverket för att de ska kunna anställa mer personal, skynda på saker och ting och få sina system att funka snabbare. Det är uppenbarligen inte nog.

Det här är inte ett pengaproblem som Centerpartiet kan lösa. Det är en ledningsfråga som ytterst näringsministern och generaldirektören på Tillväxtverket behöver hantera. De behöver förstå hur läget ser ut. Det är också därför som jag kritiserar dem i kammaren. De har fått sina resurser, de kan låna in personal och vidta ett antal olika åtgärder.

Vad jag har hört säger Tillväxtverket att det ekonomiska problemet inte finns längre, utan att det är en ledningsfråga. Detta tänker vi fortsätta att kritisera regeringen för till dess att pengarna är utbetalda.

Jag tycker att det fanns flera intressanta punkter i utskottsinitiativet. Det hjälper däremot inte att bara säga att saker och ting ska ske snabbare för att det de facto ska göra det.

Det finns en utredning från Stefan Strömberg, som säger att det är ett problem om man betalar ut på det sätt som Elisabeth Svantesson föreslår. Jag är också rädd att vi då skulle få en annan debatt. För min del handlar detta om att de pengar som ska beslutas om i dag ska komma ut, inte på vilket sätt det görs.

När det gäller att skärpa straffen handlar det framför allt om att ha en brottsrubricering som litar med dessa. Det tycker jag är klokt, men det är en fråga för justitieutskottet snarare än för finansutskottet.

Anf. 38 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag kan bara upplysa Rickard Nordin om att i maj juni var det regeringen som skärpte kraven, som gör att det nu tar längre tid att få pengarna utbetalda. Detta tänker jag att Centerpartiet kan ha med sig i diskussionerna vid det runda bord som ni kanske sitter kring och diskuterar. Det går alltså att påverka.

Jag delar helt att vi ska bekämpa fusket. Men nu ser vi att det inte bara tar tid med utbetalningar efter beslut, utan det tar också tar tid innan regeringen och ni talar om vilka stöd som ska komma. Det hinner då gå ett halvår, ibland mer, innan man får pengarna. Då har man i värsta fall redan hamnat hos kronofogden, och då kan man inte ta emot några stöd. Detta är för mig upprörande, och jag menar att det går att göra någonting åt det.

Jag ser väldigt tydligt att man kan både snabba på och skärpa straff och göra det tillsammans. Det är faktiskt en filosofi som man kan ha för att rädda jobb.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkta stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

Avslutningsvis, fru talman, vill jag ta upp en fråga som vi faktiskt inte har diskuterat alls, fast den finns med i budgetpropositionen, och det är stödet om regeringen stänger ned helt. Det finns ju pengar avsatta för det nu – mycket bra. För oss moderater är det självklart att om regeringen helt och hållet måste stänga ned verksamheter måste företag få ersättning för alla sina kostnader helt och fullt, inklusive lönekostnader. Ett sådant förslag finns inte framme nu. Jag vill bara höra hur Rickard Nordin ställer sig till frågan och när vi kan förvänta oss att se ett sådant förslag, om vi kan se ett sådant förslag. Det är ju en trygghet för dem som eventuellt kan drabbas om smittspridningen inte dämpas utan tar fart igen. Men låt oss hoppas att vi slipper använda pandemilagstiftningen på det sättet.

Anf. 39 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag delar Elisabeth Svantessons upprördhet över att det tar för lång tid att betala ut pengarna. Det tycker jag också var väldigt tydligt i mitt anförande.

Däremot är det så att när jag lämnar förhandlingsbordet och kan kommunicera att vi har kommit överens om saker lämnar jag över ansvaret till Finansdepartementet och tjänstemännen där och även till Sveriges riksdag att behandla förslagen så snabbt som vi har möjlighet att göra det. Då lämnar jag också mitt ansvar för processen, för ansvaret landar då på Finansdepartementet. Elisabeth Svantessons fråga borde snarare riktas till Socialdemokraterna och Magdalena Andersson om varför det har tagit så lång tid och varför processen inte går snabbare.

När det gäller pandemilagen har vi kommit överens om att vi ska ha full täckning för de fasta kostnaderna, precis i enlighet med de möjligheter som finns i EU-regelverket. Det går också att använda sig av korttidspermittering och andra stöd som kan finnas på plats för dem som inte omfattas av allt annat.

Jag är alltid beredd att se över hur vi kan göra mer och hur vi kan göra annorlunda. Centerpartiet utesluter inga åtgärder framöver. När det finns sådana framförhandlade kommer de också att kommuniceras.

Anf. 40 MATS PERSSON (L):

Fru talman och ärade ledamöter! Jag tror att det är många som känner en tröttnad över coronakrisen och corona.

Det är många som längtar efter att kunna ses som vanligt, att kunna gå till den förening som man är med i och att kunna vara en del i ett socialt sammanhang. Det är många som under den här tiden har isolerat sig och väntar på att det ska bli som vanligt, att det normala ska komma tillbaka.

Det är också många som känner sorg efter att ha förlorat någon anhörig och som känner att livet inte är som det var tidigare.

Det är många som jobbar i vården som kämpar varje dag för att vården ska fungera och som gör hjälteliknande insatser för att människor ska kunna känna trygghet och få den vård som de har rätt till.

Det är många i skolans värld som gör sitt yttersta för att trots distansundervisning se till att barn och ungdomar lär sig det som de ska. Det är många som i välfärdens kärna varje dag kämpar för att se till att samhället fungerar.

Fru talman! Arbetslöshet är ett gift. Och den här krisen är ju inte som vilken ekonomisk kris som helst. Det är inte en kris som likt andra kriser

börjat med att fastighetsmarknaden har varit övervärderad eller att några finansmän på en börs någonstans i världen har spekulerat för mycket. Det handlar inte om en kris där svensk industri inte längre är konkurrenskraftig mot sydkoreanska eller andra asiatiska konkurrenter.

Detta är en hälsokris som blev en ekonomisk kris. Coronavirusets ankomst i våras kunde liknas vid att utomjordingar kom till jorden. All verksamhet stängde bokstavligen ned. Handeln från Kina stängde ned. All industri och andra verksamheter i Italien stängde ned. Stora delar av Europa var fullständigt nedstängda. Jag bor själv i Skåne, bara en tågresa från Köpenhamn, och i flera månader var Danmark mer eller mindre nedstängt. Givetvis får detta ekonomiska konsekvenser.

Arbetslöshet är ett gift. Att människor blir av med jobbet och tappar fotfästet eller under lång tid står utanför och inte kommer in utan fastnar i långvarigt bidragsberoende är ett gift för ett samhälle.

Fru talman! Jag tycker att denna kris på ett tydligt sätt har visat sambandet mellan företag som anställer människor i sina företag och stärkt välfärd. När arbetslösheten nu går upp och närmar sig alltför höga nivåer beror det inte på att sjukvård, skola, förskola eller polis säger upp medarbetare, tvärtom. Det beror på att företagen inte längre har möjlighet att ha kvar sina anställda. Detta slår direkt mot välfärden eftersom skatteintäkterna minskar. Sambandet mellan företagare, jobb och välfärd har aldrig varit tydligare än under denna kris.

Låt mig ta tillfället i akt att säga att jag är otroligt imponerad av de många svenska företagare, stora som små, som har visat en imponerande förmåga att stålla om i denna kris. I ett läge där alla kunder försvinner och man inte kan göra affärer som vanligt har de ställt om för att kunna behålla företaget och sina anställda. Jag är djupt imponerad av det.

Fru talman! Restriktionerna är 2021 många gånger tuffare än de var i mars–april 2020. För restauranger är de definitivt tuffare, och även för många andra verksamheter är restriktionerna tuffare, vilket innebär att många företagare har det brutalt tufft. De förväntar sig därför och kräver samhällets och politikens stöd och hjälp.

I den politiska debatten finns de som målar upp en motsättning mellan företagare och skattebetalare. Inget kunde vara mer felaktigt. Företagare är också skattebetalare. Både små och stora företagare betalar mycket i skatt för att också få ta del av statens stöd vid en kris. Den svenska modellen bygger bland annat på att vi tar in skatt från dem som jobbar och företagare som anställer för att vi alla ska kunna få ta del av samhällets stöd på olika sätt.

De som målar upp denna motsättning skapar en klyfta och vill med det signalera att det finns en skillnad mellan skattebetalare och företagare. Det är fel. Företagare är också skattebetalare. Ska vi ha råd med vår välfärd måste företagen överleva och ha råd och möjlighet att anställa.

Fru talman! Många av de åtgärder som riksdagen har beslutat om och kommer att besluta om i dag är viktiga för att Sverige ska kunna hantera krisen, hålla ihop samhället och undvika massarbetslöshet. Alla företag och jobb går inte att rädda, men vi ska göra allt vi kan för att undvika hundratusentals konkurser och massarbetslöshet i Sverige. Då krävs de åtgärder som nu ligger på bordet och snabbare insatser från myndigheter för att pengarna ska betalas ut.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Extra ändringsbudget
för 2021 – Stöd till
företag, medel för
vaccinering och andra
åtgärder med anledning
av coronaviruset
och Extra ändrings-
budget för 2021 –
Förstärkt stöd till
företag, nedsättning av
arbetsgivaravgifter för
unga och andra åtgärder
med anledning
av coronaviruset*

Vi i riksdagen ska samarbeta och göra vårt bästa för att Sverige ska kunna lyfta sig ur denna kris. Och när vi väl är igenom krisen är jag säker på att vi kommer att titta tillbaka och se att vi behöll det fina och goda i vårt samhälle där vi tydligt ser att företagare som anställer också bygger vår gemensamma välfärd.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 13 Ökad ordning och säkerhet i frivården

Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU15
Ökad ordning och säkerhet i frivården (prop. 2020/21:54)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 18.)

*Stöd till personer med
funktionsnedsättning*

§ 14 Stöd till personer med funktionsnedsättning

Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU7
Stöd till personer med funktionsnedsättning
föredrogs.

Anf. 41 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! I dag behandlar vi motionsyrkanden från allmänna motionstiden.

Det här är ett område där det finns massor av arbete att göra. Larmrapporter fortsätter att strömma in. Det handlar om assistansersättning som dras in, orimliga återbetalningskrav, kommunarrestorer med mera. Det är en akut situation som vi måste hantera.

I dag har funktionsnedsatta inte självbestämmande över sitt liv. Det krävs en tydlig attitydförändring där funktionsnedsatta ses som egna individer och där förutsättningar i stället för begränsningar skapas.

En människas funktionsnedsättning förändras inte för att hon väljer att flytta från en kommun till en annan. I dag vågar många inte ta det steget av rädsla för att mista sin assistans. Det är inget annat än en form av kommunarrest. Det är ett tydligt exempel på att bostadsort spelar alldeles för stor roll. Men var du bor i landet ska inte avgöra vilken hjälp du får.

Det är tydligt för mig och i stort sett resten av samhället att nedskärningarna inom assistansen har eskalerat efter regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan 2016. De signaler detta regleringsbrev sände har fått förödande konsekvenser, och människor med funktionsnedsättningar har trots tydliga behov tvingats leva utan assistans. Det har lett till isolation och således inte bara kommunarrest utan även husarrest.

I detta betänkande har Sverigedemokraterna ett tiotal reservationer. Det handlar bland annat om ökad tillgänglighet. Det handlar också om att

samtliga grundläggande behov ska vara assistansgrundande i sin helhet. Tyvärr får vi inte majoritet i den frågan.

En annan viktig fråga för oss är behovet av en översyn av systemet med assistansersättning vid sjukhusvistelse. Ofta är det en orimlig arbetsbörda att lägga på en redan hårt pressad sjukhuspersonal, som inte hinner ge det stöd som krävs. Än en gång tillgodoses inte det faktiska behovet.

Givetvis står vi bakom samtliga våra reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 10, som just innebär en översyn av detta system.

I reservation 10 klargör vi också att vi inte under några omständigheter kommer att ställa oss bakom att tvåårsprövningarna åter träder i kraft innan det har införts ett nytt system. Det är vårt tydliga löfte.

Fru talman! Frihet och självbestämmande är något som många av oss tar för givet. På vår fritid kan vi göra det vi har tänkt oss, och få av oss skulle acceptera en massa begränsningar. För personer med funktionsnedsättning finns dock en rad begränsningar. Det gäller till exempel tillgång till hjälpmedel vid fritidsaktiviteter och idrottsutövande och färdtjänstbegränsningar i form av att inte kunna åka från jobb till fritids- eller idrottsaktivitet utan bara från jobb till hemmet. Dessutom har man ett begränsat antal resor. Stora, skrymmande idrotts hjälpmedel tillåts inte alltid heller att tas med i färdtjänsten.

Detta system skapar ingen frihet utan begränsar snarare sport- och fritidsutövande. Samtidigt vet vi att rörelse och aktivitet är viktigt för oss alla, inte minst för personer med funktionsnedsättning. Dessa frågor måste ses över.

Fru talman! Vi menar att en samordnande koordinator skulle öka tryggheten och underlätta enormt för föräldrar när det gäller den omfattande administration som finns kring barn med funktionsnedsättning. Detta är i dag en fråga som både Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna driver, vilket gör mig glad eftersom jag själv har motionerat om det sedan 2012.

Fru talman! Detta är en typisk fråga där vi genom samarbete säkerligen skulle kunna åstadkomma något och faktiskt få bifall. Jag ska ge ett ganska tydligt exempel på vad jag menar. Tyvärr blir det också ett tydligt exempel på hur frustrerande politik faktiskt kan vara.

Redan 2011 föreslog Riksrevisionen den dåvarande regeringen att starta en försöksverksamhet med samordnare. Vilka tyckte då att det var bra? Jo, det var Lena Hallengren från Socialdemokraterna, Ann-Christin Ahlberg från Socialdemokraterna, Camilla Waltersson Grönvall från Moderaterna, Sverigedemokraterna och Miljöpartiet.

Vad har det då blivit av det hela? Jag gjorde ett litet nedslag i handlingarna från 2016. Då väckte Sverigedemokraterna samma motion igen. Också Anders W Jonsson från Centerpartiet motionerade om liknande förslag, och Barbro Westerholm från Liberalerna ställde sig bakom det.

Vi har alltså sex av åtta partier som mellan 2011 och 2016 tyckte att det var ett bra förslag. Hur ser det ut i dag? I dag kan vi lägga till Kristdemokraterna till den skaran. Problemet är att nu är det bara Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna som driver frågan. Alla andra verkar vara nöjda med dagens situation eller har gett upp frågan.

Vi står i alla fall fast vid att det finns ett behov av någon form av samordnande koordinator. Övriga partier får gärna förklara i sina anföranden om de är nöjda med dagens situation eller varför de har släppt frågan. Men

detta är inte min poäng, utan poängen är att så ser det ut i en massa frågor. Om vi bara hade satt oss ned, diskuterat och sett i vilka frågor vi tycker lika, försökt hitta en minsta gemensamma nämnare och på riktigt se till att göra skillnad för dem som behöver det och lägga all annan prestige åt sidan hade vi fått igenom många fler förslag.

Fru talman! En sak är säker, och det är att det på senare tid har skett en klar försämring. Det pågår en del arbete, men det är fruktansvärt provocerande, frustrerande och helt inhumant att se hur dessa personer kommer i kläm. Det är personer med livslånga funktionsnedsättningar som haft assistansbehov i hela sitt liv som nu plötsligt nekas därför att Försäkringskassan letar efter kryphål och ursäkter som inte finns. Det finns bara en förklaring till detta agerande, och det är politiska signaler och illa förd politik. Vilka som bär det yttersta ansvaret är tydligt, i alla fall för mig.

Fru talman! Jag tänkte, trots att jag dragit över tiden, avsluta lite snabbt med ett citat som verkligen har fått genomslag inom assistansen. Det är, inte alldeles oväntat, ett citat från finansministern: ”Vi måste få ner kostnaderna för sjukförsäkringen och assistansersättningen.” Så resonerar regeringen och Sveriges finansminister, fru talman, och det är inget annat än en skam för det svenska samhällets välfärd.

Anf. 42 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! I fredags kväll satt jag och tittade på tv tillsammans med våra bästa kompisars barn. Vi tittade på *Talang*. Jag vet inte hur många av er som brukar titta på *Talang*, men för er som inte tittar kan jag ge en kort sammanfattning. Det är ett underhållningsprogram dit man anmäler sig för att uppträda framför en jury för att visa upp sin talang. Barn, vuxna, sång, dans och stand-up blandas hej vilt. Jag skulle säga att det är ett typiskt underhållningsprogram för hela familjen.

I fredagens program var det ett uppträdande som berörde mig djupt. Vad handlade det om, och vad har det med dagens debatt att göra? Jo, fru talman, anledningen till att jag blev rörd var ett dansnummer som framfördes av ett antal rullstolsburna personer. Uppträdandet i sig var otroligt fint, och samspelet och kontakten mellan dem som dansade var fantastiskt. Men det var inte bara detta, utan det var liksom helheten som berörde.

De berättade vad dansen betydde för dem, om hur rörligheten hade ökat i armarna tack vare dansen, hur det sociala livet hade påverkats positivt och hur dansen hade förändrat deras liv och att en dröm nu hade gått i uppfyllelse genom att de hade fått uppträda i *Talang*. Magnus, som fick föra gruppens talan, avslutade med att säga: Med det här numret ville vi visa att ingenting är omöjligt och att allt går.

Fru talman! Jag tyckte att det var helt fantastiskt att få se detta nummer i fredags och att denna dansgrupp tog plats och klev in i *Talang* med en sådan utstrålning och självklarhet. Det kändes verkligen som ett steg i rätt riktning för hela funktionshindersrörelsen.

Jag tror att uppträdanden som det i *Talang*, på bästa sändningstid, är otroligt viktiga för att medvetandegöra och sätta ljuset på att det är okej att vara olika. Det är så vårt samhälle ser ut, så jag vill passa på att tacka både *Talang* och er i dansgruppen för att ni deltog och för att ni inspirerar fler att ta den där självklara platsen i vårt samhälle.

Enligt mig är det så delaktighet ska kännas och vara – den ska vara självklar. Alla, oavsett funktionsnedsättning, ska kunna vara delaktiga i

samhället på så jämlika villkor som möjligt. Det är detta som måste vara vår strävan, och det är detta vi ska anpassa och utarbeta våra stöd för.

Dagens debatt handlar om precis detta: stöd till personer med funktionsnedsättning. Att kunna vara delaktig i samhället är en grundbult för individens frihet. Två viktiga parametrar för delaktighet är tillgänglighet och att de stöd som ges är anpassade och verklighetsförankrade i det liv som vi lever i dag, 2021.

Jag tror att om vi ska kunna få se fler uppträdanden som det i *Talang* eller få fler med funktionsnedsättning att vara en självklar del i samhället, i arbetslivet och på våra arbetsplatser måste vi göra mer för att öka både tillgänglighet, kunskap och olika former av stöd som faktiskt fungerar på riktigt i vardagen för den som behöver det. Det funkar liksom inte med delaktighet i ett samhälle om vi inte samtidigt ser till att samhället är tillgängligt och att vi ger rätt stöd och förutsättningar. Här kan vi konstatera att vi har mycket jobb kvar att göra för att nå vårt mål om allas rätt till delaktighet.

MFD, Myndigheten för delaktighet, lämnade en delrapport i fjol. I denna pekar myndigheten bland annat på att funktionshindersperspektivet ännu inte har fått särskilt stort genomslag. I frågan om delaktighet och tillgänglighet borde, enligt min och Centerpartiets mening, stat, region och kommun gå före och visa vägen. Vi anser att staten bör se över hur man kan stärka förutsättningarna för att offentliga aktörer, kommuner och regioner ska ta större och snabbare kliv framåt i dessa frågor.

Fru talman! Grunden till fysisk aktivitet och hälsa läggs ofta i unga år genom deltagande i fritidsaktiviteter och föreningsliv. Fysisk aktivitet är, som i stort sett alla vet, en av de viktigaste faktorerna för en god hälsa, och hälsa i sig är en viktig faktor för att orka vara delaktig i samhället. Tyvärr ser vi att fysisk aktivitet, fritidsaktiviteter och föreningsliv är områden där funktionshindrade deltar i mindre utsträckning. Centerpartiet anser därför att verksamheter som är finansierade med offentliga medel har ett särskilt ansvar för att se till att dessa blir tillgängliga även för personer med funktionsnedsättning. Anläggningar för lek, aktivitet och spontanidrott måste, enligt min uppfattning, vara tillgängliga även för personer med funktionsnedsättning.

För att främja rörelse och aktivitet eller deltagande i föreningslivet måste insatser som bland annat personlig assistans och hjälpmedel därför också beviljas i så stor utsträckning att det möjliggör ett aktivt liv. Regeringen bör, enligt vår mening, därför ta initiativ till att förtydliga regelverken för funktionshinderspolitiska insatser så att människor kan få det stöd de behöver för att kunna ha ett aktivt liv.

Fru talman! Trots dystra siffror vad gäller fysisk aktivitet och rörelse kan vi glädjande nog konstatera att personer med intellektuell funktionsnedsättning lever allt längre. Men det innebär också att det ställs nya krav på socialtjänsten, på personliga assistenter och på andra som möter äldre personer med intellektuell funktionsnedsättning. Denna utveckling måste vi möta på bästa sätt. Jag anser därför att regeringen bör se över dels hur kommunernas insatser för äldre personer med funktionsnedsättning kan stärkas, dels om det finns behov av en statlig utredning om funktionshinder och åldrande.

Fru talman! Jag önskar verkligen att vi framöver kommer att kunna se fler uppträdanden som det i *Talang*. Fler personer med funktionsnedsätt-

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Stöd till personer med
funktionsnedsättning*

ningar ska kunna uppfylla sina drömmar, oavsett om drömmen handlar om att uppträda i tv eller att få det där jobbet som man så länge har strävat efter. Här är våra stöd och vår utformning av samhället otroligt viktiga. Men för att nå dit krävs inte bara fysisk tillgänglighet, rätt utformade stöd eller rätt kompetens hos personalen. Det handlar minst lika mycket om samhällets inställning, samhällets attityder och vår vardagskultur. För oavsett hur tillgängligt ett samhälle är rent fysiskt kan våra attityder, vårt bemötande och vår kultur vara en minst lika hög mur att ta sig över. Här kan vi alla tillsammans göra skillnad.

Jag står naturligtvis bakom Centerpartiets alla förslag och reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nummer 3.

Anf. 43 MAJ KARLSSON (V):

Fru talman! Att vi har en debatt som enbart berör personer med funktionsnedsättning är egentligen ett ganska märkligt fenomen. Visst är det bra och viktigt att vi belyser just de behov och utmaningar som vi kan drabbas av om vi har en normbrytande funktionalitet. Vi har ju tyvärr all anledning till det. Men i den bästa av världar hade det inte behövts. Om allt hade varit i sin ordning hade de frågor som berör människor med normbrytande funktionalitet varit en naturlig del av alla politikområden. Då hade vi inte pratat om vi och dem. Då hade vi pratat om oss.

Personer med normbrytande funktionalitet är inte en homogen grupp med ett och samma behov. Det är individer med egna behov och rättigheter. Det som däremot förenar människor med normbrytande funktionalitet är att de lever i ett samhälle med starka strukturer av makt och ojämlikhet, ett samhälle som diskriminerar.

Av dem som lever med normbrytande funktionalitet riskerar en femtedel att hamna i fattigdom. Risken är särskilt stor för kvinnor. Arbetslösheten är betydligt högre än hos befolkningen i övrigt. De som lämnar skolan utan fullständiga betyg är fler än dem som klarar sin skolgång. Hälsan och möjligheten till jämlik sjukvård är sämre. Vår funktionalitet kommer att vara avgörande för möjligheten till delaktighet och självbestämmande och kommer att begränsa vår tillgänglighet. I dag kommer din funktionalitet till och med att vara avgörande för hur länge du har rätt att gå på toaletten eller om du ska kunna använda smink. Det är så illa ställt att din funktionalitet kan komma att avgöra om du alls kommer att kunna leva eller bara existera.

I FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är utgångspunkten att funktionshinder är en social konstruktion och att det är hinder i samhället, inte individens funktionsnedsättning, som leder till exkludering. Personer med funktionsnedsättning anses vara fullvärdiga rättighetsbärare och en del av den mänskliga mångfalden. Med den grunden borde det vara helt självklart att funktionsrättsperspektivet ska integreras i alla politiska områden och att vi alla ska ha samma rättigheter och samma skyldigheter.

Fru talman! För oss i Vänsterpartiet är det helt givet att vi alla ska leva i ett samhälle som är präglad av jämlikhet och rättvisa och är fritt från diskriminering och förtryck samt att vi alla ska ha rätt till ett fint liv med samma rättigheter och samma skyldigheter. Vi har därför i år presenterat en rad politiska förslag som bland annat utgår från Funktionsrätt Sveriges rapport *Respekt för rättigheter?*, en rapport som synliggör den ojämlikhet

som råder i rättigheter och vad som krävs för att det ska ändras. Jag kommer här att lyfta fram åtta av de förslagen.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Stöd till personer med
funktionsnedsättning*

- Vi vill att man utreder hur FN-konventionen för personer med funktionsnedsättning kan bli svensk lag. Vi behöver få kunskap om vilka luckor det finns i svensk lagstiftning för att uppnå målen i konventionen, och vi behöver inkorporera konventionen i svensk rätt.
- Vi vill att hatbrott mot personer med funktionsnedsättning blir svensk lag. Skyddet för personer med funktionsnedsättning måste stärkas. Därför ska hatbrott mot gruppen ingå i bestämmelser om hets mot folkgrupp.
- Vi vill tillsätta en maktutredning för att öka delaktigheten för personer med funktionsnedsättning på samhällets alla nivåer.
- Vi vill se till att diskrimineringslagen uppfyller det som är dess syfte. Den nya lagen var ett stort steg framåt, men den behöver analyseras för att garantera att otillgänglighet verkligen är en diskrimineringsgrund i praktiken.
- Vi vill att man tillsätter en nationell handlingsplan för att identifiera och åtgärda ojämlikhet i hälsa och de brister som finns i sjukvården.
- Vi vill att fler myndigheter tar emot arbets sökande med funktionsnedsättning i syfte att fler ska få anställning.
- Vi vill att man stärker socialförsäkringssystemet och lagstiftar om habiliteringsersättning.
- Vi vill att regeringen ser över tillgången till hjälpmedel, så att alla kan delta i kultur och idrottsliv på lika villkor.

Fru talman! Jag har nu presenterat åtta av våra förslag. Jag ska lyfta fram två förslag till.

Om vi över huvud taget med någon trovärdighet ska kunna prata om att alla människor ska ha samma rätt att leva ett gott liv måste vi rädda den personliga assistansen. Den personliga assistansen är, som vi har påpekat typ tusen gånger, en grundbult för att vi ska kunna kalla oss en fullvärdig demokrati.

Vi är därför oerhört stolta över att vi tillsammans med Kristdemokraterna och Moderaterna har sett till att vi ska gå över till ett statligt huvudmannaskap för assistansen. Nu har riksdagen tydligt deklarerat att vi vill ha rättvisa och jämlika bedömningar över hela landet med hög rättssäkerhet och att vi är helt överens om att en kommuns ekonomiska förhållanden aldrig ska kunna styra allas vår rätt till ett självständigt liv. Nu förväntar vi oss att de direktiv som regeringen och samarbetspartierna snart ska presentera tillgodoser riksdagens krav. Frågan är inte om vi ska ha ett förstatligande utan hur ett införande ska se ut.

För oss är detta en enorm seger, inte bara för att vi har fått igenom ett av våra främsta krav utan också för att vi fick med oss Moderaterna. Vi har en helt avgörande fråga kvar. Ska vi rädda den personliga assistansen måste lagen justeras så att den utgår från våra behov. Vi kan aldrig acceptera att rättspraxis slår sönder en rättighetslagstiftning och att regeringen

bara tittar på, att de använder juridiken som en ursäkt för att montera ned den personliga assistansen. Det är nu mycket akut att vi får till en lagstiftning som utgår från människors behov.

Att vi har krigat i ett decennium för att återställa lagen beror på att Socialdemokraterna och Moderaterna satt stopp. De har inte velat rädda LSS. Men frågan är om inte vi nu står inför ett skifte och Moderaterna har börjat få vittring på att de nu är det parti som kan vara den avgörande parten för en funktionsduglig LSS-lagstiftning. Min fråga till Socialdemokraterna är därför: Är ni verkligen villiga att ge Moderaterna ett helt öppet mål? Är ni beredda att gå till historien som partiet som försökte sänka den personliga assistansen och låta Moderaterna vara med bland oss som räddade den? Min vädjan till er är att ni låter svaret vara nej och att 2021 blir året då ni på allvar är med och säkrar den personliga assistansen.

Fru talman! Vår kamp för att se till att alla människor ska ha rätt att leva ett gott liv med självbestämmande och delaktighet är en av de delar som gör mig så oerhört stolt över att vara vänsterpartist. Vi står inför enorma utmaningar för att uppnå våra mål, vilket om inte annat den här pandemin brutalt tydligt visat. Men varje seger vi får är ett bevis på att vi kan komma framåt, ett bränsle för att vi ska driva vidare. Jag har i dag lyft fram några av de krav vi har lagt fram i år, men eftersom de berör olika områden kommer de också att hanteras i olika utskott. Vi står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 8.

Anf. 44 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Sveriges nationella mål för funktionshinderspolitiken är att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas. FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är målets utgångspunkt.

Men vi får inte slå oss till ro bara för att vi har ett fint formulerat mål. Nej, verkligheten förändras, och då är det vårt ansvar här i riksdagen att säkerställa att funktionshinderspolitiken är aktuell och lever upp till målet. I en motion från Kristdemokraterna som behandlas i dagens betänkande finns 35 förslag som på olika sätt skulle förbättra vardagen för personer med funktionsnedsättning. Jag beklagar att vi i dag inte kommer att få riksdagens stöd för några av dessa förslag. Men det gör mig riktigt bekymrad att vi inte ens får stöd för förslag som skulle kunna bidra till att lösa den akuta krisen inom den personliga assistansen.

Fru talman! Den 30 januari 2018, för nästan precis tre år sedan, var det en offentlig utfrågning här i riksdagen. Temat var personlig assistans och effekterna av rättsutvecklingen. Bakgrunden var att rättspraxis hade blivit mycket striktare efter S-MP-regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan 2016 med direktivet att bryta utvecklingen av antalet assistanstimmar. Ett antal gamla domar hade dammats av och börjat tillämpas striktare än förut. Det var en accelererande minskning av antalet personer som omfattades av assistansersättningen. Det hade blivit allt svårare att komma in i systemet.

När det så kom en ny dom 2017 angående väntetid och beredskap larmade Försäkringskassan om att ytterligare tusentals personer riskerade att förlora rätten till assistans om den domen skulle tillämpas. Regeringen

tvungades att dra i nödbromsen. Omprövningsstopp var på gång. Men situationen var fortsatt akut, och därav utfrågningen.

Fru talman! När jag häromdagen lyssnade på utfrågningen igen kändes det som att tiden hade stått stilla. Representanter från funktionsrättsorganisationerna beskrev då precis som nu att människor inte får tillräckligt stöd genom assistansersättningen för de så kallade grundläggande behoven. Vi pratar då exempelvis om att äta, att klä av och på sig och att sköta sin personliga hygien.

Myndigheternas rapporter bekräftade då precis som nu den bilden. Sveriges Kommuner och Regioner, eller landsting som det då hette, beskrev då precis som nu att kommunerna tvingats ta ett större ansvar men att det också var stora skillnader över landet i bedömning av rätten till kommunal assistans.

Regeringens representant uttalade att det var viktigt att ta del av kunskapsläget och myndigheternas rapporter men ville invänta LSS-utredningen och dess förslag som skulle presenteras under hösten 2018. Nu vet vi alla hur kritiserad den utredningen blev och att den inte hade några lösningar på de akuta problem som är kvar än i dag.

Men om tiden har stått stilla i den politiska världen kan jag garantera, fru talman, att tiden inte har stått stilla för personer med omfattande funktionsnedsättning och för deras familjer. Det är människor vilkas liv trasas sönder i väntan på att vi politiker ska agera. Sedan utfrågningen 2018 är det i dag ytterligare cirka 1 000 personer färre som har assistansersättning. I regeringens senaste budgetproposition uppskattas att ytterligare ungefär 1 000 personer färre kommer att ha assistansersättning år 2023.

Det är uppenbart att de åtgärder som har gjorts sedan 2018 inte har varit tillräckliga, och den springande punkten kvarstår. De grundläggande behoven som används i lagstiftningen styckas upp i små delar utifrån vad som anses vara av privat karaktär eller inte. Detta leder till det orimliga att exempelvis bara den tid det tar att torka rumpan räknas som det grundläggande behovet personlig hygien, inte resten av tiden det tar att utföra behovet på toaletten.

Det är uppenbart att människor far illa. För oss kristdemokrater är det tydligt att dagens rättspraxis om den personliga assistansen gör att vi som land inte lever upp till vare sig FN-konventionen eller vårt nationella mål för funktionshinderspolitiken.

Fru talman! En olycka i skidbacken, ett dyk från en brygga, en stroke eller en trafikolycka kan på ett ögonblick förändra livet för var och en av oss – för alltid. Då, precis som när ett barn föds med en funktionsnedsättning, måste LSS och assistansersättningen finnas där som en trygg försäkring. Det är en garant för att samhället kommer att ge det stöd som behövs för att var och en av oss ska kunna leva ett gott liv även med en funktionsnedsättning. Dagens rättspraxis gör att LSS inte lever upp till det skyddet.

Jag tror inte att någon av oss här i riksdagen vill tillbaka 30 år i tiden då personer med en funktionsnedsättning var hänvisade till institutionsboende eller ett livslångt anhängberoende. Men risken är att vi är på väg tillbaka dit. Och för många personer är samhällets svek redan en verklighet. Dagens rättspraxis och politikens ovilja att rätta till lagen om bedömningen av de grundläggande behoven gör att alltför många personer lever i isolering och är helt utan självbestämmande i sitt eget liv.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Stöd till personer med
funktionsnedsättning*

Fru talman! När socialutskottet kallar till en offentlig utfrågning med anledning av en krissituation menar jag att det är vår skyldighet att förvalta och agera utifrån den kunskap som då ges. Det har nu gått tre år sedan utfrågningen om assistansen, men krisen fortgår med full kraft.

Vi kristdemokrater har flera gånger lagt fram förslag här i riksdagen om att samtliga grundläggande behov ska vara assistansgrundande i sin helhet. Nu gör vi det igen, och jag vill därför yrka bifall till vår reservation 9 i det aktuella betänkandet.

I grunden handlar det om mänskliga rättigheter och vilket samhälle som vi vill ha. Det är hög tid att fler partier agerar nu. De partier som inte är beredda att åtgärda lagens brister bör kanske i stället agera för att sänka ambitionen i funktionshinderspolitikens nationella mål. Det vore olyckligt och något som vi kristdemokrater självklart skulle kämpa emot. Men det vore åtminstone ett logiskt och mer ärligt agerande.

Anf. 45 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 29 under punkt 20.

Fru talman! Under coronapandemin har väldigt många – både personer med funktionsvariationer och alla andra – tvingats till ofrivillig isolering med ökad ångest och försämrad hälsa som följd. Vi vet att social samvaro och fysisk aktivitet är några av de absolut viktigaste faktorerna för god hälsa. Det är just de saker som nu är satta på paus.

Personer med funktionsvariation i allmänhet och personer med synnedsättning liksom personer med hörselnedsättning eller dövblindhet i synnerhet hör kanske till de allra mest utsatta i dessa situationer. De personerna har betydligt sämre möjlighet att använda sig av alla olika digitala kanaler som så många av oss varit tvungna att ta in som en del i vår vardag för att hålla kontakt med omvärlden. Det gäller oavsett det är riksdagsmöten eller sociala möten. Många möjligheter till idrottande och fysisk aktivitet, arbete i dagliga verksamheter, mötesplatser och habiliteringsverksamheter med mera ligger nere.

Människor, fru talman, med alla upptänkliga former av funktionsvariationer och kanske särskilt blinda och gravt synskadade är ofta beroende av att närstående kan komma på besök och hjälpa till med praktiska saker eller av en kommunal eller annan ledsagare för att kunna gå och handla, besöka vården, motionera och ta sig till fritidsaktiviteter med mera. I många fall har pandemin helt berövat den enskilde det stödet. För den som ändå träffar närstående eller kommunal personal har det inneburit uppenbara hälsorisker och i många fall allvarlig sjukdom.

Vi vet sedan tidigare att rätten till ledsagning, kontaktperson, personligt ombud, synstöd och psykisk och fysisk tillgänglighet behöver förtydligas genom stärkt lagstiftning. Det har inte skett. Just nu har coronakrisen inte bara bekräftat utan i högsta grad också förstärkt behovet av insatser på dessa områden. Här är regeringen svaret skyldig.

Fru talman! LSS med alla dess insatser och inte minst den personliga assistansen är helt grundläggande frihetsfrågor för tusentals människor i vårt samhälle. Det är också grundläggande frihetsfrågor i Liberalernas parti-dna. För oss har det alltid varit viktigt att öka friheten mest för dem som har den allra minst.

I januari 2019 kom den så kallade LSS-utredningen *Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen*, som den så vackert heter. Det är en utredning som redan före färdigställandet mötte massiv kritik, inte minst från oss liberaler. Efter över ett år i byrålådan valde regeringen att mot vår allvarliga inrådan trots allt lämna ut den på remiss. Nu är remisstiden slut, och svaren visar att vi liberaler hade rätt från början. Det vi sa var sant. Utredningen håller inte och borde ha förpassats till arkivet redan 2019.

Fru talman! Ord som rättsosäkerhet, avsaknad av barnperspektiv och en svällande statlig byråkrati kan vara en beskrivning av läget inom LSS just nu. Men det träder också fram när man läser remissvaren på LSS-utredningens förslag om de skulle bli verklighet, enligt många tunga remissinstanser. Funktionsrättsrörelsens och branschens hårda kritik var väntad och helt befogad.

Kritiken från regeringens egna myndigheter är mer oväntad men lika hård och lika svidande. En genomgång av flera tunga myndigheters remissvar leder oss fram till slutsatsen att LSS-utredningen aldrig skulle ha gått ut på remiss. Den massiva kritik på centrala områden som riktas mot utredningen undergräver självklart tilltron, och slutsatsen kan bara bli att den ska förpassas till arkivet. Den kan inte användas i det fortsatta arbetet för att återupprätta LSS och den personliga assistansen, något som vi liberaler krävt från början. Det är dags att säga det igen: Nej, gör om och gör rätt!

Fru talman! Debatten om fusk inom assistansområdet är aktuell, och kriminaliteten måste självklart stävjas och tas bort. Men även inom detta område sågas utredningens förslag. Ekobrottsmyndigheten konstaterar helt framt att förslagen i utredningen inte är tillräckliga för att nå en långsiktigt hållbar utveckling av insatsen personlig assistans.

Vi liberaler kräver att regeringen tar de LSS-berättigade på allvar och sätter behovet i första rummet. Försäkringskassan måste reformeras, IVO:s roll måste stärkas och en stark, självständig LSS-inspektion måste snabbt inrättas.

Avslutningsvis, fru talman: Att vi fick löften i januariavtalet om att återupprätta rätten till personlig assistans var ett avgörande villkor för att Liberalerna skulle kunna gå med på detta avtal. Några små men viktiga steg har redan tagits, och arbete pågår med några fler. Men det tar tid att bygga upp det som rivits ned under lång tid, och vi liberaler är inte nöjda. Vi kräver mer än vad vi har kommit överens om i januariavtalet. Regeringen och alla partier – *alla* partier – är svaret skyldiga, vilket blir tydligt när man läser dagens betänkande. Det är dags att gå från ord till handling.

Anf. 46 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru talman! Bengt Eliasson och jag har många gånger stått i den här kammaren och verkligen kämpat för att få ordning på den personliga assistansen. Det är min fasta övertygelse att detta verkligen också är Bengt Eliassons ambition. Däremot har det inte visat sig så mycket i praktiken.

Nu har riksdagen sagt sitt: Vi vill ha ett statligt huvudmannaskap. Vi har också blivit lovade att vi ska få direktiv. Min fråga till Bengt Eliasson är: Kommer de direktiv som ni nu ska presentera att handla om hur vi genomför ett förstatligande, eller är ni kvar i frågan om det över huvud taget ska vara ett förstatligande?

Anf. 47 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Maj Karlsson!

Vi är helt eniga i frågan om att återupprätta personlig assistans. Som sagt har Maj Karlsson och undertecknad många gånger stått axel vid axel på barrikaderna i den här frågan.

Nu pågår det i Regeringskansliet ett arbete med att ta fram direktiv. Takten i det styr departementet helt och hållet. Det gör tyvärr inte vi. I de förhandlingar där vi diskuterar innehållet är det, precis som Maj Karlsson beskriver det, hur-frågorna i genomförandet som behandlas: Vad är det som måste till för att det ska bli en långsiktigt hållbar reformering av huvudmannskapet för den personliga assistansen?

Att inriktningen från min och från riksdagens sida är att den ska vara statlig är fullständigt självklart. Det finns en väldigt bred majoritet för det. Det är också inriktningen på arbetet i de förhandlingar som jag sitter med i.

Jag driver på för att detta ska komma så snabbt som möjligt. Jag hade trott, precis som jag redogjort för här i kammaren tidigare, att tidsplanen skulle vara något tajtare än den nu är. Tyvärr är det inte så. Av skäl som inte jag känner har det tagit längre tid. Jag är dock helt övertygad om att detta nu kommer snarast möjligt.

Anf. 48 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru talman! Jag är mycket orolig, Bengt Eliasson, för att det kommer att komma direktiv som inte pekar på att vi får ett förstärkt förstatligande. Det är det som riksdagen har krävt. Det är det som vi har gått fram med. Det är också det som Bengt Eliasson och Liberalerna har lovat i många år. Detta är en huvudfråga!

En sak som Bengt Eliasson har kritiserat oss som framförde detta utskottsinitiativ för är just tidsaspekten. Det vore inte så snyggt om regeringen och ni samarbetspartier nu drar ut på tiden på ett sätt som gör att detta inte blir möjligt att genomföra.

Riksdagen har sagt sitt. Nu är det upp till er att leverera. Jag hoppas att Bengt Eliasson nu står fast vid sitt ord och att vi därmed pratar om ett förstärkt förstatligande, inte om huruvida det ska vara ett kommunalt eller ett statligt huvudmannskap.

Anf. 49 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack för stödet, Maj Karlsson! Det är precis det stödet, att ha i princip hela riksdagen i ryggen, som ger oss möjlighet att tydligt driva de här frågorna framåt.

Nu är det så att vi inte sitter i regeringen. Det är regeringen, departementet och ministern som äger huvudfrågan när det gäller det slutgiltiga, vad som presenteras. Men vi ger oss inte i förhandlingarna; det vet Maj Karlsson också.

Precis som Maj Karlsson beskriver det är mitt parti sedan mitten av 90-talet fast beslutet att huvudmannskapet ska vara enat och att det ska vara ett statligt huvudmannskap som har hand om finansieringen av hela den samlade personliga assistansen. Det innebär ett gediget arbete i att komma åt behovsprövningarna, att komma åt alla de delar där domar sedan 2009 – om jag inte minns alldeles galet – har inkräktat på och stegvis, sakta men säkert, malt ned och trasat sönder bedömningarna och rättigheten till personlig assistans. I det arbetet står vi fortsatt sida vid sida.

Jag kan garantera Maj Karlsson att vi inte kommer att ge med oss i förhandlingarna förrän vi är framme vid en direktivsskrivning till utredningen som alla kan känna sig nöjda med.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Stöd till personer med
funktionsnedsättning*

Anf. 50 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Det var en borgerlig regering som införde LSS under den dåvarande folkpartistiske socialministern Bengt Westerbergs ledning. Jag delar min föregångare i talarstolen Maj Karlssons syn att det inte finns någon som helst tvekan om att ledamoten Bengt Eliasson har ett oerhört starkt engagemang i de här frågorna. Vi hörde också i talarstolen att detta är dna:t i Liberalernas politik, och det gläder mig verkligen.

Samtidigt, fru talman, blir jag orolig. Under de senaste åren, trots fina ord i talarstolen – också i dag – röstar Liberalerna nej till förslag som skulle kunna göra verklig skillnad i vardagen för människor med funktionsnedsättning. I det här fallet, fru talman, syftar jag på detta med att samtliga grundläggande behov ska vara assistansgrundande i sin helhet. Det är ju den bedömningen – det vet ledamoten – som är kritisk och som gör att så många i dag faller ur systemet.

Jag undrar, och jag tror att det är många som tittar på debatten som också gör det: Varför, fru talman, röstar Liberalerna återigen nej till skarpa förslag här i riksdagen som skulle kunna leda till att samtliga grundläggande behov blev assistansberättigande i sin helhet?

Anf. 51 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Jag tackar Pia Steensland för frågan.

Det är helt sant att det var vår partiledare Bengt Westerberg som på 90-talet – egentligen började arbetet i slutet av 80-talet – drev igenom reformen. Det är också vårt parti som kanske mest konsekvent försvarat och velat utveckla LSS genom åren, och det tänker vi fortsätta med. Personer med omfattande funktionsnedsättningar har samma rätt till självständighet och delaktighet som alla andra.

Det blir tydligt, och jag försökte beskriva det lite kort i mitt huvud-anförande tidigare, att riksdagens arbetsätt för personer utanför den här kammaren kan te sig märkligt när det gäller hur partier tar ställning och röstar i olika frågor. I dagens motionsbetänkande finns en lång rad förslag, och somliga är bra och andra är kanske mindre bra, enligt mitt sätt att se det hela. Men om man tittar i reservationslistan ser man att nästan samtliga reservationer är till förmån för den egna motionen, och det är väldigt få samskrivningar. KD och SD har skrivit ihop sig på några av reservationerna, men i övrigt är det inte så.

Det blir tokigt när man lyfter fram detta och säger: Ni säger ju nej till det här. Det är precis så det blir i riksdagsarbetet. Det är ett helt annat förhållningssätt med gemensamma utskottsarbeten som vill till. Där behöver vi i så fall utveckla diskussionen mycket mer i utskottsarbetet för att komma fram med gemensamma ställningstaganden. Det vet Pia Steensland också.

Anf. 52 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Tack, Bengt Eliasson, för svaret!

Vi har ett väldigt bra socialutskott med god stämning. Vi har kommit till enade beslut i många viktiga frågor under det senaste året.

Bengt Eliasson brukar uttrycka att arbetet pågår inom januariöverenskommelsen med att upprätta rätten till assistans och även utifrån behovsbedömningen. Men problemet är, fru talman, att just den här kritiska punkten inte finns med i januariöverenskommelsen. Det gör mig orolig för att den här överenskommelsen med regeringen sätter käppar i hjulen för möjligheten att samtala med samtliga partier för att hitta en majoritet och komma framåt med förslag som kan göra verklig skillnad för människor. Det är det som gör mig orolig.

Eftersom just den här specifika frågan om de grundläggande behoven inte finns med i januariöverenskommelsen menar jag att Liberalerna har en möjlighet att faktiskt stödja den reservationen också.

Jag vill återkoppla lite gällande frågan om det statliga huvudmannaskapet för assistansen. Precis som Maj Karlsson från Vänsterpartiet har beskrivit är det otroligt viktigt nu att direktiven kommer att landa i att det är staten som ska vara huvudansvarig och att det ska bli bra och ske på ett rättssäkert sätt. Direktiven till regeringen är att de som har kommunal assistans ska säkras, komma in och omfattas av omprövningsstoppet. Ledamoten har i vissa sammanhang framhåvt att så inte skulle vara fallet och att direktiven är svaga här.

Socialministern har i ett skriftligt svar på en fråga från mig angett att hon ännu inte kan ge svar på om det kommer att vara staten som kommer att vara huvudansvarig.

Anf. 53 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Pia Steensland!

Jag försöker uttolka vad Pia Steensland hade för avsikt att fråga i slutet av sitt anförande, och den frågan bör nog ställas till regeringspartierna i stället. Det var tydligt i debatten om tillkännagivandet att det var just där åsiktsskillnaderna, eller sprickorna, gick. Jag tror därför att det är bättre att den frågan får ställas till min kollega regeringsföreträdaren Mikael Dahlqvist.

Om vi backar bandet till vad som finns med och inte finns med i januariavtalet är det korrekt att behovsprövningarna, frågan om grundläggande behov och integritetsnära krav inte är ord som är aktuella.

Den utredning som Fredrik Malmberg leder och som jobbar just nu tangerar dessa frågor. Jag är helt övertygad om att man måste ta hand om detta. Det är min ingång i de delar av samtalen som jag är med i när det gäller direktiven till utredningen som ska titta på förstatligandet. Det har varit mitt besked hela tiden. Det här är grundläggande och viktiga frågor för att vi ska kunna göra en av de största delreformerna inom LSS sedan den kom till. Det är vad det handlar om i det här huvudmannaskapskiftet som komma skall.

Därför är det otroligt viktigt att detta inte är undantagsregler utan att det slås fast direkt vad det är för behovsbedömningar som ska ligga till grund så att assistans kommer fler och inte färre till del.

Anf. 54 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Bengt Eliasson talar sig varm för och ger tydligt stöd till personer med syn- och hörselnedsättningar. Det är såklart behjärtansvärt och bra, men faktum är att Bengt Eliasson har valt att ställa sig bakom regeringens budget.

När jag lyssnar på Eliasson får jag nästan känslan av att han är lyckligt ovetande om den rådande situationen för döva, dövblinda och för den delen även personer med nedsatt hörsel. Man kan i regeringens budget för 2020 läsa att det statsbidrag som ska öka möjligheterna till tolktjänst i arbetslivet upphör. Således har Eliasson ställt sig bakom ett beslut som innebär att man försvårar för den grupp människor som han i sitt anförande lyfter fram som specifikt viktig. Det blir lite märkligt.

Tycker inte Bengt Eliasson att statsbidrag för att öka möjligheten till tolktjänst i arbetslivet är bra, eller varför finns den här skillnaden mellan anförandet och det faktiska agerandet?

Anf. 55 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Carina Ståhl Herrstedt, för frågan!

Det är helt riktigt att det riktade statsbidraget är borttaget. Mig veterligt, utan att ha kolumnerna framför mig, är det inbakat i det generella statsbidraget i stället därför att det stöd som kom permanentas. Jag har inte fått till mig att det skulle vara borttaget och struket helt ur budgeten, utan stödet är inbakat i andra stöd.

Det jag däremot lyfte i mitt anförande, fru talman, var inte direkt enbart tolkstödet i arbetslivet – det finns möjligtvis med som en detalj däri – utan den massiva neddragning av stöd med ledsagning, kontaktperson, personligt ombud och boendestöd som faktiskt har skett för personer med funktionsvariationer i allmänhet och för dem som är synsvaga, blinda eller dövblinda i synnerhet. Vissa kommuner har nästan helt tagit bort det från beviljandeskalan eller gjort det så svåransökt med väldigt långa ansökningstider i förväg att det har blivit helt omöjligt att få stödet i alla fall.

Det gör att det har blivit tydligt, inte minst nu i coronatider, att de här personerna sitter i husarrest. Det är ett hårt ord att använda i den här debatten, men det är de facto det som sker. Det handlar om personer vars frihet och vardag har inskränkts något alldeles otroligt – kanske ännu mer än för alla oss andra som så att säga enbart, ursäktat uttrycket, är drabbade av coronapandemin i allmänhet.

Det här är ett bredare resonemang än att bara handla om det stöd som riktas till tolktjänst.

Anf. 56 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Tack, Bengt Eliasson, för svaret!

Jag är till 98 procent säker på att det i budgeten står att den här satsningen avslutas. Därför har vi sverigedemokrater valt att budgetera för ett fortsatt sådant stöd. Om det verkligen är så att Bengt Eliasson menar allvar med detta kanske det är någonting han bör se över inför kommande budgetar. Jag tycker att det är ett viktigt stöd som faktiskt behövs.

Jag vill lyfta upp en annan sak. Bengt Eliasson talade i replikskiftet med Pia Steensland om riksdagens arbete och att det finns många reservationer där var och en håller på sitt. Det var precis det jag lyfte upp i mitt anförande. Om vi bara pratar ihop oss och tittar på gemensamma åsikter och var vi har minsta gemensamma nämnare skulle vi kunna få igenom många fler förslag.

Det blir lite märkligt. Jag återkommer till skillnaden mellan det man säger i ett anförande och hur man agerar. Väljer Bengt Eliasson och hans parti att avstå från att hålla med om en massa förslag, som de ser är bra,

bara för att de inte själva har lagt fram dem? Jag förstår inte riktigt resonemanget.

Om det finns bra förslag, som på riktigt skulle göra skillnad för dem som är i behov av stöd, måste det också finnas möjlighet att släppa presten och att rösta på de förslag som är bra, till exempel förslaget om att alla grundläggande behov ska vara assistansberättigande i sin helhet. Tycker inte Eliasson att det vore ett bra förslag att stödja?

Anf. 57 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack, Carina Ståhl Herrstedt!

Jag börjar med budgetfrågan och tolkstödet. Jag ska inte ge mig in på att på stående fot och utan att ha papperen framför mig tolka statsbudgeten. Det vore att bluffa, och det vill jag definitivt inte göra. Vi får gå igenom de delarna. Jag kan bara konstatera att tolkstöd kanske inte är Sverigedemokraternas paradgren inom andra områden, det vill säga brett tolkstöd och inte bara syntolk och så vidare.

Med det sagt ställdes det också en fråga om samarbetet i riksdagen och om gemensamma förslag, fru talman. Arbetsätten i riksdagen bygger väl i grund och botten på ett majoritets- och oppositionsarbete från förr i världen, då det var två tydliga block. Men visst gör vi, vilket Pia Steensland också beskrev, i utskottsarbetet ofta breda överenskommelser där alla partier är med och där förslaget har kommit från ett enskilt parti.

Jag konstaterar också att förslag som Liberalerna har kommit med genom åren går att läsa i många andra partiers förslag några år senare. Det är klart att vi fogas samman i olika delar. Men det är lång väg därifrån till att vi i dagens debatt skulle göra upp om reservationslistan. Det är bara att titta på den. Då ser man att alla partier betar sig likadant.

Anf. 58 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Även om lagstiftningen är tydlig med att verksamheterna på våra LSS-boenden ska bygga på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet fick vi i höstas ta del av en förfärlig granskning i SVT som visade på grava missförhållanden på LSS-boenden. Personer blev inlåsta och utsatta för kränkande behandling. Reportaget har satt djupa spår inom mig och säkert alla andra som tog del av nyheten. Tyvärr vidimeras bilden av forskare på området.

Regeringen och utskottet agerade snabbt. Berörda myndigheter och organisationer kallades in. Sedan dess har regeringen givit ett antal myndighetsuppdrag på området. Bland annat ska Socialstyrelsen se över kompetensen hos personal som arbetar på boendena. Om brister ses ska man komma in med förslag på förbättringar. Man ska även tillsammans med Inspektionen för vård och omsorg och Sveriges Kommuner och Regioner föreslå åtgärder.

Socialstyrelsen ska också ta fram ett samlat kunskapsmaterial om personlig assistans. Och IVO ska redovisa tydligt hur de agerar om de finner brister på LSS-boenden. Naturligtvis har kommuner och aktörer som driver verksamheten det yttersta ansvaret.

Trots kraftfull lagstiftning och andra styrande dokument sker detta. Det måste innebära att vi måste fokusera mer på personalen och på arbetsgivarens roll. En god omsorg och ett gott bemötande handlar mycket om grundläggande kunskaper och värderingar. Det är där insatser ska göras. Sam-

tidigt ska arbetsmiljön och chefsrollen stärkas. Alla människor ska kunna känna sig trygga och säkra. Ingen ska behöva utsättas för kränkande behandling.

Fru talman! Insatserna för särskilt stöd och särskild service är en unik rättighetslag som ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Vi socialdemokrater har som övergripande mål att den personliga assistansen och assistansersättning ska präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet. Men alltför många blir inte beviljade LSS eftersom det under ett tiotal år har gjorts flera juridiska tolkningar som har medfört snäva tillämpningar.

Vi får ofta kritik av oppositionen för att regeringen gör för lite och för sent. Viss kritik är befogad, men det har också funnits möjligheter för tidigare regeringar att agera.

Fru talman! Jag menar att regeringen har vidtagit många åtgärder, och fler lagförslag är på gång. Redan under förra mandatperioden tog vi flera beslut för LSS. En genomgripande LSS-utredning gjordes. Remissvaren som har kommit in analyseras nu och sammanställs i Regeringskansliet. Vi stoppade också tvåårsomprovningar, eftersom hela reformen var i gungning.

Fru talman! Funktionshinderspolitiken har fått stort utrymme i januariöverenskommelsen. Ett antal skarpa förslag ska genomföras. Delen som rör andning och sonomatning är klar.

Fredrik Malmberg utreder hur rätten till assistans ska stärkas för personer med behov av egenvård och tillsyn. I uppdraget ingår också att se över det så kallade föräldraansvaret, så att fler barn ska få assistans.

Vi lovade att se över huvudmannaskapet för personlig assistans. Utredningsdirektiv håller på att tas fram. Vi har höjt timschablonbeloppet rejält, med 3,5 procent för i år. Och vi tittar på att genomföra EU:s tillgänglighetsdirektiv.

Vi håller även på med en utredning för att se över merkostnader i LSS-boenden. Syftet är att se över de kostnader som den enskilde har för att bo i en bostad med särskild service enligt LSS. Det är en mycket aktuell fråga då en person med funktionsnedsättning som har sjuk- eller aktivitetsersättning får betala en betydligt högre hyra för sin bostad än en person som inte har någon funktionsnedsättning.

Även tolktjänsten har varit kantad av utmaningar, och utifrån utredningen *En samlad tolktjänst* ska en analys göras och en handlingsplan tas fram.

Lika viktigt är det att jobba med statushöjande och kvalitetsförbättringar för personliga assistenter. Under 2020 lämnades ett betänkande av en utredning där man visade vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra deras arbetsvillkor.

Dessutom har historiska satsningar inom välfärden gjorts och görs, så att vård och omsorg stärks. Det är speciellt viktigt nu under den pågående pandemin.

Fru talman! Tyvärr nämns ofta assistansersättningen i samband med välfärdsbrottslighet. Vi måste komma ihåg att det är en liten del som sysslar med kriminalitet. Men för systemets legitimitet måste det stävjas. Det är viktigt att assistansersättningen kommer personer med funktionsnedsättning till del. Regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att jobba systematiskt med frågan.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att det är viktigt att dessa frågor ges större utrymme i det politiska samtalet och att de prioriteras. För många personer med funktionshinder existerar fortfarande skillnader i ekonomiska villkor, möjligheter till utbildning, arbete och hälsa. Det är klart att vi med alla stora ekonomiska tillskott som ges borde få en mer jämlik fördelning. Jämlik fördelning är alltid Socialdemokraternas övergripande mål.

Anf. 59 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru talman! Tyvärr kan jag inte säga samma sak till Mikael Dahlqvist som jag sa till Bengt Eliasson. Du och jag har under åren inte varit särskilt mycket överens om dessa frågor. Men saker och ting kan ju förändras. Jag vill inget hellre än att du och jag och våra partier kan komma framåt i de här frågorna. Det vore hedersamt.

Du nämnde själv att du känner till riksdagens vilja; vi vill ha ett förstatligande av den personliga assistansen. Min första fråga handlar om kommande direktiv. Kan vi vara trygga med att de kommer att handla om *hur* vi genomför ett förstatligande och inte *om* vi kommer att göra det? Riksdagen har varit tydlig med sin vilja. Jag vill också gärna veta när de kommer. Det börjar bli dags. Det vore fint att få svar på detta.

Jag vill ställa ytterligare en fråga. Vi hörde nyss i ett inlägg från ett av era samarbetspartier, Liberalerna, att LSS-utredningen har varit ute på remiss igen i en förnyad form. Det kom inte särskilt bra reaktioner på den. Ämnar regeringen lägga fram förslag från utredningen? Jag rekommenderar er verkligen att låta bli. Utredningen gav inte det vi behöver för att säkra den personliga assistansen.

Anf. 60 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, Maj Karlsson, för dina frågor!

Den första frågan gällde ett förstatligande av den personliga assistansen inom LSS. Där är mitt besked tydligt. Mellan regeringen och samarbetspartierna pågår en förhandling och diskussion om hur direktiven ska se ut. Vi har naturligtvis noterat riksdagens vilja, och naturligtvis kommer vi att respektera den. Hur det sedan utformas är som Maj Karlsson förstår, fru talman, statsrådets mandat.

Jag vill samtidigt understryka att *en* huvudman inte löser alla problem. Det har jag tidigare sagt här i talarstolen till Maj Karlsson med flera. Vi måste också se på konsekvenserna.

Men vi har som sagt en överenskommelse i och med januariavtalet, och vi har noterat vad riksdagen tycker.

Fru talman! Den andra frågan som Maj Karlsson ställde till mig gällde hur vi ser på den LSS-utredning som har skickats på remiss och som vi har fått svar om. Tyvärr är den i stora delar inte bra. Vår ambition har dock varit att kunna använda delar av utredningen för att komma vidare med sådana felaktigheter som finns i dag inom LSS-reformen vad gäller tolkningen av behov och så vidare.

Anf. 61 MAJ KARLSSON (V) replik:

Fru talman! Tack, Mikael Dahlqvist, för svaren! Jag är försiktigt positiv till det jag hör. Jag hoppas verkligen att ni respekterar riksdagens önskan, vilja och beslut.

Du nämnde förut att tidigare regeringar inte heller har gjort vad de skulle göra. Ni har nu haft väldigt lång tid på er att göra det ni ska göra. Man kan inte hur länge som helst säga att det var någon annans fel. Ni bär ansvaret. Det finns två saker som är superviktiga – faktiskt grundläggande – för att vi på riktigt ska säkra LSS. Det absolut viktigaste är att justera lagen efter alla de domar som har kommit ända sedan 2009. Vi är alla väl medvetna om detta. Problemet med LSS-utredningen var att detta aldrig var ambitionen med den.

Ni har nu möjlighet att innan mandatperioden är slut se till att göra det som krävs för att vi ska komma framåt i frågan på riktigt. Man kan visst plocka saker här och där. Det är bra, även om det går sakta. Men det är inte vad som krävs för att vi ska kunna göra den riktigt stora förändringen, som ju är helt avgörande för att rädda den personliga assistansen. Detta är en helig rättighetslagstiftning. Vi får inte förlora den. Det är ni som har ansvaret.

Kommer ni att ta chansen nu? Det är vad jag undrar. Tar ni den? Gör ni det?

Anf. 62 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, Maj Karlsson, för dina frågor eller din önskan!

Jag hoppades personligen mycket på LSS-utredningen och att den skulle innehålla färdiga lagförslag som hade gjort att den juridiska tolkningen av ”grundläggande behov” hade blivit bättre. Jag tycker att det fortfarande finns embryon i utredningen som kan göra att det blir ett bättre utfall för dem som behöver hjälp så att man kan tolka ”grundläggande behov” på ett bättre sätt, fru talman och Maj Karlsson.

Men du vet precis som jag, Maj Karlsson, att om vi ska påbörja en ny utredning kommer det att ta två tre år innan vi kommer till ett beslut. Det är tyvärr det som har fördröjt processen.

Ja, regeringen och vi har ansvar för hur det ser ut. Det är inget att hymla om, fru talman. Tidigare i mitt anförande ville jag bara påpeka att det har pågått under en historiskt lång period som varit kantad av vissa svårigheter. Det har också varit svårt att få en enighet i riksdagen om frågorna.

Anf. 63 TREDJE VICE TALMANNEN:

Innan vi går vidare med nästa replikskifte vill jag påminna om den parlamentariska sed som vi har i riksdagen. Den handlar om att talaren formellt riktar sitt anförande till talmannen och därigenom indirekt till kammarens ledamöter. Enkelt uttryckt innebär det att riksdagens ledamöter talar *om* varandra, inte *till* varandra. Ledamöterna talar till talmannen och berättar för hen vad de tycker i olika frågor.

En ledamot som i en debatt talar om en talare genom att till exempel bemöta ett argument bör använda talarens för- och efternamn. Detta innebär att direkta tilltal mellan talarna, till exempel att säga ”du” eller ”ni” till varandra, inte ska förekomma.

Anf. 64 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Ledamoten Mikael Dahlqvist vet precis som jag hur viktig assistansreformen är för människor i vardagen. Det är en reform som ökar livskvaliteten otroligt mycket. Jag vet att vi delar denna kunskap. Jag vill

därför, fru talman, få veta hur ledamoten känner inför den utveckling som pågår i samhället vad gäller assistansen.

I mitt anförande hänvisade jag till den hearing som vi hade för tre år sedan här i riksdagen. Då hade vi den akuta kris som gällde den rättspraxis som hade kringskurits ännu mer. Jag tror att den statistik som anger antalet personer som omfattas av assistansersättning, fru talman, otvetydigt visar att det regleringsbrev som kom 2016 fick en förödande effekt. Drygt 2 000 personer färre har i dag assistansersättning jämfört med 2016. Innan dess hade det alltid ökat. Det var ingen minskning över huvud taget.

Fru talman! Det är otroligt mycket svårare i dag att komma in första gången med sin assistansansökan. Före 2016 fick ungefär var tredje som för första gången gjorde en ansökan om assistans sin ansökan om assistansersättning beviljad. I dag ligger det på ungefär 17 procent. Det är alltså otroligt svårt även om man har en omfattande funktionsnedsättning. Det här beror på den striktare bedömningen av ”grundläggande behov”.

Fru talman! Jag undrar om ledamoten känner sig nöjd. Har Socialdemokraterna gjort tillräckligt sedan hearingen 2018?

Anf. 65 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Pia Steensland för frågorna.

Fru talman! Det är klart att vi inte är nöjda med dagens utveckling av situationen, och det är klart att jag personligen gärna hade sett att vi hade kommit en bra bit längre. Samtidigt vill jag understryka att vi har gjort en hel del för att eliminera den värsta utvecklingen. Det har vi gjort på så sätt att vi har stoppat tvåårsomprövningen. Vidare har vi stoppat beslutet att ta bort rätten till jour och beredskap, som Pia Steensland känner väl till. Vi har också sett till att andning och sondmatning räknas som grundläggande behov. Vi kommer också, fru talman, att se över föräldraansvaret och rätten till grundläggande behov. Det är klart att vi skulle behöva, som Pia Steensland antyder i sin retorik, en större genomgripande förändring av vad som ingår i grundläggande behov.

Jag hoppades oerhört på LSS-utredningen som gjordes förra mandatperioden, och där kanske vi kan använda delar av den och på så sätt komma framåt. Jag vill bara understryka att vi är precis överens i frågan om att alltför många i dag inte kommer in i systemet. Det beklagar jag verkligen.

Anf. 66 PIA STEENSLAND (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Mikael Dahlqvist för svaret.

Visst är det så. Jag vore oärlig om jag framhårdade i att det inte har hänt någonting på de tre åren. Det har det. När det gäller andning och sondmatning fanns ett beslut redan från hösten 2018 i och med Kristdemokraternas och Moderaternas gemensamma budgetreservation.

Sedan tog det alldeles för lång tid innan regeringen tog frågan i mål. Funktionsrättsorganisationerna och bland annat vi kristdemokrater här i riksdagen tryckte på därför att regeringen lade fram förslag som faktiskt skulle göra det ännu sämre för personer med funktionsnedsättning som hade andra grundläggande behov än just andning och sondmatning.

Fru talman! Jag får ofta höra från Socialdemokraterna att det här är en så svår och komplicerad fråga. Jag menar att vi inte kan rädas att ta tag i en fråga för att den är komplicerad. Det är människors liv som står på spel under väntan.

Ledamoten uttalar att han hade hoppats mer på den LSS-utredning som fortfarande är på bordet. Men vi visste redan i januari 2019, för två år sedan, att de förslag som fanns där inte skulle vara tillräckliga för att se över och rätta till rättspraxis för just de grundläggande behoven. Förra året ändrade Försäkringskassan sin vägledning för personlig hygien så att det blev ännu mycket striktare vad som får ingå.

Tiden går. På de två år som har gått sedan januari 2019 hade vi faktiskt kunnat ha en ny lagstiftning på plats nu.

Anf. 67 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag vill påminna ledamoten Pia Steensland att regeringen agerade kraftfullt i fråga om andning och sondmatning. Vi lade fram ett förslag där det fanns betänkligheter om det skulle hålla juridiskt. Det gick snabbare än vad vi hade tänkt. Följden blev att vi fick komma tillbaka med ett modifierat förslag i den delen. Detta visar ändå hur komplicerad och svår lagstiftningen är.

Sedan kan vi alltid ha olika åsikter om hur snabbt och effektivt man agerar. Där finns ingen svart och vit sanning, utan det är mer av en gråaktig ton i den processen. Men det var ändå regeringen som lade fram propositionen om andning och sondmatning, precis som vi kommer att lägga fram propositioner framöver om att säkra även andra besvärliga områden, till exempel föräldraansvaret.

Vi får väl se tiden an och se hur långt vi kommer i processen. Men helt klart är vi inte nöjda, utan vi måste se till att göra ytterligare förbättringar.

Anf. 68 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Förra veckan tjänstgjorde jag tillsammans med elva kollegor från Sveriges riksdag i januari-sessionen i den parlamentariska församlingen av Europarådet, där jag är ledamot i utskottet för jämställdhet och icke-diskriminering.

När jag i denna församling av 47 medlemsstater ser vad vi har åstadkommit i vårt land i dessa frågor känner jag mig stolt. Det betyder inte att vi även om vi är framgångsrika i frågor om jämställdhet inte kan bli bättre.

Fru talman! Jag blir djupt berörd av alla berättelser och samtal med människor som har behov av personlig assistans och som kämpar och sliter varje dag. De vill inget hellre än att leva så självständiga liv som möjligt. Och deras anhöriga vill inget hellre än att deras döttrar och söner, mammor och pappor ska få leva sina liv i trygghet och värdighet.

Funktionshinderspolitiken är en del i arbetet för ett mer jämlikt samhälle, där människors olika bakgrund eller förutsättningar inte ska avgöra möjligheten till delaktighet i samhället. Personlig assistans är en frihetsreform som vi är stolta över att ha infört. Det är en reform för ökad frihet i sin allra bästa bemärkelse.

Men det finns också brister med denna reform i struktur och utformning. Det finns anledning att se över inslag i reformen för att utveckla högre kvalitet, tydlighet och fördelning av ansvar och befogenheter. Ordning och reda i välfärden är avgörande. Det handlar i grunden om vilket synsätt man har och ur vilket perspektiv frågor om personlig assistans betraktas. Vi moderater värnar om alla människors rätt till ett rörligare liv.

Valfrihet och mångfald bildar en stabil grund för hög kvalitet. Utvärdering och uppföljning är tillsammans med tillståndsgivning, tillsyn och sanktionsmöjligheter centrala delar för att säkra den fortsatta legitimiteten av personlig assistans. De utmaningar som vi moderater ser inom detta område gäller hur vi kan skapa bästa förutsättningar för en personlig assistans av hög kvalitet i hela landet. Här är vi stolta över att vi moderater tillsammans med andra partier har fått till en utredning om ett statligt huvudmannaskap.

Fru talman! I min hemstad Falun har jag genom årens lopp följt tre flickor, som alla föddes med olika funktionsnedsättningar. De har under åren behövt assistans i olika former för att klara sina dagliga liv såväl i hemmet som i skolan. De är rullstolsburna och har upplevt de problem som det medför att till exempel inte komma in genom skolporten som har tre trappsteg utanför och därmed få byta skola för att det inte gick att sätta dit en hiss eller en ramp för att ta sig in i byggnaden. En av flickorna fick vid 16 års ålder ett brev med besked om att hon skulle bli förtidspensionär. En annan fick ett liknande besked något år senare. Men de ville ju börja gymnasiet och utbilda sig vidare! Varför skulle de inte få det?

Flickorna växte upp och ville ha barn, men hur skulle man klara det när man inte kan ta hand om sig själv? Samhället har många farhågor och fortfarande fördomar om hur en funktionshindrad mamma kan ta hand om ett barn.

Fru talman! Det är nu, just nu, samhället måste komma in och ställa upp så att dessa ungdomar kan leva ett så normalt liv som möjligt trots sin funktionsnedsättning.

I min moderata värld ska Sverige vara ett land där alla blir sedda och känner sig behövda. Det ska inte vara så att en funktionsnedsättning betyder att man plötsligt ses som ett kollektiv med exakt samma behov av stöd och service. Alla som har en funktionsnedsättning ska kunna delta i samhället på så jämlika villkor som möjligt, och stödet ska finansieras gemensamt och solidariskt efter behov och dessutom vara tillgängligt för alla oavsett vilken betalningsförmåga den enskilde har eller var i landet man bor. Vi värnar om valfrihet och etableringsfrihet.

Det är helt avgörande att fler människor kommer i arbete och att fler företag startas och växer sig starka för att ge långsiktiga och hållbara förutsättningar för en trygg och väl fungerande personlig assistans och all annan välfärd i Sverige. Fler i arbete och fler starka företag stärker möjligheterna att LSS och personlig assistans kan säkerställas långsiktigt.

Minsta lilla arbetsförmåga ska föranleda att alla krafter syftar till att stärka arbetslinjen. Det gynnar den enskilde, som ges möjlighet att känna arbetsgemenskap och glädje i att utvecklas. Se till det friska och inte till det sjuka!

Alla de tre flickorna har i dag full sysselsättning. Två av dem är mammor och har startat egna företag.

Fru talman! Det är viktigt att vi i Sveriges riksdag fattar de nödvändiga besluten för att få sjysta villkor för dessa barn, ungdomar och vuxna så att de får leva ett lika värdigt liv som vi andra. Det här är en skör grupp som vi inte ska svika. Vi ska säkra kvalitet men också motverka fusk och missbruk.

Utgångspunkten är att insatserna för funktionsnedsatta ska vara träffsäkra, flexibla och kostnadseffektiva. De ska också vara enkla och tydliga och samverka väl med andra insatser.

Fusk, bedrägerier och missbruk av förmåner undergräver systemet, och det drabbar främst dem som har störst behov av stödet. Därför krävs ökad och mer systematisk tillsyn samt uppföljning av tillämpning och effekter av den samlade assistanslagstiftningen. Allt fusk med bidrag och skatter är djupt problematiskt. Såväl i LSS som i andra välfärdssystem behövs skarpare uppföljning och tillsyn. Allt oupptäckt fusk är förlorade skatte kronor och resurser som i stället kunde ha använts till att utveckla välfärden för alla med behov av assistans, vård och omsorg.

Det är direkt stötande att mindre nogräknade personer skor sig på andras legitima behov av stöd och hjälp. Resurserna ska gå till dem som har rätt till samhällets gemensamma stöd. De som har personlig assistans ska få den hjälp de behöver och har rätt till. Ingenting annat duger. Samtidigt ska stöden vara långsiktiga och hållbara. Ett ekonomiskt balanserat ansvarstagande är nödvändigt.

Fru talman! Frågor och avgöranden som rör LSS och personlig assistans kräver gemensamma lösningar, en helhetssyn och balanserade avvägningar som syftar till långsiktighet, överblickbarhet och hållbarhet för den enskilde. Det är så vi når upp till FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och Agenda 2030-målet om full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla kvinnor och män, inklusive ungdomar och personer med funktionsnedsättning.

Anf. 69 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Miljöpartiets ideologi bygger på tre solidariteter – med djur och natur och det ekologiska systemet, med världens alla människor och med kommande generationer.

Vi och många andra tar stöd i en syn på hållbarhet som säger att social hållbarhet är målet, en hållbar ekonomi är verktyget och planeten sätter gränserna.

Vi behöver också leva upp till Agenda 2030:s devis om att ingen ska lämnas utanför. I dag ska vi kanske särskilt hålla ögonen på mål 10, som handlar om minskad ojämlikhet och att utplåna diskriminering. Ojämlikheter finns både mellan länder och inom länder, vilket är tydligt inom det här området.

I dag debatterar vi motioner som gäller stöd till personer med funktionsnedsättning. Vi i Miljöpartiet utgår då från våra värderingar om solidaritet med alla människor och från synen att målet med omställningen är social hållbarhet.

Den omfattar alla. Det innebär att personer med funktionsnedsättning ska omfattas av den sociala hållbarheten med allt vad den innebär av trygghet, inkluderande arbetsliv, stöd för ett friskt liv och vård när man blir sjuk. Man ska få den assistans man behöver, och assistansen ska kunna förändras under livets lopp. Man ska få det stöd man behöver för att kunna delta aktivt i kulturliv och idrottsliv utifrån vad man själv väljer, gillar och vill göra och för att kunna vara en bra och deltagande förälder – eller, som alla vi föräldrar säger, åtminstone tillräckligt bra.

Många av dessa frågor berörs också i de motioner som betänkandet behandlar.

Målet om social hållbarhet inkluderar oss alla tillsammans, och här vill jag särskilt betona *alla tillsammans*. När man pratar om funktionshindrade kan det ibland leda tankarna till att det mest är av intresse för de personer som har ett funktionshinder, men som nämnts tidigare är det här något som är av intresse för oss alla. Det här är ett säkerhetsnät som gäller för oss alla om vi skulle behöva det någon gång i livet, närhelst det inträffar.

LSS och assistansreformen får såklart starkt fokus. Det har förbättrat livskvaliteten och ökat självbestämmandet för många. Men det här är framsteg som hela tiden behöver bevakas. Vi ser av rättstillämpningen att det fordrar en aktiv politik för att se till att livskvaliteten ökar, inte stannar av och inte minskar.

Nu pågår förberedelser för en extremt viktig utredning om ett samlat huvudmannaskap för assistansen. Där behöver vi ta till vara kunskaper som kommit fram i tidigare utredningar. Det är otroligt viktigt att utredningen brett undersöker förutsättningarna för ett samlat huvudmannaskap och ger konkreta förslag på hur det ska gå till. Många är helt beroende av assistans i sin vardag, och man ska kunna känna sig trygg med hur den fungerar och att förändringarna som planeras innebär förbättringar. Det här är en viktig del av januariavtalet som vi fyra partier kommer att uppfylla.

Ett annat pågående ärende, som jag hoppas snart kommer till riksdagen, är det om ett oberoende institut för mänskliga rättigheter som bland annat ska följa upp att mänskliga rättigheter respekteras och förverkligas i Sverige men även främja, skydda och övervaka genomförandet av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Med ovanstående yrkar jag bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 15 Digitaliserings- och postfrågor

Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU4
Digitaliserings- och postfrågor
föredrogs.

Anf. 70 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Vi har väldigt jobbiga tider just nu med pandemin. Vi lider alla av den. Jag tror att många av oss som är här i dag är glada att vi får vara på jobbet i stället för att sitta hemma framför en skärm. Pandemin har påverkat samhällen över hela världen – det finns väl nästan ingenting som har påverkat så många på så kort tid. Det var egentligen över en natt som vi alla började sitta hemma framför skärmarna i stället för att vara fysiskt på ett kontor. Det är fantastiskt att vi har en så pass robust digital infrastruktur att vi har klarat av detta, och det har också satt fingret på vad digitaliseringen faktiskt kan göra och hur den påverkar samhället.

Digitaliseringen är ett globalt och gränslöst fenomen som påverkar oss människor liksom företag och stater i stor omfattning. Det är viktigt att vi har stor kunskap om hur den påverkar, vilka fenomen som ligger bakom och drivkrafterna hos olika aktörer när det gäller digitaliseringens utveckling. Det krävs att vi som är med och leder landet, inte minst regeringen, har en bra kunskap för att vi ska kunna utnyttja digitaliseringens potential men också försvara oss mot hot som den kan medföra.

Myndigheten för digital förvaltning beräknar till exempel att potentialen hos ett fullständigt införande av AI-teknik i svensk offentlig förvaltning uppgår till ungefär 140 miljarder. Vi är måna om våra välfärdssystem i Sverige och vill vara en välfärdsstat men ser också att detta är finansiellt utmanande i framtiden med tanke på vår åldersstruktur. Därför känns 140 miljarder i möjliga effektiviseringsåtgärder, som inte påverkar kvaliteten eller som kanske till och med höjer kvaliteten om man inför olika digitala lösningar, väldigt attraktivt. Men det är viktigt att vi gör detta på rätt sätt.

Fru talman! Vi moderater har länge påpekat att det är viktigt att vi har en sammanhängande och väl utvecklad digitaliseringspolitik. Bristen på ledarskap och visioner har dock varit tydlig hos den här regeringen. Vi vill att Sverige ska visa ett tydligt ledarskap och satsa på utbildning, fortsätta att bygga ut den digitala infrastrukturen, stärka vår digitala säkerhet, öka utbudet av offentliga, öppna data och möjliggöra potentialen för AI.

Transportstyrelseskandalen 2017 och skandalen på Svenska kraftnät 2018 blottade en total oförmåga hos den rödgröna regeringen att hantera dessa frågor. Tyvärr har dessa båda incidenter också lagt något av en våt filt över digital utveckling i offentlig sektor. Det krävs ett nytt digitalt ledarskap i Sverige och en ny politik som går från ord till handling och tar konkurrens- och säkerhetsfrågorna på allvar.

Fru talman! Ett flertal studier, rapporter och experter pekar ut det digitala ledarskapet som den primära orsaken till att digitaliseringen i Sverige har tappat fart. Vi lever på gamla meriter och saknar kunskap och driv för att nå den vision som vi gemensamt ställt upp. Digitaliseringsrådet konstaterar i likhet med många andra att vi måste gå från ord till handling.

Moderaterna delar den bild som ges av Digitaliseringsrådet, OECD och andra experter: Den digitala utvecklingen i Sverige är för dålig, särskilt inom Regeringskansliet. Vi förordar därför att regeringen tar till sig Digitaliseringsrådets rekommendationer.

Det behövs nya mål när det gäller digitaliseringspolitiken. I strategin finns en vision om ett hållbart, digitaliserat Sverige, och det övergripande målet är att vi ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Vi moderater tycker att detta är ett alldeles för lågt ställt mål. Vi har alla förutsättningar att inte nöja oss med att endast vara bäst på att använda. Vi bör i stället ha som mål att vara ett land som leder utvecklingen inom digital teknik. Vi ska vara en innovationshubb för nya digitala lösningar. Digitaliseringen av samhället är inte målet utan medlet för att Sverige även på sikt ska kunna vara en väl fungerande och konkurrenskraftig välfärdsstat i en alltmer globaliserad värld.

För att vi ska kunna ta steget fullt ut och utnyttja de digitala möjligheterna är det viktigt att vi har en utbyggd och modern digital infrastruktur. I Omstartskommissionens kapitel om digitalisering summerar författaren

Amy Loutfi de grundläggande förutsättningarna för digitalisering väl: ”Utan infrastruktur blir det svårt för människor och tjänster att vara uppkopplade, utan uppkoppling blir det svårt att dela data, och utan data blir det svårt att skapa AI.”

Sverige har ett ambitiöst mål om att bygga ut bredband, något som vi alla står bakom. Det är bra, och det bör genomföras för att hela Sverige ska leva. Men det krävs fler åtgärder. Regeringen har inte valt att prioritera denna fråga.

Vi moderater har tre konkreta förslag för att underlätta utbyggnad. Det handlar om lokaliseringsprincipen, det vill säga att man ska kunna bygga ut kommunala stadsnät över kommungränser, om det är detta som är mest samhällsekonomiskt lönsamt.

Dessutom har ett antal statliga aktörer fibernätverk som sträcker sig över Sverige och som i dag inte används fullt ut. Det skulle vara möjligt att tillgängliggöra dessa fibernätverk för att snabba på bredbandsutbyggnaden. Men det är såklart viktigt att vi beaktar centrala nationella säkerhetsintressen i den processen.

När man pratar med aktörer som ägnar sig åt utbyggnaden – kommersiella aktörer och även kommuner – framkommer att det ofta finns detaljproblem och regleringar som gör att utbyggnaden blir svårare och tar längre tid än vad som skulle behövas. Vi moderater tycker därför att det vore bra om det fanns en direktlina in till någon på Regeringskansliet som har ansvar för att ta tag i dessa hinder, så att vi inte har byråkratiska eller regel-mässiga hinder som går att undanröja utan man snabbt kan ta tag i dessa.

När det gäller 5G är det en förutsättning för att vi ska kunna börja använda inte minst självkörande bilar och många applikationer med artificiell intelligens. Där har vi hamnat på efterkälken, och det har vi inte råd med. Det skapar en sämre konkurrensförmåga och har hämmat innovation som skulle kunna komma samhället till del. Det känns som att vi precis har börjat ta tag i 5G-frågan, samtidigt som vi vet att 6G ligger runt hörnet. Många länder satsar på att ta fram sjätte generationens mobilnät.

Vi moderater anser att det är viktigt att vi redan nu ser över möjligheterna att inrätta ett utvecklingscentrum för 6G i Europa. Detta bör göras i nära samarbete med Finland och övriga EU.

Nu ska jag landa lite mer i människors vardag; det handlar inte minst om postväsendet och digitala brevlådor. Allra längst upp i norra Sverige bor en man som normalt sett hämtar sin post i en postväska i en postlåda några mil hemifrån. Han har inte daglig postutdelning. Däremot har han skaffat sig en digital brevlåda. Han säger själv att det har inneburit att han får kallelser till läkartider innan läkartiden har varit, vilket är en förutsättning för att kunna infinna sig. Han får chans att betala räkningar i tid för att de faktiskt når honom i tid eftersom han får sin post momentant, precis som alla andra.

Vi tycker att det är rimligt att ställa krav på att alla människor som har en digital brevlåda ska ha rätt att få all sin post från offentliga aktörer i den brevlådan. Det skulle innebära en service till invånarna, och postutdelningen, framför allt ute på landsbygden, skulle bli betydligt mer jämlik i och med att alla kan få posten samtidigt – förutom alla de miljövinster vi skulle göra när det gäller både transporter och allt papper som går åt.

Jag tänkte också avslutningsvis nämna att vi skulle behöva öppna för testbäddar i Sverige när det gäller nya applikationer. Vi kommer aldrig att kunna skapa testmiljöer som omfattar alla överallt. Det behöver finnas lagar och regler, så att man kan skapa testbäddar där man kan testa saker som kanske går lite utanför befintliga regelverk och annat. Vi får inte hämma utvecklingen genom fyrkantiga regleringar.

Med testbäddar får man möjlighet att testa nya applikationer. Detta tror vi skulle vara viktigt om vi ska ta täten igen med höga ambitioner när det gäller digitalisering.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 19.

Anf. 71 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 21, men vi sverigedemokrater står naturligtvis bakom alla våra reservationer.

Skolor har stängts ned, arbetsplatser ändrar skepnad från kontoren till hemmen, evenemang och event har ställts in, och man kan säga att samhället går på sparlåga för att övervintra den pandemi som har lagt sig som en våt filt över världen.

Jag tror att tillgången till digital teknik aldrig har varit så viktig som nu. Man behöver den för att kunna gå i skola eller arbeta, och för väldigt många är den nödvändig för att kunna ha en social kontakt. Delar av befolkningen har vart socialt avskurna, då människor mer eller mindre har suttit i husarrest under lång tid. Det skapar en stor oro att inte kunna träffa sina nära och kära som man tidigare kanske träffat regelbundet. Vi människor är sociala, och berövas vi kontakten med vänner och släkt är risken stor att vi blir deprimerade och att livsglädjen försvinner. Därför är det oerhört viktigt att åtminstone kunna ha digital kontakt och kunna prata och se sina vänner och släkt.

Fru talman! Ingen här inne i kammaren kan hävda att internet och de tjänster vi nyttjar för vårt dagliga arbete har fungerat klanderfritt. Det har varit digitala möten där man har svårt att koppla upp sig, ljudet fungerar inte, det går inte att se bilder som visas i bildspel – och hur loggar man ens in på alla olika mötesplattformar som erbjuds? Det är en djungel och absolut inte problemfritt. Försök ha ett digitalt möte på ett tåg! Det är en total omöjlighet. För att attrahera fler att åka tåg är det enligt vår uppfattning viktigt att resenärerna kan utnyttja sina mobiltelefoner och datorer för att arbeta på tågen, vilket förutsätter ett väl fungerande mobilnät med god täckning. På många tåg finns tillgång till internet, men den är sällan tillfredsställande eftersom mobiltäckningen längs järnvägen ofta är dålig.

Jag behöver ofta resa i tjänsten, och för min del är det tråkigt att inte kunna arbeta under resan. Det hade absolut underlättat, då jag har tre timmars tågresor i vardera riktningen till och från jobbet. Visst, jag får planera tiden och undvika att resa när jag har inplanerade digitala möten, men det stjälar mycket tid.

För företagare krävs i dag många gånger stabilt internet bara för att kunna ta betalt av kunder, då kontanthantering mer och mer försvinner. Det blir svårare för oss konsumenter att handla när fler och fler inte tar mot kontanter, vilket gör att färre har kontanter i sina plånböcker. Utan bra internet blir det svårt, om inte omöjligt, för vissa att bedriva sin verksamhet.

Näringsverksamhet blir också alltmer beroende av en snabb och stabil internetuppkoppling, inte minst i takt med att många moment och tjänster automatiseras. Tar man dessutom hänsyn till att en lång rad industriella maskiner och arbetsfordon redan i dag arbetar uppkopplat mot exempelvis tillverkare och beställare, eller att nästa generations personbilar kommer att kommunicera trådlöst i realtid med olika databaser, står det klart att täckningsgraden måste bli bättre för att möjliggöra liv på lika villkor över hela landet.

Att leva och verka i en stor stad där fibernätet är relativt utbyggt är ganska smärtfritt, men skillnaden mellan stad och land är stor. I Stockholm är täckningsgraden 97 procent, medan den i mindre tätorter kan ligga på 40–50 procent och i ren glesbygd ännu lägre. Snabbt bredband är en grundläggande infrastruktur som vi behöver i samhället. Det är en demokrati-fråga. Pandemin synliggör att vi behöver bra, stabil uppkoppling i hela Sverige. Vi måste kunna sköta arbete, företag och skola var vi än bor.

Fru talman! Regeringen har visionen om ett helt uppkopplat Sverige eftersom det skapar förutsättningar för att bo och verka i hela landet och driva tillväxt och innovativ produktion. Det är absolut inga fel på visionen – den är riktigt bra – men när det gäller regeringens mål och hur man ska nå dem är det inte lika bra.

På kort sikt var målsättningen att 95 procent av alla hushåll och företag skulle ha tillgång till bredband med minst 100 megabit per sekund redan år 2020. År 2020 har passerat, och målet har inte uppnåtts.

På längre sikt har regeringen bedömt att det behövs mål på två områden: tillgång till snabbt bredband i hela Sverige och stabila mobila tjänster av god kvalitet. Där är ledordet ”användning utan upplevd begränsning”. Det är jättebra.

Målen innebär att 98 procent ska ha tillgång till bredband om minst 1 gigabit per sekund i hemmet och på arbetet. Resterande 1,9 procent ska ha tillgång till minst 100 megabit per sekund, och 0,1 procent ska ha tillgång till minst 30 megabit per sekund senast år 2025. Målen innebär också att alla senast år 2023 ska ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där de normalt befinner sig.

Ganska nyligen gick det att läsa i en kvällstidning om digitaliseringen och om regeringens mål. I artikeln kunde man läsa att det enligt Post- och telestyrelsen krävs statliga investeringar på 20–22 miljarder kronor för att nå slutmålen 2025 och att det i delar av landet är endast 10 procent av hushållen som har tillgång till en hastighet om minst 100 megabit per sekund. PTS har kalkylerat att den totala kostnaden är ca 53 miljarder, och marknaden är villig att investera 31 av dessa miljarder.

Värt att notera är att regeringen i sin budget för 2021 anslår 1,8 miljarder för fortsatt bredbandsutbyggnad, och då krävs enorma resurstillskott under resterande år fram till 2025 för att nå målen. Vi kan bara hoppas att så blir fallet.

Fru talman! Vi vill uppmärksamma de svårigheter som rättsvårdande myndigheter ofta möter och de mycket höga kostnader de måste betala till mobiloperatörer när de behöver utnyttja hemliga tvångsmedel i samband med brottsutredningar. Det kan exempelvis handla om att genomföra telefonavlyssning eller om att få tillgång till olika slags trafikuppgifter. Detta kan få till följd att rättsvårdande myndigheter avstår från att inhämta dessa uppgifter även om de kan vara avgörande för utredningsarbetet.

Vi anser därför att det är rimligt att man i operatörernas sändnings- och frekvenstillstånd inför ett krav på samverkan med rättsvårdande myndigheter i samband med brottsutredningar och att man reglerar ersättningsnivåerna för att få tillgång till vissa uppgifter som mobiloperatörerna har. Ersättningsnivåerna ska enligt vår uppfattning vara rimliga i förhållande till den arbetsinsats som krävs för att få ut relevant information från operatörerna.

Anf. 72 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Vi debatterar nu post- och digitaliseringsbetänkandet. Det här är frågor som ligger människor nära hjärtat. Och detta gäller något som man ofta är i behov av varje dag.

Digitaliseringen för människor närmare varandra, och den digitala infrastrukturen är nödvändig för att det ska vara möjligt att bo, verka och leva i hela landet. Digitaliseringsprocessen har bara börjat, och för Sveriges landsbygder är tillgången till modern teknik och infrastruktur av avgörande betydelse. Enligt Centerpartiets uppfattning har covid-19-pandemin med tydlighet visat på behovet av fortsatta satsningar på bredbandsutbyggnad och förbättrad mobiltäckning för att man ska kunna fortsätta arbeta, undervisa och hålla möten på distans. Likaså är det viktigt att framhålla betydelsen av ett väl fungerande bredband och god mobiltäckning när det gäller våra möjligheter att i dessa tider handla på nätet eller få tillgång till digitala tjänster inom vård och hälsa. Bredbandsutbyggnaden måste därför fortsätta samtidigt som större hänsyn tas just till glesbefolkade områden inom ramen för bredbands-satsningarna.

För att människor i Sverige ska kunna vara helt uppkopplade och få möjlighet att dra fördel av digitaliseringens potential är det enligt Centerpartiets uppfattning angeläget att en digital allemansrätt införs som garanterar en stabil och snabb uppkoppling i hela landet. Likaså är det viktigt att mer frekvensutrymme frigörs för ökad mobiltäckning och bättre telefoni och surf i hela landet.

Inom ramen för januariavtalet och det samarbete som Centerpartiet har tillsammans med Liberalerna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet satsas 2021 1,6 miljarder kronor på en fortsatt bredbandsutbyggnad. Detta är en viktig satsning för att vi ska nå bredbandsmålen och fortsätta digitaliseringen. Det är angeläget med denna satsning, men det är också viktigt att se till behovet: Vad är det vi ska transportera i nätet, och vad är det vi ska använda det till?

Ett av de viktigaste sätten att skapa förutsättningar för jobb, tillväxt och tillgång till välfärdstjänster i hela landet är att bättre ta till vara den digitala utvecklingen. Centerpartiet vill att alla hushåll och arbetsplatser, där efterfrågan finns, ska vara uppkopplade senast år 2025. För att digitaliseringen av hela Sverige ska ta ytterligare fart krävs utbyggnad av fiber och annan modern kommunikationsteknik i hela landet. För att genomföra detta behövs kreativa lösningar som exempelvis samförläggning av bredbandsinfrastruktur med annan infrastruktur och ett mer snabbfotat tillgängliggörande av frekvenser för mobilt bredband.

Att människor har tillgång till elektronisk kommunikation och kan tillgodogöra sig samhällsinformation är viktigt i vardag, kris och krig. Då måste det finnas tillgång till adekvat mobiltäckning i hela landet. Inte

minst visar covid-19-pandemin vikten av att man kan jobba hemifrån med en bra digital infrastruktur i hela landet.

Fru talman! Sverige och svenskt näringsliv har en stark potential i den nya digitaliserade ekonomin, som måste vårdas och utvecklas. Samtidigt finns det en överhängande risk för att byråkrati och regler kan bromsa digitaliseringens möjligheter när det gäller nya tjänster, nya idéer och nya arbetstillfällen. Dessutom har digitaliseringen kommit olika långt inom exempelvis offentlig sektor, vilket påverkar möjligheterna till bättre service för medborgarna – de har olika möjligheter. Centerpartiet vill därför understryka att digitaliseringens kraft bör användas fullt ut.

Den digitala världen bygger på utbyte av data via strukturerad kommunikation. Inom många områden saknas dock struktur för både offentliga data och den statliga it-infrastrukturen. Det försvårar bland annat kommunikation mellan system. Det ökar risken för felrapportering och leder till onödiga kostnader. Staten bör därför etablera en gemensam virtuell infrastruktur där data kan lagras säkert och decentraliserat med möjlighet till access för myndigheter efter behov.

Den svenska offentlighets- och sekretesslagstiftningen utgör en garant för individens integritet, men man måste också ta höjd för vad data får och ska användas till. Åtkomst måste begränsas, inte bara gällande vem som kommer åt data utan också vad de ska användas till. Samtidigt finns offentliga data om svenska medborgare i stor utsträckning placerade på servrar som andra länders regeringar har tillgång till. Sverige måste därför säkerställa att andra länder inte får tillgång till känslig information om landets medborgare. Därför måste tillgången till molntjänster säkras för myndigheter och andra offentliga verksamheter.

Förutom sårbarheten i sig är internet i Sverige delvis föråldrat. En huvudsaklig anledning till detta är att det är en centraliserad mix av nätverk och infrastruktur som är mycket känslig för störningar. I grunden behöver internet byggas om för att det ska bli en mer decentraliserad robusthet.

Fru talman! It är för Centerpartiet det femte transportslaget, som vid sidan av väg, järnväg, sjöfart och flyg möjliggör liv, arbete och boende i hela landet. Över tid måste därför it-lösningar göras till ett valbart alternativ vid de åtgärdsvalsstudier, ÅVS, som Trafikverket gör, i syfte att öka tillgängligheten för människor i hela landet.

Centerpartiet anser att en logisk följd av detta borde vara att man överväger att göra it, det femte transportslaget, till ett av Trafikverkets ansvarsområden. Då kan man på ett mer naturligt sätt få in it som en möjlig del av de åtgärder som ingår i de åtgärdsvalsstudier som görs inom fyrstegsprincipen. Det skulle förbättra möjligheterna till investeringar i och underhåll av it i samband med väg- och järnvägsbyggnation och underhåll samt bli integrerad del av Trafikverkets anslag och budget.

Fru talman! Jag vill självklart också tala lite grann om post. I 2015 års postlagsutrednings delbetänkande *Som ett brev på posten* återges postbranschens perspektiv på samdistribution av post, paket och tidningar. Det är tydligt att marknadsinriktade aktörer, exempelvis distributörerna, ser ett behov av att på andra sätt öka sin beläggning då både tidningar och brev-försändelser minskar volymmässigt. Samtidigt går en omvänd utveckling att se på paketmarknaden, till följd av den växande e-handeln.

Att samdistribuera post, paket och tidningar skulle enligt Centerpartiets bedömning öka både tidseffektiviteten och kostnadseffektiviteten samt ha en positiv miljöeffekt eftersom färre transporter skulle behövas. En sådan samdistribution bör möjliggöras. Tidningar och brev har visserligen i dag olika tidpunkter för leverans till kund. Enligt Centerpartiets förslag skulle dock den gemensamma distributionen ske enligt nuvarande tidningsdistributörers tidsschema. Vi anser att detta förslag även skulle bidra till att man vidmakthåller en bättre tillgänglighet och servicenivå på landsbygden, i tätorten och i staden.

Fru talman! Nu under hösten 2020 har Postnord genomfört ett försök med varannandagsutdelning av post i Lund och Kävlinge. Centerpartiet har följt och följer denna fråga mycket noga. Vi förstår att man måste göra någonting när brevvolymerna sjunker, men man kan inte gå över till varannandagsutdelning utan en noggrannare konsekvensbedömning. Man ska på ett tydligt sätt ordna så att tidningar kan distribueras varje dag om så behövs, och företagen på landsbygden ska inte komma i kläm.

Nu är en ny postlagsutredning tillsatt, och vi kommer att följa den noga. Vi följer självklart också frågan kring brev, paket och tidningar. Detta är en angelägen fråga för alla och för hela landet.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till Centerpartiets reservation nummer 7.

Anf. 73 JESSICA THUNANDER (V):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 16. Vi står naturligtvis som alltid bakom alla våra motionsyrkanden.

År 2020 blev ett mycket märkligt och på många sätt otäckt år. Vi lever i en pandemi och har som samhälle tvingats att ställa om på olika sätt, snabbt och ofta skoningslöst. Krisen har visat på vårt samhälles styrkor men också blottat de svagheter vi som samhälle har och hur privatiseringar och marknadstänk i våra gemensamma, skattefinansierade verksamheter, dåliga anställningsvillkor, en sorgligt försvagad välfärd, en syn på människor som olika mycket värda och skenande ojämlikhet har gjort oss betydligt sårbarare än vad vi hade behövt vara. Vår och andras sårbarhet har satts i blyxtbelysning.

I pandemin har vi också blivit ännu mer medvetna om samhällets helt grundläggande beroende av fungerande infrastruktur för både transporter och kommunikation. För att minska smittspridningen ska de som kan arbeta eller studera hemifrån, vilket ställer stora krav på bredbandsutbyggnaden – krav som inte uppfylls.

Många har inte tillgång till, eller råd, att använda sig av internet i den utsträckning samhället kräver. Under pandemin har dessutom till exempel bibliotek stängts, vilket innebär att många som förlitade sig på biblioteken för tillgång till digitala tjänster och internet inte längre har den möjligheten. När skolor undervisar på distans blir ojämlikheten och elevernas olika villkor ännu mer uppenbara när inte alla har tillgång till det internet som krävs för att följa med i studierna.

För dem som förväntas arbeta och studera hemifrån för att dämpa smittspridningen ser alltså förutsättningarna mycket olika ut. Vi i Vänsterpartiet vill se att samhället tar ett större ansvar för vår gemensamma infrastruktur och att det ansvaret innefattar att infrastrukturen byggs ut i hela Sverige.

Vi anser att infrastruktur för kommunikation såsom bredband, 5G-nät och post liksom lagring av känsliga uppgifter hör till den grundläggande infrastrukturen i Sverige, precis som vägar och järnvägar. Kommunikation på olika sätt måste helt enkelt fungera för att samhället och människors vardag ska fungera.

Då kan man inte ha marknaden som ett självändamål när infrastrukturen ska byggas ut. En femtedel av alla hushåll i Sverige har inte tillgång till bredband, och sämst är tillgången i glesbygder och landsbygder. I en tid när de som kan förväntas arbeta hemifrån och när kommunikation inte minst med våra myndigheter men också med varandra förväntas ske främst digitalt innebär detta naturligtvis problem.

Något som skulle underlätta utbyggnaden vore bland annat Vänsterpartiets förslag att vidta åtgärder så att de kommunala stadsnäten undantas från lokaliseringsprincipen, vilket skulle innebära att kommuner kunde samarbeta kring bredbandsutbyggnaden på ett bättre sätt.

5G-nätet ska enligt beslut byggas och ägas av privata intressenter. Vänsterpartiet står inte bakom det beslutet, inte minst av säkerhetsskäl. Utbyggnaden av 5G är inte enbart en fortsättning och utveckling av 4G-tekniken utan innebär också ett system som medger utveckling av helt nya tjänster. Utbyggnad av 5G-nätet skulle bland annat kunna lägga grunden för innovativa och klimatsmarta transporter samt minska klyftan mellan stad och land. Dessa gemensamma fördelar förutsätter att en utbyggnad i alla led säkerställer våra nationella säkerhetsintressen.

Vänsterpartiet anser att klimatmässiga, strategiska och säkerhetsmässiga motiv stärker skälen för att staten bör äga 5G-nätet och ansvara för utbyggnaden. Med staten som ägare kan förutsättningarna stärkas för att nödvändiga och hållbara framtidsinvesteringar prioriteras framför privata operatörers vinstintressen, och nationella säkerhetsintressen kan säkerställas.

Telenät är samhällsviktig infrastruktur. Att ha staten som ägare för nätet är ett bättre sätt att värna medborgarnas integritet och säkerhetsintressen än att låta privata aktörer, alternativt utländska statliga aktörer, bygga nätet. Vi inser att beslutet redan fattats och att auktionerna genomförts men kvarstår vid vår åsikt att utbyggnaden av 5G-nätet bör ske i statlig regi och att nätet, som en del av vår grundläggande infrastruktur, ska ägas av staten.

Fru talman! Att lagra data digitalt över internet i moln blir allt vanligare och tillämpas i stor utsträckning även i offentlig sektor. Det finns dock stora säkerhetsutmaningar med detta. Exempelvis avslöjades sommaren 2017 skandalen kring Transportstyrelsen, där icke säkerhetsklassade personer utomlands hade fått tillgång till skyddade personuppgifter. Myndigheten hade utlokaliserat lagringen av data till servrar hos privata företag i andra länder.

Det finns förslag om en säker hantering av data genom en statlig molntjänst i form av statligt ägda serverhallar för lagring åt offentlig sektor där även privata skulle kunna hyra in sig. Regeringen bör följa upp detta och komma med förslag för statliga molntjänster där data och program ska kunna lagras på ett säkert sätt.

Fru talman! I hundratals år har Sveriges brevbärare troget i ur och skur levererat post och paket till alla, vare sig adressen varit i en fjällby utanför Gällivare, ett hyreshus i Sundsvall eller en stuga i Gullspång. Nu kan det hända att folk på landsbygden själva får ta bilen och köra långa avstånd

för att hämta sin post. Det har nog heller inte gått någon förbi att Postnords brevhanteringsdel kommer att hamna i kris om inte åtgärder görs.

Postnord har ett samhällsuppdrag och en lagstadgad skyldighet att dela ut post till alla hushåll i hela landet varje vardag – men utan att få statligt stöd för det. Privata bolag etablerar sig i större städer där vinsterna finns, vinster som delvis kunde ha finansierat Postnords samhällsuppdrag. Inte heller får Postnord föra över vinster från paketdelen till brevöversändelse- delen. Det är brevöversändelserna som hör till samhällsuppdraget.

Samtidigt börjar vi få rapporter från olika delar av landet om hopslag- ningar av postkontor, vilket innebär mer ineffektivitet och sannolikt högre kostnader, men de görs med ursäkten att spara pengar. Längre till postlå- dan, färre uthämningsställen och varannandagsutdelning är också sådant som nu genomförs. Den servicenivå vi medborgare förväntar oss och krä- ver stämmer inte överens med organisation och finansiering. Det riskerar att slå hårt mot dem som är beroende av postservicen och inte minst mot landsbygdens behov. Vi välkomnar därför att regeringen tillsatt en utred- ning om postens finansiering.

Vårt sätt att kommunicera är under snabb förändring. Mycket görs över internet, och brevöversändelser kommer inte att behövas i framtiden i sam- ma utsträckning som nu. Men där är vi inte än, och det kommer sannolikt att dröja. Alla har inte tillgång till, eller av andra anledningar möjlighet, att nyttja digitala tjänster.

Det är dags för oss alla att börja diskutera inställningen till posten och dess funktion i vårt samhälle. Ska vi ha ett postväsen som fungerar i hela landet alla vardagar året runt, eller vill vi ha ett postväsen främst för stor- städerna? Är posten en grundläggande, gemensam infrastruktur, eller ska den vara en privat marknad för vinstdrivande företag och bestå av paral- lella distributionssystem i städerna och privata monopol vars vinster finan- sieras med skattemedel i resten av landet?

För oss i Vänsterpartiet är svaret självklart. Vi menar allvar med att posten och annan kommunikation ska fungera över hela landet, och då me- nar vi verkligen hela landet – med hög kvalitet för alla invånare och företag även i landsbygder och glesbygder. Det är också dit vi vill nå med våra förslag för postverksamheten.

Samhället måste återta kontrollen över posten och annan infrastruktur för kommunikation. Om det behövs behöver staten gå in med resurser för att en fungerande posttjänst och kommunikationer med hög kvalitet ska finnas tillgängliga för alla användare i hela Sverige.

Anf. 74 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Med tanke på vad som händer i vår omvärld i form av förtryck av dem som för debatt österut måste man säga att det är en förmån att vi får stå här. Det är med glädje man ser att vi har denna frihet att yttra oss.

Fru talman! I dag hanterar vi motioner som berör digitaliseringen och postfrågor. Redan 2016 antog vi följande mål: 2020 bör 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 megabit, 2023 bör hela Sverige ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet och 2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband.

Prot. 2020/21:75

3 februari

Digitaliserings- och
postfrågor

År 2017 antog regeringen en strategi med följande fem mål:

- D-kompetens: I Sverige ska alla kunna utveckla och använda sin digitala kompetens.
- D-trygghet: I Sverige ska de bästa förutsättningarna finnas för att alla på ett säkert sätt ska kunna ta del av, ta ansvar för och ha tillit till det digitala samhället.
- D-innovation: I Sverige ska de bästa förutsättningarna finnas för att digitalt drivna innovationer ska utvecklas, spridas och användas.
- D-ledning: I Sverige ska relevant, målmedveten och rättssäker effektivisering och kvalitetsutveckling uppnås genom digitalisering.
- D-infrastruktur: Hela Sverige bör ha tillgång till infrastruktur som medger snabbt bredband och stabila mobila tjänster och som stöder digitaliseringen.

Målen har redovisats, och nu finns en vision om att hela Sverige 2025 bör ha tillgång till snabbt bredband. 98 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 1 gigabit per sekund, 1,9 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 100 megabit per sekund och 0,1 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 30 megabit per sekund.

Fru talman! Det finns inga problem med visioner och mål inom bredbandsområdet. Trots detta konstaterade regeringen att takten i bredbandsutbyggnaden är för låg för att målet till 2020 skulle uppnås under 2020, vilket även påverkar de beslut som riksdagen har tagit om att vi ska ha bredband i världsklass. Detta är djupt beklagligt då både medborgare och företag behöver ett väl utbyggt it-system i hela landet om man ska kunna delta i samhällslivet samt utveckla de egna företagen på bästa sätt.

Här vill jag göra en utvikning om att situationen med covid-19 verkligen har visat hur oerhört viktigt det är att vi lyckas med detta. De som har ett fungerande bredband har också kunnat vara med i samhällsdiskussioner, kunnat vara med i den fortsatta utvecklingen och kunnat jobba hemifrån. Men de som inte har haft dessa förutsättningar har tyvärr hamnat i ett läge där det finns en risk för ett utanförskap. Med detta lägger jag ingen anklagelse på någon, eftersom min bestämda uppfattning är att vi är väldigt överens om att vi måste jobba vidare med detta.

PTS individundersökning från juli 2020 visar att knappt två tredjedelar av de tillfrågade uppger att de har fiber eller fiber-LAN som huvudsaklig internetanslutning, vilket innebär att fiber är det vanligaste alternativet. Andelen som svarar att de har mobilt bredband som huvudsaklig anslutningsform var 12 procent, jämfört med 18 procent 2013. Det går åt rätt håll.

I tätorter är det en större andel – 64 procent – som har fiber som sin huvudsakliga internetanslutning i hemmet än utanför tätorterna, där det är 47 procent. Utanför tätorterna är mobilt bredband vanligare än i tätorterna. Vart tredje hushåll utanför tätorterna ansluter till internet via mobilt bredband. Motsvarande i tätorter är 9 procent.

Fru talman! Denna rapport visar att vi fortfarande har stora orättvisor mellan stad och land, vilket vi måste komma till rätta med. Det är en fråga

om näringsliv, om demokrati och om delaktighet. Vi måste hitta ett sätt som innebär att hela landet får samma förutsättningar.

Fru talman! SCB:s undersökning av befolkningens it-användning 2019 visade att omkring 88 procent av såväl kvinnor som män i åldern 16–85 år använder internet i stort sett varje dag. Bland utrikes födda använde 87 procent av männen och 83 procent av kvinnorna internet i stort sett dagligen. Enligt samma undersökning är det omkring 4 procent av kvinnorna och 3 procent av männen som aldrig använder internet. Av de senare är samtliga 65 år eller äldre. Vi har alltså en uppdelning här mellan ung och gammal som vi också måste ta med oss i samtalet om vi ska få en väl fungerande delaktighet. Man skulle kunna tala om integration i detta sammanhang.

Denna undersökning visar hur viktigt det är med bra och fungerande kommunikationer. Mer än fyra femtedelar av befolkningen använder internet dagligen. Därför måste vi se till att systemet är robust och fungerar i hela landet och även vid de tillfällen då väder och vind eller annan yttre påverkan utmanar systemet.

Fru talman! Sverige ska ligga i framkant när det gäller utvecklingen av digitala lösningar. Med nya digitala lösningar kan servicen till medborgare förbättras. Digital post gynnar en levande landsbygd och når mottagarna effektivt och snabbt. Det är billigare än fysisk post och i förlängningen bättre för miljön. Flera myndigheter har nu börjat använda digitala brevlådor för sin kommunikation, vilket är bra.

Men i takt med att den digitala posten ökar finns det anledning att kräva att kommuner, regioner och statliga myndigheter är med och betalar för de digitala tjänster som utnyttjas.

Sedan starten av Mina Meddelanden beräknas privata brevlådeoperatörer ha förmedlat myndighetspost till ett värde av närmare ½ miljard kronor.

I utredningen *Reboot – omstart för den digitala förvaltningen* föreslogs en ersättningsmodell till de digitala brevlådeoperatörerna. Utredningens förslag mötte stort gehör hos berörda remissinstanser. Vi konstaterar dock att regeringen inte har återkommit med en proposition i ärendet. Det är angeläget att en ersättningsmodell som ger täckning för både fasta och rörliga kostnader kommer på plats. Dagens situation, där företag levererar en tjänst som det offentliga inte betalar för, är inte rimlig. Det underminerar tilltron till det offentliga samtidigt som det försvårar för företag att utveckla de tjänster som allt fler använder för att klara sin vardag.

Fru talman! I takt med samhällets ökade digitalisering har många av de ansökningar och ärenden som tidigare gjorts genom ifyllande av fysiska blanketter eller personliga besök nu överförs till plattformar på internet. Det kan exempelvis handla om ansökningar om bistånd, bankärenden, olika undervisningsinsatser samt kontakt med sjukvård och socialtjänst. För de allra flesta underlättas vardagen av den ökade digitaliseringen, och det är viktigt att utvecklingen främjas.

Samtidigt kan personer med funktionsnedsättningar av olika anledningar få det svårt att använda sig av dessa medier. För dessa personer kan det vara nödvändigt att fortsatt få möjlighet till exempelvis personliga möten med olika myndigheter och andra relevanta aktörer. Detta anser vi bör beaktas under utvecklingen av samhällets digitalisering.

För oss är det självklart att kommuner, regioner och myndigheter vid utvecklingen av olika digitala tjänster samråder med de organisationer som företräder de människor som har olika former av funktionshinder.

Fru talman! Tillgången till bredband med hög hastighet är en förutsättning för att människor ska kunna driva företag, jobba och studera på distans. Om Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitala möjligheter förutsätter det en fortsatt utbyggnad av robust bredband med hög överföringskapacitet i hela landet.

Fru talman! Dagens betänkande handlar inte bara om digitalisering, utan där hanteras även alla motioner som berör post. För KD är det självklart att vi ska ha en fungerande postservice i hela landet. Vi är därför oroliga för de kvalitetsproblem som Postnord har brottats med under senare år. Det finns en risk att företaget inte uppfyller sitt samhällsuppdrag. De största förlorarna på en osäker brevhantering är boende och företag på landsbygden. Vi anser därför att Postnord måste göra de strukturella förändringar som behövs för att effektivisera verksamheten och säkra att breven kommer fram i tid. Det är också av yttersta vikt att posten delas ut i hela landet samt att man kan garantera en väl fungerande posthantering även om exempelvis elnätet inte fungerar.

Post- och paketbranschen genomgår en strukturomvandling där antalet brev som skickas minskar samtidigt som e-handeln med påföljande paketförsändelser växer kraftigt. Kunder efterfrågar individuella lösningar, stor tillgänglighet och bra service. Vi anser att det utifrån detta finns anledning att främja marknadsvillkoren genom att slopa den samhällsomfattande tjänsten för paketmarknaden. Genom att minska omfattningen av den samhällsomfattande tjänsten och begränsa den till brevmarknaden bör konkurrensvillkoren på paketmarknaden förbättras. Dagens lagstiftning gynnar Postnord samtidigt som den missgynnar övriga aktörer.

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag har överskridit min talartid och avslutar mitt anförande med att säga att vi står bakom alla våra reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 4.

Anf. 75 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi digitaliserings- och postfrågor.

Situationen det senaste året, med spridningen av corona, har på ett mycket tydligt sätt visat behovet av att hela Sverige har tillgång till det digitala nätverket. Daglig information om pandemiläget samt möjligheten att arbeta på distans och se och tala med släkt och vänner under en påtvingad eller frivillig karantän har betytt mycket för att svenska folket har klarat att hålla distans under ett år. Detta får dock inte bero på var man bor i möjligheternas land.

Pandemin har tvingat fram en digital omställning på kort tid, och näringsliv, myndigheter och privatpersoner har lärt sig att hantera digitala möten i stället för att träffas fysiskt. Det har varit en snabbkurs i digitalisering, och efter ett år kan vi konstatera att vi i de allra flesta fall samverkar och kontaktar varandra utan större problem. Det har varit en enorm utveckling. Distansarbete förutspås dessutom ske i betydligt större omfattning efter coronapandemin, något som inte minst påverkar det område som trafikuskottet arbetar med. Samtidigt längtar vi nog alla tillbaka till de där personliga mötena och den energi som de skapar.

Denna utveckling sätter dock fingret på skillnaderna i Sverige när det gäller tillgång till bredband och möjlighet att utnyttja allt det som erbjuds i digital form – kontakter mellan människor, välfärd och kultur samt möjligheten att bo och verka i hela landet. Därför är det viktigt att målen för bredbandsutbyggnaden realiserats och att vi tittar på olika tekniska lösningar för att få till bredband just i gles- och landsbygd. Regelverket bör också ses över för att underlätta fiberdragning över kommungränser och längs vägar. Under utbyggnaden av bredbandsnätet är det även viktigt att kopparnäten får vara kvar tills de har ersatts, för att människor på landet inte ska bli utan en digital uppkoppling.

Fru talman! Sverige ska bli bäst i världen på digitalisering. Samtidigt pekar Ekonomistyrningsverket på att digitaliseringen av offentlig sektor går för långsamt och att regeringens digitaliseringsstrategi inte ger den styrning som behövs. OECD pekar också ut att svenska företag håller på att halka efter när det gäller användningen av stora datamängder. Regeringen bör därför ta fram en digitaliseringsstrategi som är konkret, mätbar och tidssatt.

Ska vi nå våra högt satta mål måste vi driva på och kontinuerligt följa upp. Det som inte följs upp blir inte förverkligat i tid. Det är därför viktigt att myndigheterna kontinuerligt samlar in data om digitaliseringens utveckling. Vi föreslår också att en myndighet ska få ansvaret för att lagra grunddata för den offentliga verksamheten – de data som används av många myndigheter.

Samtidigt tar EU tydliga steg mot en gemensam och öppen datamarknad, vilket är glädjande. Målsättningen är att vi ska ha en inre datamarknad redan 2030. Det är ett mycket utmanande mål. Man tittar på gemensamma gränssnitt för åtkomst till data, och man håller på att spesa äganderätt till data samt hur vi gemensamt ska kunna lagra data. Detta utreds, och tanken är att det ska underlätta för organisationer som vill bygga tjänster som täcker mer än ett EU-land.

Här har Liberalerna tagit upp frågan vem i kedjan som ansvarar för kvaliteten på de data som erbjuds. Nya tjänster blir inte bättre än vad kvaliteten på själva data möjliggör, och det är en viktig faktor som måste tas med i arbetet.

Utöver att titta på tjänsteutvecklingen baserad på data, där fokus ligger i dag, är det viktigt att utveckla förutsättningarna för dem som ska producera och tillhandahålla data. Hanteringen av data är kostsam, vilket bland annat Lantmäteriet har räknat på. Här behöver vi identifiera nya strukturer för att få till en drastisk ökning av antalet dataset på marknaden. Vad efterfrågas, och hur kan tillgången på dessa dataset faciliteras?

Utnyttjandet av artificiell intelligens har stor effektiviseringspotential och kan skapa många nya företag och många nya jobb. Det är en viktig framgångsfaktor för våra konkurrensutsatta företag; det kan vara en fråga om att vinna eller försvinna. Stor tillgång på data är en förutsättning, och Sverige ligger på en bottenplacering i en rad undersökningar av antalet tillgängliga dataset. Det är verkligen oroväckande inför framtiden.

Arbetet med att tillgängliggöra data på ett säkert sätt, med att utveckla en digital infrastruktur – exempelvis säkra molntjänster – samt med att fördjupa den digitala kompetensen måste påskyndas för att digitaliseringens fördelar effektivare ska kunna utnyttjas av olika organisationer. Speciellt reglerna för användandet av de internationella molntjänsterna måste

klargöras för att inte bli ett hinder i utvecklingen. Även EU håller på och tittar noggrannare på detta.

Fru talman! Mitt i allt arbete med digitaliseringen, som är en nödvändighet för Sveriges konkurrenskraft, måste dock digitaliseringens risker adresseras. Det måste kombineras med analyser av datasäkerhet, påverkan på den personliga integriteten och cybersäkerheten. Dataskyddslagen måste kontinuerligt utvecklas för att hänga med i den tekniska utvecklingen.

Sverige skulle kunna bli ett föregångsland när det gäller arbetet med etiska regler för AI-teknologin. Ett modernt och tydligt regelverk behöver etableras för att möjliggöra en etiskt och juridiskt säker användning av olika AI-tillämpningar i samtliga samhällssektorer. Detta är ett väldigt viktigt område.

Dessutom är det nödvändigt att lägga en försvarsaspekt på vad vi gör och analysera sårbarheten när vi samlar in mycket data med lätt data-åtkomst och när 5G-nät, liksom kommande 6G-nät, gör att samhället kopplas ihop och lättare kan slås ut i och med att alternativen till det digitala är nedmonterade. Liberalerna välkomnar det ökade intresset för vårt lands säkerhet i dessa frågor.

Fru talman! Posten i Sverige är viktig, och konsekvenserna av just digitaliseringen har drastiskt minskat antalet skickade brev. Det har ändrat de kommersiella förutsättningarna för att bedriva postgång. Det är viktigt att postgången fungerar i hela landet och att den kan bedrivas på kommersiell grund. Alla inser att antalet brev kommer att fortsätta att minska, och därför är det viktigt att hitta långsiktiga lösningar som verkligen säkrar postgång i hela vårt land framöver. Post, paket och bredband är viktiga delar för att hela Sverige ska fungera. Vardagen måste fungera för alla som bor i Sverige.

Slutligen, fru talman: Vi liberaler tror verkligen på Sveriges förmåga till datadriven innovation, digitaliseringens potential för gamla och nya företag och för att minska kostnaderna inom en fortsatt bra välfärd. It är en viktig plattform för att Sverige ska vara ett möjligheternas land.

Jag står bakom alla våra reservationer men yrkar mot den här bakgrunden bifall enbart till reservation nummer 5, Samhällets digitalisering.

Anf. 76 DENIS BEGIC (S):

Frau talman! Jag har lyssnat på de sex talarna före mig, och jag kan konstatera att vi är rörande överens om hur viktigt digitalisering och bredband är för vårt samhälle. Det gäller framför allt i det läge som landet befinner sig i – och inte bara vårt land, utan hela världen. Digitaliserings- och postfrågor är otroligt viktiga.

De är inte bara viktiga för att vår värld ska fungera utan också för att vi ska kunna rädda världen. Just nu träffas människor, forskare och de som ska organisera vaccinering digitalt. Utan bredband och digitalisering – utan internet – hade detta inte fungerat. Det visar att vi i Sverige alltid har haft rätt i hur otroligt viktigt det är att bygga ut bredbandet och säkra tillgången till det för så många som möjligt i Sverige. Vi är bland de bästa länderna i världen inte bara på bredbandsutbyggnad utan även på digital kunskap. Vi har också en hög andel it-specialister jämfört med andra EU-länder, men det finns fortfarande en brist på dessa människor. Vi behöver fundera på hur vi ska lösa den.

Fru talman! Pandemin har visat oss att vissa arbetsuppgifter och vissa arbeten kan utföras hemifrån medan andra måste utföras fysiskt. En ekonom, som min fru, kan jobba en hel del hemifrån med hjälp av dagens teknik. Min bror, som jobbar inom industrin, kan dock inte göra det; han måste vara på plats. Han kan dock handla, utföra bankärenden, boka tider etcetera digitalt.

Vi har i budgeten sjufaldigat anslaget för bredbandsutbyggnad, och nu är vi på god väg att nå de uppsatta målen. Men jag är också medveten om att de sista 4 procenten kommer att vara utmanande. Det måste vi klara om vi ska låta Sverige vara ledande även fortsättningsvis när det gäller innovation och teknik.

Att uppnå heltäckning som inte bara är bra för slösurfande, som dagens ungdomar säger, utan möjliggör att verkligen jobba hemifrån, plugga, göra bankärenden etcetera är möjligt genom 5G-tekniken. Nu har frekvenserna blivit utauktionerade, och jag hoppas att allt snart byggs ut. Denna teknik ska hjälpa oss att nå de sista procenten.

Fru talman! 5G-tekniken handlar inte bara om att vi ska nå målen om uppkoppling, utan denna teknik ska också hjälpa oss att nå målet om ett mer digitaliserat Sverige. Det är detta som kommer att skapa innovationer och framtida tjänster.

Jag ser framför mig hur 5G hjälper oss att köra säkrare och hitta destinationer snabbare, men 5G kommer även att hjälpa i sjukvården. Kirurger kommer att kunna operera med hjälp av 5G och robotar i realtid. Det kommer inte längre att vara nödvändigt att åka någonstans för att bli undersökt eller för den delen opererad, utan du kommer att kunna göra det på ditt lokala sjukhus. Jag är medveten om att detta kommer att ta några år. Det är dock en verklighet vi står inför, och det kommer att gå snabbt.

Därför måste även myndigheter vara beredda och ha kunskap om hur man bemöter framtidens utmaningar. Där är kompetensen otroligt viktig. Jag hoppas att våra skolor och universitet tar den bollen och lockar fler ungdomar till dessa utbildningar. Det är viktigt att forskning på våra universitet visar vägen.

AI, som i framtiden ska hjälpa oss att fatta kloka och snabba beslut, är något som vi verkligen behöver forska kring, men vi behöver även titta på de etiska reglerna och aspekterna. Där tror jag att Sverige och EU har en viktig roll att spela.

Sverige står sig väl i olika jämförelser. Vi ligger på plats 1 i EU i European Innovation Scoreboard, och i Global Innovation Index ligger vi på andra plats. Vi måste dock fortsätta med detta fina arbete. Därför vill vi stärka Sverige ytterligare genom att ge uppdrag åt Vinnova att förbereda etablering av europeiska digitala innovationshubbar. Det är ett viktigt steg för att ytterligare stärka Sveriges position som innovationsland.

Fru talman! Redan i dag använder 85 procent av svenskarna bank-id, och cirka 80 procent använder Swish. Det vi dock måste jobba mer med är digitala brevlådor – endast cirka 50 procent av svenskarna använder dem. Detta är dock en ökning med 20 procent jämfört med tidigare period, och jag hoppas att den utvecklingen fortsätter starkt under kommande år.

Fru talman! Jag förstår vad mina ord innebär, nämligen att ökningen av digital post minskar mängden vanlig, fysisk post. Det är en utveckling som har pågått i många år och som kommer att fortsätta. Vi är inte det enda landet i världen som ser detta problem, utan många länder som börjar med

digitala lösningar ser hur mängden vanliga brev minskar. På 2000-talet har minskningen varit cirka 50 procent, och den fortsätter när fler organisationer, företag och myndigheter ansluter sig till digitala lösningar.

Jag kan dock konstatera att PTS behovsundersökningar visar att vi behöver säkerställa att företag, äldre, socialt utsatta och de som behöver fysisk post också får den. Dessa undersökningar visar även på att människor vill se mer samordning mellan distribution av brev och distribution av paket, så att det underlättar livet. Medan mängden brev minskar ökar mängden paket lavinartat, inte minst i det extraordinära läge vi befinner oss i.

Vi får inte glömma att Sverige är ett avlångt land där behoven ser olika ut beroende på var man bor – en människa i Örebro har mycket större tillgång till olika distributionskanaler än de som bor i Klimpfjäll. Därför är det välkommet med den utredning som regeringen beslutade om i oktober 2020. Den ska titta på finansieringsmodeller för framtida post och ska vara klar den 31 januari 2023.

Som nämndes tidigare har Postnord under hösten 2020 prövat en ny utdelningsmodell i Lund och Kävlinge. Där har flertalet brev delats ut varannan dag. PTS har undersökt detta, och i testområdena uppfyller Postnord tillförlitlighetskraven. Vi kan dock konstatera att klagomålen i testområdena har blivit fler.

Nu går Postnord vidare och testar hela Malmö. Jag hoppas verkligen att både vi i trafikutskottet, regeringen och PTS följer den utvecklingen för att säkerställa att tillförlitlighetskraven uppfylls.

Fru talman! Den digitala framtiden kommer till oss svenskar i rasande fart. Därför måste vi ibland stanna upp och se om allt går rätt till.

Säkerhetsshoten som i dag sker på olika sätt är otroligt viktiga att ta på allvar. Vi kan inte tillåta att andra länder eller företag blandar sig i de beslut vi står inför. Att öppna data kan ge oss framtida jobb, bättre levnadsstandard och större kunskap om våra liv är det ingen tvekan om. Samtidigt måste vi vara medvetna om att detta också kan ge andra, som vill oss illa, möjligheter till samma sak. Därför är dessa komplexa frågor något som vi alla måste ta på allvar.

Den 10 december fattade regeringen beslut om att inrätta ett nationellt center för cybersäkerhet. Det är ett viktigt steg i rätt riktning för att göra Sverige säkrare mot de nya hoten. Detta arbete måste ske även på EU-nivå.

Säkerhetspolisen uppger i sin rapport att cirka 15 stater har olika former av säkerhetsshotande verksamhet mot Sverige. De använder stora summor pengar och har mycket resurser för att göra detta. Det är ett mer systematiskt angrepp än vi sett tidigare. Att vi har en lag på plats som ger oss större möjligheter att utesluta företag som kan utgöra hot mot Sveriges säkerhet är viktigt. Det handlar dock inte bara om företag, utan även personer som jobbar i dessa områden måste i framtiden godkännas.

Klas Friberg på Säkerhetspolisen säger att Kina utgör ett av de största hoten mot Sverige och att den kinesiska staten bedriver cyberspionage för att främja sin egen ekonomiska utveckling och utveckla sin militära förmåga. Det sker genom omfattande underrättelseinhämtning och stöld av teknologi, forskning och utveckling. Klas Friberg säger att vi måste förhålla oss till detta när framtidens 5G-nät ska byggas och att vi inte kan kompromissa med Sveriges säkerhet.

Fru talman! Vi kan inte kompromissa med Sveriges säkerhet, och vi kan inte kompromissa när människor utsetts för hat och hot online. Vi kan inte kompromissa när våra folkvalda, tjänstepersoner och journalister utsätts för hot, hat och påverkan av stater, företag eller andra personer när de utövar sitt jobb.

Till slut, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i trafikskottets betänkande TU4 och avslag på samtliga yrkanden. Dessutom kan jag notera att jag begärde tio minuters talartid men fick åtta – jag skyller på Skypechatten!

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag tror att vi har max åtta minuter som standard.)

Anf. 77 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! EU har pekat ut offentliga data som viktigt för att öka konkurrenskraften och skapa innovationsmöjligheter. Man har också gjort en rankning bland EU-länderna för att se hur duktiga vi är på det här med offentliga data. Där hamnade Sverige på plats 23 av 27.

OECD har också en rankning, som heter Open, Useful and Re-usable data Index. Där hamnade vi i Sverige på plats 32 av 33.

Digitaliseringsrådet har uttryckt att det är dags att gå från ord till handling rent generellt när det gäller digitalisering. Här känns det verkligen som att vi inte kan vara nöjda med var vi har hamnat om vi nu ska vara ett land som ligger i framkant när det gäller digitalisering.

Därför, fru talman, skulle jag vilja fråga Denis Begic om han känner sig nöjd med rankningen och hur han ser på regeringens arbete och konkreta förslag när det gäller tillgången till öppna data och möjligheten att stärka innovation och utveckling i Sverige.

Anf. 78 DENIS BEGIC (S) replik:

Fru talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågan!

Jag är medveten om Sveriges olika rankningar och hur de ser ut. Vi jobbar hela tiden med de här frågorna för att kunna öppna data. Men som jag nämnde i mitt anförande är det otroligt viktigt hur säkerheten för öppna data ska vara och var någonstans vi ska kunna visa dem.

Jag sa i mitt anförande att jag är otroligt nöjd med det arbete som Sverige gör i de här frågorna, men jag är medveten om att vi aldrig kan kompromissa med säkerheten. Vi kan inte tillåta att andra länder utnyttjar data för egen vinning, vare sig ekonomiskt eller på annat sätt, utan vi måste hitta säkra metoder för att kunna dela dessa data. Därför finns det ett uppdrag som myndigheten Digg har fått. Även Lantmäteriet har fått i uppdrag att se över hur vi skulle kunna dela dessa data på ett säkert sätt, så att de inte kan utnyttjas av andra för att skada oss utan i stället användas för att nå målen fler företag, mer jobb, nya innovationer etcetera.

Det är klart att jag inte är nöjd, men jag hoppas att vi når dit.

Anf. 79 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag har svårt att tro att de 22 länder som ligger före oss i EU-rankningen eller de 31 som ligger före oss i OECD-rankningen struntar i personlig integritet och säkerhet. Jag har svårt att se att det skulle vara ett argument för att vi som ett land med så hög svansföring när det gäller

digitalisering inte skulle kunna ligga bättre till än de här två placeringarna. Jag tycker faktiskt att vi ska skämmas och inte vara stolta över vad vi har åstadkommit.

Öppna data och konkurrenskraft är en bra fråga och viktig för Sverige. Men vad skulle dessa data användas till, och vad skulle det innebära rent konkret? Där tror jag, fru talman, att jag och Denis Begic har ett gemensamt intresse av att värna vår svenska välfärdsstat. Vi vill säkerställa att vi kan hålla hög kvalitet inom välfärdssektorn även i framtiden, och vi ser alla utmaningarna med att finansiera den.

Man säger att vi skulle kunna spara 140 miljarder genom att använda AI inom offentlig sektor. Öppna data är ju grunden för att få fram AI-lösningarna, så de dåliga placeringarna innebär att det blir svårare för oss att hämta hem effektiviseringsmöjligheterna. I slutändan innebär det att vi inte kommer att klara av att hålla upp kvaliteten i välfärden.

Jag vill ställa frågan till Denis Begic, fru talman: Hur tänker regeringen säkerställa att vi kan hämta hem de 140 miljarderna? Hur har man annars tänkt hitta de pengarna för att stödja svensk välfärd?

Anf. 80 DENIS BEGIC (S) replik:

Fru talman! Jag tror att vi är överens om att det här är viktigt.

Jag lyssnade på alla talare före mig, och om jag minns rätt nämnde Maria Stockhaus i sitt anförande att vi haft en del problem med till exempel molntjänster, där data om Trafikverket har försvunnit till andra länder som kunnat utnyttja dessa. Det betyder att vi måste vara mer försiktiga med hur vi öppnar data.

Sedan kanske Myndighetssverige inte jobbar med samma mål, bilder och infrastruktur som vi hade önskat. Vi hade önskat oss att när man i dag söker ett tillstånd hos Arbetsförmedlingen ska man direkt kopplas till Socialtjänsten, kommunen, regionen eller något annat, precis som det i dag diskuteras hur den gemensamma sjukvårdsinfrastrukturen skulle kunna se ut.

Jag tror att vi har samma mål. Men jag är medveten om att vi måste vara försiktiga med hur vi uppnår målen, för jag värnar om integritet och personlig säkerhet.

Anf. 81 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att tacka Denis Begic för det absolut sista han sa.

Vi ser hur man i både Ryssland och Belarus förtrycker sitt folk. Vi ser hur Eritrea, Iran och Kina håller på med påverkanskampanjer. Jag vill verkligen tacka dig för det sista du sa, för det är oerhört viktigt när vi pratar om digitalisering att vi hela tiden också lyfter fram demokratiprocessen och det som vi i Sverige står för.

Med detta sagt lyfte jag fram i mitt anförande det faktum att vi nu har mer digitala brevlådor. Vi har också kommuner, regioner och myndigheter som använder dessa. Men vi har inte på plats ett system som finansierar användningen. Vi som parti och flera av de företag som levererar de här tjänsterna upplever det som väldigt konstigt om vi har ett offentligt Sverige som använder en tjänst men inte betalar för tjänsten. Det är samtidigt det offentliga Sverige som sparar på de utskick som man slipper göra.

Här uppstår alltså en digital vinst, och vinsten är att vi inte fäller träd, trycker papper och skickar ut det. Det är ju en besparing, både en miljöbesparing och en ekonomisk besparing. Men man väljer att behålla den för sig själv och delar inte med sig till dem som bidrar till att denna besparing uppstår. Detta hotar legitimiteten för systemet. Exempelvis skulle de här företagen en dag kunna säga: Nej, då slutar vi här. Här stoppar festen. Vi kan inte leverera en gratis tjänst. Då skulle det ställa till med stora problem för Myndighetssverige och det offentliga Sverige.

Därför undrar jag givetvis vad Socialdemokraterna och regeringspartierna ämnar göra för att faktiskt komma till rätta med det här. Vi behöver ha ett system där man betalar för den tjänst man använder, så att vi får detta att fortsätta utvecklas, för det är ju en positiv utveckling.

Anf. 82 DENIS BEGIC (S) replik:

Fru talman! Tack, Magnus, för frågan!

Jag har svårt att se att vi i riksdagen eller regeringen är de som ska bedöma hur mycket myndigheterna ska betala till olika företag per post, per brev eller något annat.

Även i dag förhandlar Postnord, Bring och alla andra som levererar fysiska brev hur mycket varje brev ska kosta att leverera. Det är en företagshemlighet hur mycket Skatteverket, Swedbank och andra företag betalar, för alla vill ju ha en del av den kakan.

För mig är det i dag svårt att säga att jag skulle vilja se ett lagförslag som säger hur mycket Myndighetssverige ska betala. Ska då Företagsverige betala ett annat belopp eller ska de betala samma belopp, och i så fall hur mycket? Jag har svårt att se det.

Däremot är det för mig självklart att företag ska ta betalt för sina tjänster. Men det är något som måste förhandlas mellan de olika företagen och leverantörerna av digitala tjänster, vad jag kan se i dag.

Anf. 83 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! I den bästa av alla världar skulle jag just nu säga amen – det får man kanske säga som kristdemokrat – för det vore ju en fantastisk lösning.

Den information som jag har fått och som utredningen också pekar på, om jag minns rätt, är dock att med nuvarande lagar och regelverk får inte myndigheterna betala för tjänsten. Och det är svårt att förhandla med en part som inte kan säga ja.

Jag delar till fullo uppfattningen att det ska vara en förhandling mellan de olika myndigheterna och de som levererar tjänsten, men då måste vi faktiskt ändra regelverken så att det är möjligt för myndigheterna att betala. De får i dag köpa en papperstjänst, men de får inte köpa i meningen betala för den digitala tjänsten, som jag har fått det föredraget för mig. Det är i sådana fall ett problem som vi behöver hantera.

Jag skulle därför hoppas att Denis Begic tar med sig detta, tittar lite grann på det och gärna lyssnar på de olika företagen, för jag tror att vi i sak är överens om principen, nämligen att om man använder en tjänst ska man betala för den. Och vi är enligt min uppfattning också i sak överens om den princip som ni lyfter fram, nämligen att det bör vara en affärsrelation, att man bör ha en förhandling och så vidare. Detta håller jag med om till fullo, men det måste vara möjligt att träffa en sådan uppgörelse.

Anf. 84 DENIS BEGIC (S) replik:

Fru talman! Jag ska vara ärlig med att jag inte tidigare har hört att myndigheterna inte får betala, men ledamoten Jacobsson har kanske helt rätt.

Jag vet dock att Myndighetsverket en gång i tiden startade Min myndighetspost, som de fick i uppdrag att använda. Efter det har också andra företag startat och bidragit.

Det ledamoten tar upp kan ju vara en restprodukt av när man en gång i tiden startade Min myndighetspost och många svenskar började använda den.

Jag vet dock att det var först med Skatteverkets digitala lösningar, till exempel att man kunde deklarerat digitalt, som det fick ett uppsving. Så kanske behöver myndigheter, regioner och det offentliga Sverige göra mer för att det ska bli ytterligare uppsving.

Liksom ledamoten Jacobsson tror jag att detta kommer att spara oss tid, pengar, miljö med mera. Framför allt kommer posten att komma i tid till människor som i dag inte får sin post i tid.

Jag är dock inte säker på vad som är rätt väg att gå. Det får vi fundera på.

Anf. 85 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Det är jättebra att vi har höga ambitioner vad gäller den digitala infrastrukturen. Jag lyssnade noga på Denis Begics anförande, och han nämnde till exempel bank-id och Swish, två digitala tjänster som är suveräna. Aldrig har det varit så enkelt att betala för sig som med Swish, och aldrig har det varit så enkelt att identifiera sig hos myndigheter med flera som med bank-id. Sådant ska vi fortsätta med för att förenkla vardagen.

Denis Begic talade också om digitala brevlådor. I dag nyttjas den digitala brevlådan Kivra av myndigheter. Jag är intresserad av att höra om regeringen har några tankar på en statlig digital brevlåda för privatpersoner, där man dessutom kan svara myndigheter för att få en enkel kommunikation. Jag använder inte själv Kivra, men om jag har förstått det rätt kan man där bara ta emot myndighetspost och inte svara myndigheterna, vilket försvårar.

Jag frågar därför Denis Begic: Har regeringen några funderingar på att ha en statlig digital brevlåda?

Anf. 86 DENIS BEGIC (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Jimmy Ståhl för frågan.

Det finns i dag en statlig brevlåda som heter Min myndighetspost. Jag använder nog både den, Kivra och till och med någon mer, men jag får nog snart bestämma mig för vilken av dem jag ska använda så att det inte blir för mycket pling i telefonen och datorn.

Jag har hört denna diskussion, och jag har varit på några seminarier där det diskuterades hur man snabbt och enkelt ska kunna svara myndigheterna i digitala brevlådor. I dag finns vissa tjänster där man kan betala direkt i sin brevlåda. Man betalar sin räkning där genom att koppla sitt konto dit. Det kommer förmodligen att vara på samma sätt i framtiden, och ytterligare tjänster kommer att tillkomma.

På ett av dessa seminarier talade en av bankerna om att snabbt kunna svara – något som också kunderna önskade. En diskussion pågår alltså och funderingar om hur det ska fungera med tanke på säkerhet och integritet. Man behöver få ett kvitto på att brevet har levererats till en person, en bank eller en myndighet.

Jag tror att något är på gång och att ledamoten Ståhl har uppfattat signalerna rätt.

Anf. 87 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra. Man ser att man inte hänger med i den digitala utvecklingen, och då är det positivt om det går i rätt riktning.

Så till bredbandsutbyggnaden. Företag som lägger ned fiber har också till uppgift att iordningsställa marken efter sig. Nu har jag fått mejl om ett fall i Örebro, lustigt nog, där det ser ut som en sorkåker efter en bredbandsutbyggnad, vilket ställer till det enormt för markägarna. Problemet är att en besiktningsman har godkänt det, trots att marken inte är iordningsställd. Jag har sett bilder, och det var hemskt tråkigt att se.

Vad jag förstår av den som har tagit kontakt med mig är det inte lätt att få ordning på detta. Man ska överklaga, och det handlar om civilrättsliga åtgärder.

Långt ifrån alla besiktningsmän är oärliga och usla, och detta är ett sällsynt fall. Men har regeringen möjlighet att ge de drabbade markägarna en enklare väg så att de slipper agera civilrättsligt?

Anf. 88 DENIS BEGIC (S) replik:

Fru talman! Jag har hört om detta, inte från Örebro men från andra delar av Sverige. Vi har också blivit uppvaktade av Trafikverket när återställning inte har skett på korrekt sätt. Det har också varit en del av problematiken.

Har vi möjlighet att göra något annorlunda? Nej. Det är dock viktigt att vi påpekar att detta är helt oacceptabelt. Vi kan inte ha ett system med oärliga besiktningsmän – eller för den delen företag som inte återställer marken, för det ingår ju i betalningen som ges till företagen.

Jag blir upprörd över att det går till på detta sätt, och jag kommer att ta med mig frågan till både trafikutskottet och regeringen för att se vad som kan göras. Vi får bedöma om det ska bli vite för de företag som inte återställer marken. Men vite är inte det viktiga utan att de återställer marken.

Jag tackar för inputen och tar det med mig. Och Jimmy Ståhl får gärna hälsa personerna i Örebro att de kan ta kontakt med mig så att vi kan titta på det ytterligare.

Anf. 89 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Under 2020 tog digitaliseringen av samhället ett gigantiskt språng när allt fler blev tvungna att jobba hemma och hantera vardagen med digitala möten på olika plattformar.

Det är spännande att se hur människor i alla åldrar omfamnar en teknik som gör att vi kan mötas på ett smittsäkert sätt – för mötas, prata och kommunicera, det vill vi.

Digitaliseringen minskar behovet av resor och transport, vilket är en viktig del av att ställa om transportsektorn och minska klimatutsläppen. Men när samhället har ställt om och blivit mer digitalt blottas också ett antal sårbarheter och utmaningar.

Först och främst gäller det tillgången till bredband. För många som har arbeten som kan skötas på distans har det varit en självklarhet att ta med sig laptoppen hem, slå upp den på köksbordet och i princip jobba på som om inget hänt. Men för den som bor på landsbygden har en instabil uppkoppling kunnat vara anledningen till att man har behövt fortsätta att transportera sig till en arbetsplats i stan och därmed utsätta sig för risken att bli smittad.

Fru talman! Jag har själv fått göra ett kort, men ack så belysande, avbrott från de stabila uppkopplingarna då jag i december flyttade till ett hus på landsbygden utan tillgång till bredband och med mycket skral mobiltäckning. Tack och lov är nu fibern installerad. Vi hade tur som tajmade väl med bredbandsutbyggnaden – mina grannar har väntat betydligt längre på inkoppling. Jag är nu återigen en del av den digitala gemenskapen. Men i ett samhälle där alltifrån bankärenden och kontakter med kommun och myndigheter till att läsa nyheter, studera, arbeta och driva företag är avhängigt av att man har en bra och stabil uppkoppling blir utanförskapet för den som saknar tillgång till den digitala gemenskapen stor.

Därför vill Miljöpartiet stödja digitalisering i hela landet, en väl utbyggd och fungerande digital infrastruktur och väl fungerande telefoni och internet i hela landet. Det var med detta perspektiv som Sveriges bredbandsstrategi togs fram och presenterades av den dåvarande digitaliseringsministern Peter Eriksson från Miljöpartiet.

Bredbandsinfrastruktur är en förutsättning för att förbättra den digitala tillgängligheten i hela landet och därmed minska klyftorna mellan stad och landsbygd. Målen i bredbandsstrategin var att 95 procent av alla hushåll och företag år 2020 bör ha tillgång till bredband om minst 100 megabit per sekund, att hela Sverige år 2023 bör ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där man normalt befinner sig och att hela Sverige år 2025 bör ha tillgång till snabbt bredband.

Tyvärr går uppnåendet av målen alltför långsamt, även om Sverige i internationella jämförelser ligger långt fram. I DESI 2020 är Sverige rankat som nummer två på området uppkoppling, jämfört med den fjärdeplats vi fick föregående år.

97 procent har tillgång till bredband om minst 30 megabit per sekund, och 84 procent har tillgång till minst 100 megabit per sekund. Tillgången till bredband enbart via fiber uppgick totalt till över 80 procent av hushållen år 2019, en ökning med 3 procentenheter jämfört med 2018. Ökningen från föregående år syns främst i områden utanför tätort och småort, där tillgången ökat med 7,5 procentenheter till cirka 48 procent. Tillgången i tätort eller småort ökade med knappt 3 procentenheter till närmare 84 procent.

Det är positivt att den digitala klyftan mellan stad och land minskar. Bedömningen just nu är att vi kommer att vara nära men inte riktigt framme vid målet att hela Sverige ska ha tillgång till snabbt bredband till år 2025. Så det är bara att kavla upp ärmarna. Regeringen har ambitionen att vi ska nå målen, både 2023 och 2025 men att vi också så snart som möjligt ska nå målet för år 2020.

Det är ett statligt ansvar att se till att alla får tillgång till nödvändig uppkoppling, även om utbyggnaden av bredband egentligen är en marknadsmässig utbyggnad som kompletteras med offentliga insatser. Enligt PTS uppgick marknadsaktörernas investeringar i fasta och mobila nät till cirka 12,8 miljarder kronor under 2019.

Jag vill särskilt påpeka att det i budgetpropositionen för 2020 satsades totalt 650 miljoner kronor för 2020–2022 på ett nytt stödsystem för utbyggnad av bredband. I budgetpropositionen för 2021 tillfördes ytterligare medel till det nationella stödsystemet, hela 1,4 miljarder kronor för 2021, och ytterligare 500 miljoner kronor respektive 100 miljoner kronor för 2022 och 2023. Det innebär att inför 2021 har PTS fått i uppgift att fördela närmare 1,6 miljarder kronor i bredbandsstöd innan årets slut.

Att ha god uppkoppling där man befinner sig är viktigt. Men ett ställe där det fortfarande finns stora utmaningar när det gäller att ha god uppkoppling är på tåg. Därför är det positivt att regeringen i mars och juni år 2020 bjöd in representanter från bransch och myndigheter till samtal i syfte att förbättra möjligheten till mobiltäckning på fjärrtåg.

Därefter har regeringen beslutat att ge PTS i uppdrag att redovisa insatser för att förbättra mobila uppkopplingar på fjärrtåg. I uppdraget ska PTS prioritera insatser på högtrafikerade järnvägsstråk med en stor andel passagerartrafik i alla landsdelar. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 19 februari i år, vilket är ganska snart. I budgetpropositionen för 2021 finns också 50 miljoner kronor avsatta under de kommande två åren för att främja en ökad mobil uppkoppling på fjärrtåg. Detta är mycket välkommet.

Men det finns ytterligare utmaningar för att alla ska kunna ta del av den digitala gemenskapen. Det finns fortfarande stora skillnader i internetanvändandet, där det framför allt är de allra äldsta samt personer med enbart grundskoleutbildning, boende på landsbygden, låginkomsthushåll och personer som är födda utanför Sverige som är sällananvändare, enligt undersökningen *Svenskarna och internet 2019*. Regeringen har därför uppdragit åt PTS att bidra till tillgänglighet och användning av it och elektroniska kommunikationstjänster för äldre med anledning av pandemin. PTS har också regeringens uppdrag att stärka utvecklingen av kommunikationslösningar för personer med funktionsnedsättning och särskilda behov. Detta är mycket viktigt.

I sammanhanget kan nämnas att regeringen år 2018 gav Internetstiftelsen i Sverige i uppdrag att fördela ett statligt stöd på 10,4 miljoner kronor till 15 kommuner runt om i Sverige för att etablera så kallade digidelcenter dit invånare kan vända sig för att få hjälp med digitala tjänster och teknik. Digidelcenter drivs i kommunal regi. Just nu finns 23 digidelcenter på plats, och fler planeras.

Ytterligare en sårbarhet som blottats är säkerheten. Det är mycket viktigt att säkerställa att vår digitala kommunikation och våra digitala tjänster kan ske på ett säkert sätt samtidigt som användarnas integritet värnas.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag vilja säga något om posten. Samtidigt som vi blir alltmer digitala finns det också behov av att kunna skicka och ta emot brev och paket. Postmarknaden har under flera års tid genomgått en stor omställning som bara fortsätter. Allt färre skickar brev, medan paketen blir allt fler. Eftersom det är två olika reglerade verksamheter får inte Postnord låta intäkterna från paketförsändelser finansiera förmedling-

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Digitaliserings- och
postfrågor*

*Riksrevisionens
rapport om Arbets-
förmedlingens tjänst
Stöd och matchning*

en av brev – den samhällsomfattande posttjänsten. Regeringen har därför tillsatt en särskild utredare som ska utreda möjliga finansieringsmodeller för den samhällsomfattande posttjänsten. Syftet är att klargöra hur den samhällsomfattande posttjänsten ska finansieras när den inte längre kan vara fullt ut självfinansierad. Det är ett stort och komplext uppdrag som ska redovisas senast den 31 januari 2023.

Fru talman! Digitalisering ska inte ske för digitaliseringens egen skull utan därför att den gör livet bättre och mer hållbart för oss människor. Vi i Miljöpartiet vill bygga bort det digitala utanförskapet så att alla som vill får möjlighet att vara med i den digitala gemenskapen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 18.)

§ 16 Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens tjänst Stöd och matchning

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU7
Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens tjänst Stöd och matchning (skr. 2020/21:39)
föredrogs.

Anf. 90 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i betänkandet.

Fru talman! Den övergripande slutsatsen i Riksrevisionens granskning är att Arbetsförmedlingen i flera delar har utformat tjänsten Stöd och matchning, Stom, så att deltagarna ges goda förutsättningar att så snabbt som möjligt få ett arbete eller påbörja studier. Samtidigt bedömer Riksrevisionen att det finns utrymme för Arbetsförmedlingen att förbättra viktiga delar av Stom, och Riksrevisionen gör i sin granskning ett flertal viktiga iakttagelser.

Sverigedemokraterna tycker att det är bra att regeringen välkomnar ett utökat samarbete med Skatteverket för att stärka ratingens tillförlitlighet, men detta är endast en av flera åtgärder som behöver vidtas.

I sin analys gör Riksrevisionen bland annat iakttagelsen att Arbetsförmedlingen förvisso gör återkommande översyner där avtal sägs upp om leverantören uppvisar bristande resultat, men avtal sägs inte upp i leveransområden med få leverantörer, även om dessa uppvisar dåliga resultat eller har för få deltagare.

Vidare drar Riksrevisionen slutsatsen att kontroll och uppföljning av leverantörerna inte genomförs på ett sätt som säkerställer en tjänst av hög kvalitet. Det finns till exempel invändningar mot hur Arbetsförmedlingen förebygger och följer upp brister hos mindre leverantörer.

Fru talman! Mot denna bakgrund håller vi inte med utskottet om att det räcker med regeringens allmänna utfästelser när det gäller Riksrevisionens iakttagelser och inriktningen av reformen av Arbetsförmedlingen. För att nå målet med tjänsten Stöd och matchning anser vi att regeringen snarast behöver säkerställa att arbetssökande ges tillgång till leverantörer av god kvalitet oavsett leveransområde, att avtal med leverantörer som brister i

kvalitet sägs upp oavsett antalet leverantörer inom leveransområdet samt att kontroll och uppföljning av leverantörerna sker på ett likvärdigt sätt oavsett leverantörernas storlek.

Fru talman! I regeringens och utskottets yttranden hänvisas det till regeringens budgetproposition och det fortsatta arbetet med reformeringen av Arbetsförmedlingen. Man kan ha viss förståelse för att takten stannar av under den pågående pandemin. Men tyvärr, fru talman, är svaret trots det tunt och innehållslöst och visar klart och tydligt på en ovilja från regeringens sida att i grunden reformera Arbetsförmedlingen. Risken är tyvärr stor att reformeringen av myndigheten förhalas i diverse utredningar likt LAS-utredningen, trots januaripartiernas starka hållning i frågan.

Anf. 91 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Arbetsförmedlingens tjänst Stöd och matchning, som vi debatterar nu, har varit igång sedan 2014. Under våren 2020 granskade Riksrevisionen tjänsten för att se om insatsen ger förutsättningar för att deltagarna så snabbt som möjligt ska komma i arbete eller påbörja studier.

Riksrevisionens granskning visar att valfrihetssystemet är utformat så att det ger goda förutsättningar för att deltagarna i tjänsten så snabbt som möjligt ska få ett arbete eller påbörja studier, samtidigt som Riksrevisionen pekar på ett antal förbättringsområden.

Framför allt efterfrågar Riksrevisionen att Arbetsförmedlingen ser till att kontroll och uppföljning förbättras och att myndigheten ser över hur personer med begränsade kunskaper i svenska lättare ska kunna tillgodogöra sig information om leverantörerna. Arbetsförmedlingen instämmer i detta i sitt svar, där myndigheten påpekar att Riksrevisionens granskning är ett viktigt bidrag till Arbetsförmedlingens kontinuerliga utvecklingsarbete.

Fru talman! Arbetsförmedlingen skriver också i sitt svar att man i nuläget inom såväl tjänsten Stöd och matchning som den nya tjänsten Kundval rusta och matcha har ett antal pågående utvecklingsinitiativ som går i linje med rapportens rekommendationer, samtidigt som man anser att granskningen i sin helhet är ett viktigt bidrag till förberedelserna inför reformeringen av myndigheten.

Vad gäller Riksrevisionens rekommendation till regeringen om behovet av inhämtning av månadsvisa inkomstuppgifter på individnivå från Skatteverket avser regeringen att se över möjligheten inom ramen för reformeringen av myndigheten.

Fru talman! Vi välkomnar denna granskning liksom tidigare riksrevisionsgranskningar och anser att de utgör ett viktigt bidrag i reformeringen av förmedlingen och vidareutvecklingen av upphandlade matchningstjänster.

Fru talman! I det här betänkandet har vi också en följdmotion av Sverigedemokraterna, där Sverigedemokraterna lyfter fram förslag till åtgärder som Riksrevisionen i själva verket riktar mot Arbetsförmedlingen och inte mot regeringen. Dessutom har Arbetsförmedlingen i sin skrivning till departementet redogjort väl för hur man jobbar med Riksrevisionens rekommendationer vad gäller kontroll och uppföljning av leverantörerna. Det är en skrivning som jag förutsätter att sverigedemokraterna i arbetsmarknadsutskottet har koll på.

Jag kan också upplysa Sverigedemokraterna om att regeringen i regeringsbrevet för 2020 gav Arbetsförmedlingen i uppdrag att säkerställa kvaliteten samt förbättra kontroll och uppföljning av fristående aktörer och den verksamhet som bedrivs hos dessa. Trots detta vill Sverigedemokraterna att regeringen ska gå in och detaljstyra det som ligger inom ramen för myndighetens ansvar. Det visar tydligt, fru talman, Sverigedemokraternas syn på Arbetsförmedlingen.

Vi vet att Sverigedemokraterna vill lägga ned Arbetsförmedlingen, men Sverigedemokraterna har inget svar på var myndighetsansvaret för arbetsmarknadspolitiken ska ligga. I sin budget för 2021 vill Sverigedemokraterna gå längre än Moderaterna och Kristdemokraterna och kraftigt skära i medlen till den aktiva arbetsmarknadspolitiken med 7 miljarder kronor, trots att vi är mitt i en pandemi.

Fru talman! Jag menar att en särskild utmaning på svensk arbetsmarknad i dag är att rusta och matcha den stora grupp vuxna som inte är etablerade på arbetsmarknaden och som saknar relevant utbildning. I det läget vill Sverigedemokraterna dra in studiestartsstödet, extratjänster, matchningstjänster och i stort sett alla andra åtgärder som skapar vägar in på arbetsmarknaden för den som har svårt att få jobb.

Med Sverigedemokraternas budget kommer färre personer att kunna få hjälp genom Arbetsförmedlingen. Människor med en utsatt ställning på arbetsmarknaden kommer att hamna ännu längre bort när Sverigedemokraterna inte vill satsa på förmedlingstjänster, subventionerade anställningar eller utbildningsinsatser för arbetslösa. Det visar tydligt, fru talman, att Sverigedemokraterna inte har någon plan för hur man ska få fler människor att bli anställbara eller rustas för att få ett jobb. Frågan är då hur en engångsutbetalning på 10 000 kronor hjälper, när Magnus Persson samtidigt vill ta bort alla möjligheter för arbetslösa att gå vidare till nästa jobb.

Fru talman! Till skillnad från Sverigedemokraterna ser vi socialdemokrater behovet av en kraftfull arbetsmarknadspolitik för att möta konsekvenserna av pandemin genom att föra en politik som skapar förutsättningar för att säkra jobben i hela landet. Det gör vi genom korttidspermitteringar, nedsatta arbetsgivaravgifter, omställningsstöd och kraftiga tillskott till kommunerna.

Samtidigt menar vi att det är viktigt att föra en politik som leder till trygghet och möjligheter för de människor som har det svårt att få ett jobb eller har förlorat sitt jobb. Tillfälligt höjda ersättningsnivåer och ändrade kvalifikationskrav i arbetslöshetsförsäkringen har bidragit till att upprätthålla möjligheten till försörjning för många och till köpkraften i ekonomin.

Fru talman! Den pågående pandemin har slagit hårt mot svensk arbetsmarknad, och Sverige befinner sig i den allvarligaste krisen på arbetsmarknaden i modern tid. Arbetslösheten bedöms fortsätta att öka under 2021. Det är angeläget att Arbetsförmedlingen har förutsättningar att kunna ta emot ett ökat antal inskrivna arbetssökande. Den som blir av med sitt arbete ska få det stöd hen behöver för att ställa om och få ett nytt jobb.

Fru talman! I budgetpropositionen för 2021 har regeringen och samarbetspartierna Liberalerna och Centerpartiet avsatt medel som syftar både till att säkerställa Arbetsförmedlingens verksamhet här och nu och till att styra myndigheten i linje med inriktningen för reformeringen. För att öka antalet deltagare i upphandlade matchningstjänster och för att förstärka

arbetslösas jobbchanser och avlasta Arbetsförmedlingen i ett pressat läge har regeringen skjutit till 1 miljard kronor för 2021.

Fru talman! Jag välkomnar att Moderaterna nu verkar dela regeringens bedömning av Arbetsförmedlingens behov, medan Kristdemokraterna vill se en något lägre anslagsnivå. Det är en annan linje än den partierna enades om i budgeten för 2019, då man drog ned på både förvaltningsanslag och programmedel, vilket tvingade Arbetsförmedlingen att vidta drastiska åtgärder. 3 000 medarbetare fick lämna myndigheten. De medarbetarna hade behövts i dag för att hantera effekterna av den pågående pandemin. Även om resurserna till myndigheten har ökat för att hantera krisen tar det längre tid att anställa nya medarbetare.

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att Arbetsförmedlingen har en strategisk funktion i samhället, inte minst nu under krisen men också när vi ska jobba oss ur den. Därför behöver vi fortsatt ha en myndighet som hjälper människor att möta framtidens arbetsmarknad.

Däremot har det länge stått klart att Arbetsförmedlingen behöver reformeras. Myndigheten har inte klarat av att möta behoven hos arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden eller att möta arbetsgivares behov av kompetens. Det finns en bred politisk majoritet i Sveriges riksdag för att en reformering ska ske. För oss socialdemokrater är det fortsatt centralt att säkra den aktiva arbetsmarknadspolitiken och att ha en statlig myndighet med muskler.

Fru talman! För oss socialdemokrater kommer jobben alltid först. Vi vet att aktiv arbetsmarknadspolitik behövs både för att människor ska komma i jobb och för att arbetsgivare ska hitta den kompetens de behöver. Så säkrar vi både den svenska tillväxten och resurserna till välfärden.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 92 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Serkan Köse i debatten vet jag inte om han har blandat ihop betänkandena lite. Vi är här för att diskutera en skrivelse från Riksrevisionen gällande stöd och matchning och inte någon budgetproposition. Vi kan diskutera instegsjobb och arbetsmarknadsinsatser hur mycket som helst. De resultaten har inte gjort någon lycklig eller lett till riktiga arbeten.

Jag ska hålla mig till saken, vilket Serkan Köse verkar ha lite svårt för. Hur ser Serkan Köse och Socialdemokraterna på det fortsatta arbetet nu med reformeringen av Arbetsförmedlingen? Tycker ni att utfallet börjar bli bra, eller tycker ni att vi ska skynda på reformeringen? Jag vill gärna höra Serkan Köses åsikt i den frågan. Eller Serkan Köse kanske inte vill att vi ska reformera Arbetsförmedlingen över huvud taget?

Anf. 93 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Persson, för frågan!

Det är lite märkligt att Magnus Persson inte vill att vi ska prata om de delar som påverkar Arbetsförmedlingen, dess förutsättningar och alla de delar som Sverigedemokraterna vill ta bort i sina budgetalternativ. Det har påverkan på Arbetsförmedlingen men också på alla de människor som finns därute.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Riksrevisionens
rapport om Arbets-
förmedlingens tjänst
Stöd och matchning*

Det är väldigt viktigt för mig att vi också får tala om Sverigedemokraternas arbetsmarknadspolitik. Magnus Persson får jättegärna redogöra för de delar som jag nämnde om mer resurser till Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiska insatser. Det är också väldigt viktigt att vi får veta vad som händer med alla de människor som finns i de olika programmen och vad Sverigedemokraterna tänker där.

I dag vet vi att vi har 186 000 människor som finns i olika arbetsmarknadspolitiska program. Ni tar bort 7 miljarder kronor från arbetsmarknadspolitiken. Det är viktigt för mig som sitter i arbetsmarknadsutskottet att få veta: Vad är det som händer? Var finns de pengarna, och var finns de människorna? I vilket system finns de?

Som jag nämnde tidigare är vi överens i denna kammare om att Arbetsförmedlingen behöver reformeras. Det pågår ett reformarbete. Målet är att det ska vara klart till 2022.

Anf. 94 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Vi kan gå in och diskutera arbetsmarknadspolitiken i stora delar när vi ändå står här. Resultaten av regeringens arbetsmarknadsåtgärder är ganska beklämmande. Det är 15 000 inskrivna på nystartsjobben, och 7 procent gick till reguljärt arbete.

Sverigedemokraternas arbetsmarknadspolitik handlar om att skapa reguljära arbeten. Det handlar om studier, lärlingsanställningar och att se andra möjligheter än att gå i samma hjulspår år efter år som inte resulterar i någonting.

Det måste ändå i slutändan, Serkan Köse, handla om att skapa reguljära arbeten. Er politik sätter människor i ett bidragsberoende och skapar möjligheter som företagen utnyttjar för att få billig arbetskraft.

Jag tycker att det är fel väg att gå. Vi har provat det ända sedan Reinheldts tid, och utfallet har varit uruselt. Det är dags att tänka nytt och annorlunda.

Det är bara att beklaga att regeringen fortsätter att gå i samma fotspår hela tiden och bara skjuter till miljard efter miljard, och resultaten blir lika dåliga. Jag tycker att det är fel väg att gå. Men Serkan Köse kanske har ett annat svar på den frågan.

Anf. 95 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Det är klart att det finns väldigt många människor som behöver ha dessa subventionerade anställningar. Forskning visar att det är effektiva insatser för människor som befinner sig väldigt långt från arbetsmarknaden, som har svaga förutsättningar och svag förankring på arbetsmarknaden för att få ett jobb. De här åtgärderna behövs för att vi ska kunna se till att de här människorna blir anställbara.

Jag förstår inte riktigt det Magnus Persson säger. När det gäller arbetsmarknadspolitiska program och insatser vill ni ta bort 3,2 miljarder. Ni vill ta bort pengar till nystartsjobben. Du talar om nystartsjobben. Ni vill ta bort 2,4 miljarder från nystartsjobben.

Räknar man ihop tar ni bort 7 miljarder från arbetsmarknadspolitiken i år. Vi har 186 000 människor som finns i de arbetsmarknadspolitiska programmen. Man måste ändå fråga sig: Vad händer med de människorna?

Är det så att ni puttar undan de människorna till försörjningsstöd från kommunerna, eller finns de i andra åtgärder? Var hittar jag de 7 miljarder-

na eller de 186 000 människorna som finns i insatserna? Det får jag inte ett svar på. Jag tycker att Sverigedemokraterna är skyldiga oss ett svar.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Riksrevisionens
rapport om Arbets-
förmedlingens tjänst
Stöd och matchning*

Anf. 96 MATS GREEN (M):

Fru talman! Vi behandlar ytterligare en riksrevisionsrapport om Arbetsförmedlingen, dess organisation och det stora behovet av reformering. Vi moderater redogör för våra förslag och reservationer i sakfrågan vad gäller Arbetsförmedlingen i såväl budgetförslag som betänkandet *Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen*, som vi behandlade här i kammaren för bara några veckor sedan.

Fru talman! Jag kan inte annat än att något förundras och undra över vilket parallellt universum som ledamoten Serkan Köse lever i. När vi diskuterar Arbetsförmedlingen och dess organisation är det viktigt att vi ändå erinrar oss ett antal fundamentala fakta.

Trots en kris på arbetsmarknaden som saknar motstycke lämnade Arbetsförmedlingen förra året tillbaka drygt 6,1 miljarder kronor och egentligen 8,7 miljarder om man räknar in individuella ersättningar. Det är pengar, fru talman, som kunde, borde och skulle ha gått till att bekämpa arbetslösheten och till välfärden. Att bara ge mer pengar till Arbetsförmedlingen, fru talman, är som att hålla vatten i en hink full med hål.

Redan före coronapandemin hade Sverige en arbetslöshet som var bland EU:s högsta, trots Stefan Löfvens löfte om motsatsen. Långtidsarbetslösheten var rekordhög, och arbetslösheten bland invandrade högst i EU. Arbetslösheten är just nu den högsta på ett kvarts sekel, ungdomsarbetslösheten är den högsta på 100 år och även långtidsarbetslösheten och arbetslösheten bland invandrade är rekordhög.

Att Arbetsförmedlingen inte gör av med sina pengar har varit ett återkommande faktum och problem under hela den rödgröna regeringens tid. Men 2020 slår faktiskt alla rekord. Det här har vi moderater upprepade gånger under åren föreslagit åtgärder mot, både vad gäller Arbetsförmedlingen som sådan och vad gäller anslagen och slöseriet med skattepengar.

Detta säger mycket om en dysfunktionell myndighet i ett extremt stort behov av reformering. Men framför allt säger det, fru talman, mycket om såväl regeringens som januaripartiernas oförmågenhet att styra en av Sveriges absolut största myndigheter.

Jag ställde förra veckan frågan till företrädare för januaripartierna om vad allt detta säger om regeringens och januaripartiernas styrning av myndigheten. Då påstod man att det var en engångsföreteelse under ett år som varit extremt på grund av pandemin.

Låt oss då titta på fakta, fru talman. Sanningen är att Arbetsförmedlingen varje år sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde 2014 har lämnat tillbaka sina för höga anslag. Det gjorde man 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 och 2020.

Återigen, fru talman, är grundproblemen här två, dels givetvis att regeringen och januaripartierna så uppenbart inte mäktar med att styra sin egen myndighet, dels att man mer eller mindre fullt medvetet slösar bort miljarder varje år.

Det är pengar som skulle ha gått till att bekämpa den sedan länge höga svenska arbetslösheten, så att man i förstamajtalen, på centerstämmorna numera och här i riksdagens talarstol felaktigt kan påstå att man satsat

miljarder mot arbetslösheten, pengar som dessutom bara satsas på att administrera arbetslösheten och inte på att bekämpa den, fru talman.

Det är klart att det blir lite svårt att ha en diskussion här om enskilda verksamheter vad gäller Arbetsförmedlingen utan att på något sätt beröra grundproblemet, det vill säga regeringens och myndighetens oförmåga att hantera anslagen och framför allt regeringens och januaripartiernas oförmåga att styra sin egen myndighet. Det är ett ofrånkomligt faktum.

Anf. 97 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Jag kan inleda med att upplysa Mats Green om att vi gick in i den här krisen med 100 000 nya utbildningsplatser – det kan vara viktigt att känna till – 350 000 fler i jobb varav 100 000 i välfärden och den lägsta statsskulden sedan 1977. Fram till i dag, med de ytterligare krisåtgärder som kommer att komma, närmar vi oss 374 miljarder kronor som kommer att satsas, både för att rädda företaget och för att se till att människor har en trygg inkomst.

Mats Green pratade om flera saker. Det handlade väldigt mycket om arbetslösheten och att den är väldigt hög. Tittar man ut i Europa kan man se att Sverige fortsatt har högst sysselsättningsgrad i hela EU. Sverige har också högst arbetskraftsdeltagande i EU. Det innebär att det är bra att människor söker jobb. Tittar man på långtidsarbetslösheten kan man se att vi där har lägst andel i EU och också ligger långt under OECD-snittet. Dessa fakta kan Mats Green kolla upp.

Sedan säger de flesta forskare men också ekonomer, fru talman, att man i det här läget, när det ser ut som det gör med coronapandemin och smittspridningen, kanske ska vara lite försiktig med att jämföra länder. Det är svårt att jämföra länder med tanke på att stödåtgärderna ser så olika ut. När det gäller ungdomsarbetslösheten, som Mats Green pratade om, ser utbildningssystemen olika ut – och så vidare. Det är alltså lite svårt att jämföra.

Jag har 20 sekunder kvar, fru talman. Mats Green pratade om att Arbetsförmedlingen sedan 2014 och framåt har skickat tillbaka pengar, det vill säga anslagssparandet. Jag vill upplysa Mats Green om att 2006–2014 var det Moderaterna som styrde Arbetsmarknadsdepartementet och Arbetsförmedlingen. Varje år från 2007 till 2014 lämnade Arbetsförmedlingen tillbaka pengar.

Anf. 98 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! Nej, Sverige gick inte in i krisen på ett bra sätt vad gäller arbetslöshet över huvud taget. Vi är det enda landet i hela EU där arbetslösheten har ökat sedan 2014. Långtidsarbetslösheten var rekordhög och arbetslösheten bland nyanlända också rekordhög, trots en lång och utdragen högkonjunktur, fru talman. Vi var unikt illa förberedda på att hantera pandemin, och det ser ännu sämre ut nu.

Socialdemokraterna vill på något sätt alltid använda mars 2020 som någon sorts baspunkt när man diskuterar arbetslöshet. Då kan jag informera alla om att använder man mars 2020 som baspunkt, fru talman, kommer alla siffror och kurvor oavsett samhällsfråga att se bra ut.

Serkan Köse står här och pratar om 374 miljarder. Det är ju pengar som ni satsar på att administrera arbetslösheten, inte att bekämpa den på något sätt. Vi kommer alla ihåg Stefan Löfvens löfte om att Sverige 2020 skulle

ha Europas lägsta arbetslöshet. Vi låg då och slogs nästan högst i Europa, och den resan hade vi gjort under den socialdemokratiska perioden.

Jag vill också säga till Serkan Köse, apropå det han tidigare framförde till Magnus Persson om nystartsjobben: Det är jättebra att Serkan Köse står och pratar sig varm för nystartsjobben. Men antalet nystartsjobb har ju minskat under den socialdemokratiska regeringen under ett antal år. Det har jag aldrig hört Serkan Köse bekymra sig om. Det är ett stort bekymmer, men Socialdemokraterna har aldrig någonsin varit intresserade av det. De har ju minskat flera år i följd. Varför har ni inte gjort någonting åt det?

Återigen: Vi behöver bekämpa arbetslösheten och lägga pengar på det, inte lägga pengar på att administrera den, fru talman.

Anf. 99 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Lite snabbt: 600 000 svenskar har beviljats stöd. Som jag precis sa har vi satsat 374 miljarder kronor totalt som handlar om utökad korttidspermittering, det vill säga att se till att människor får fortsatt möjlighet att både ha jobbet kvar och ha bra ekonomiska möjligheter, fortsatt stöd för hyreskostnader, förstärkt omställningsstöd med mera. Utöver den budget som regeringen presenterat för det här året räknar vi med att vi får 75 000 fler i jobb och förstärkt möjlighet till utbildning och omställning.

Jag kommer tillbaka till diskussionen om anslagssparandet. Här får Mats Green jättegärna svara. Han sa att Arbetsförmedlingen har lämnat tillbaka anslagssparandet varje år från 2014 till 2020. Jag har här underlag med siffror och statistik på hur det har sett ut. Finanskrisåret 2008 lämnade Arbetsförmedlingen tillbaka 8,4 miljarder. År 2009, också ett krisår, var det 10 miljarder. År 2010, fortsatt ekonomisk kris, lämnade Arbetsförmedlingen tillbaka 18 miljarder. Så har det sett ut.

Det finns väldigt många variabler och förklaringar till att det har sett ut som det gjort. Det kan gälla program, insatser och lönebidrag. Då måste man gå tillbaka till årsredovisningen och se varför de inte har förbrukat de här pengarna. Jag håller helt klart med: Finns det medel avsatta ska de användas till det ändamål de är avsatta för. Då måste man gå tillbaka till varje år för att försöka studera och förstå vilka faktorer som har påverkat så att Arbetsförmedlingen till exempel 2018 skickade tillbaka 18 miljarder.

Sist men inte minst: Nystartsjobben är en väldigt bra insats. Det man dock måste komma ihåg är att nystartsjobben är konstruerade på ett sätt som innebär att du som arbetstagare måste hitta en arbetsgivare som är villig att ta emot dig, och så är det arbetsgivaren som söker pengarna.

Anf. 100 MATS GREEN (M) replik:

Fru talman! När det gäller Arbetsförmedlingens anslag är det helt korrekt att även alliansregeringen drog ned på anslagen. Vi var nämligen betydligt bättre än ni på att bekämpa arbetslösheten, Serkan Köse. Dessutom råkade det vara så att arbetslösheten under finanskrisen på alliansregeringens tid var lägre än vad den var under en väldigt stark och utdragen högkonjunktur under en rödgrön regering. Det säger ganska mycket, fru talman, om effektiviteten.

Vi har aldrig haft som ambition att vinna någon sorts race om att satsa mest på Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag. Vi tror återigen inte på att administrera arbetslösheten. Vi tror på att bekämpa den.

Sedan vill jag erinra Serkan Köse om den mängd olika tilläggsbudgetar och krispaket som Sveriges riksdag beslutat om. Större delen av detta har faktiskt Moderaterna och övriga partier, från Sverigedemokraterna till Vänsterpartiet, fått tvinga regeringen till, ibland nästan skrikande. En stor del har man varit överens om, och det är jättebra. Men jag konstaterar också att det har varit ganska begränsat intresse, framför allt från Socialdemokraternas sida, av att stötta små och medelstora företag.

Jag konstaterar också att det är nu vi måste börja arbetet med att förbereda oss för att ta oss ur krisen och börja bekämpa arbetslösheten. Exempelvis tycker vi att det är rimligt att när man har ett korttidsarbete vidta åtgärder för kompetenshöjande insatser, men det har Socialdemokraterna konstant vägrat att sätta ett krav på. De har anslagit en symbolisk summa till det, men de har vägrat att sätta ett krav på det.

Återigen: Socialdemokraterna och januaripartierna satsar pengar på att administrera arbetslösheten i form av Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag. Vi behöver satsa pengar på att bekämpa arbetslösheten.

Anf. 101 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Först skulle jag vilja säga några ord, även om det inte direkt är debattens ämne, om situationen på arbetsmarknaden. Vi har ju en oerhört snabb ökning av arbetslösheten igen under den andra vågen, en av de mest dramatiska utvecklingarna, och den har bestått. Det är en kamp. Det är en bedrövelse.

Det var tidigare en tävling här i talarstolen mellan regering och opposition i att klaga på hur Arbetsförmedlingen har fungerat historiskt. Det är ingen tvekan om att det har brustit. Jag har här i talarstolen berättat om en man från Kungälv som mejlade till mig och Annika Carlsson om att han hade blivit arbetslös i februari och fått besked om att han skulle bli kallad till Arbetsförmedlingen i december. Jag hoppas att han blev det – jag har inte hunnit få någon återkoppling om det.

Mycket har alltså brustit, men man borde också nämna i dessa tider att alla har kämpat: de arbetssökande, självklart, men även personalen på Arbetsförmedlingen, apropå att lämna tillbaka pengar. Det har inte gått att träffa människor fysiskt, det har inte funnits några jobb och man har inte ens kunnat sätta folk i utbildning. Hur situationen ser ut nu och att man har kämpat sig igenom detta är bland annat tack vare att man har kunnat öka antalet fristående förmedlare som har provat nya vägar.

Tiotusentals personer har faktiskt fått hjälp av fristående förmedlare efter 2019 då alla pratade om privatisering och reformering av Arbetsförmedlingen och antalet fristående förmedlare var rekordlågt.

Det för oss till dagens ämne. Det som i dag finns och som är viktigt att granska i samband med reformeringen av Arbetsförmedlingen, där vi ska göra det bättre och få tydligt resultatstyrda och noggrant kontrollerade fristående aktörer som kan pröva andra vägar än vad vi historiskt sett har haft i Sverige, är att titta på det som har prövats, bland annat Stöd och matchning – Stom, som det heter bland dem som jobbar med det här – och se på hur det har fungerat.

Här har Riksrevisionen gjort en mycket bra granskning. En del saker inför reformeringen visste vi redan, annat fick vi förtydligat och ytterligare annat fick vi lära oss. Det är en mycket bra granskning som vi kommer att använda oss av.

Stom har stora brister och måste förbättras, och jag har sagt från första början att det inte räcker och är för lite. Man kan säga att Stom fungerar så att det levererar när, hur, var och på vilket sätt som Arbetsförmedlingen själv vill. Det är liksom inget system där de själva kan söka upp de arbetsökande. Men trots alla brister med Stom levererar det ändå jobb till de jobbsökande även under ganska dåliga förutsättningar. Det har alltså inte bara varit dåligt. Det står också i rapporten att det har varit relativt goda resultat.

Men det ska bli bättre, och då är en viktig sak att tänka på att i ett sådant här system väljer många den privata eller idéburna fristående förmedlare som man har närmast sig. Därför är det oerhört viktigt att de nya fristående förmedlarna finns i hela landet.

Rapporten pekar också ut det som vi länge har sagt, nämligen att så som det var utformat blev det en massa vita fläckar, för det var så Arbetsförmedlingen jobbade med de här aktörerna. Man ställde helt enkelt inte krav på att de skulle finnas överallt, som vi kommer att göra i och med reformeringen. Dessutom var det på många ställen väldigt få fristående förmedlare. Man har en bild av att det finns massor av fristående förmedlare som är lycksökare, och det fanns ganska många totalt, men det var faktiskt bara ett fåtal som hjälpte de flesta arbetslösa. Det här måste vi dra slutsatser av.

Det pekas också på att det behövs särskilda stimulanser för det här, och det kommer vi också att satsa på. En annan sak är att ratingsystemen inte är tillräckligt tillgängliga för människor. Jag har själv försökt att förstå hur man som arbetssökande skulle kunna välja med det gamla systemet. Det var inte alls tillräckligt tydligt hur man bedömer de olika fristående förmedlarna och vet vem man ska välja.

Man kan mäta hur bra de har lyckats med hjälp av Skatteverkets månadsvisa inkomstuppgifter – det som kallas för månadsuppgifterna i vanligt tal – för kontroll och uppföljning. Sedan kan man se: De där lyckades få folk i arbete, och de här lyckades inte få folk i arbete. Även det är en lärdom som vi har varit inne på men som förstärks av den här rapporten.

Sedan är det samtidigt intressant att de arbetssökande faktiskt väljer de aktörer som presterar bäst och visar poängen med reformeringen på ett väldigt tydligt sätt, nämligen att om man ger dem möjligheten får de arbetssökande chansen att välja dem som presterar bra. De får också mer resultatetsättning. De som får bra resultat växer, och det blir en positiv spiral. De som inte har presterat bra gör om och gör rätt eller drar sig ur, vilket leder till att de arbetslösa bara möter bättre och bättre service – det är 20–30 procent bättre service när det gäller att komma snabbt in i jobb.

Det är precis det vi vill åstadkomma med reformeringen: en positiv spiral men också noga genomtänkt och, som Riksrevisionen anmodar oss, noga kontrollerat med bra uppföljning och ordentliga kontrollsystem. Då blir det mycket som förbättras jämfört med de försök som har gjorts tidigare, även om Stöd och matchning var bättre än de tidigare insatserna.

Anf. 102 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Den kanske lite torra och omständliga rubriceringen av det här ärendet, alltså *Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens tjänst Stöd och matchning*, gör kanske att man inte uppfattar allvaret i den större fråga som borde bekymra riksdagen i det här sammanhanget, nämligen det

politiskt framforcerade kaoset på Arbetsförmedlingen och de särskilt allvarliga följderna av detta under den pågående pandemin.

Jag återkommer strax till det, men först vill jag understryka att vi från Vänsterpartiets sida hade velat föreslå ett mer konkret agerande från regeringens sida, direkt kopplat till den här riksrevisionsrapporten, men på grund av tolkningsfrågor gällande kammarens regelverk blev det inte möjligt. Därför utvecklar vi vår syn, förutom i det här anförandet, i ett särskilt yttrande i betänkandet.

Fru talman! Vi befinner oss i dag i en situation med ett kraftigt ökat antal arbetslösa som en mer eller mindre direkt följd av pandemin. Det leder samtidigt till att situationen för den som redan hade blivit arbetslös före pandemin försvåras. Antalet långtidsarbetslösa, det vill säga personer som har varit arbetslösa mer än ett år, är väsentligt fler än vid samma tid förra året. Och vi vet att det är en ökande risk att fastna i arbetslöshet för den som är arbetslös under lång tid.

I sådana tider är det mycket viktigt med just en aktiv arbetsmarknadspolitik av hög kvalitet. Det är inte arbetsmarknadspolitiken som skapar nya arbeten eller branscher, men arbetsmarknadspolitiken är samhällets sätt att ta ansvar för att fler kan hitta fram till rätt arbete och att fler kan bli bättre rustade för ett föränderligt arbetsliv.

I stället har vi, i detta historiskt känsliga skede, en situation där den redan fragmentiserade och skadeskjutna aktiva arbetsmarknadspolitiken snarare är på väg att avvecklas. Vi har en socialdemokratiskt ledd regering som i denna fråga, i likhet med flera andra arbetsmarknadsrelaterade frågor, låter sig ledas av banan av sina nyliberala samarbetspartier Centern och Liberalerna. Det är både tragiskt och oansvarigt.

Som även Riksrevisionen konstaterar står det i januariavtalet att Arbetsförmedlingen ska reformeras i grunden. Där stadgades det att den statliga Arbetsförmedlingen i princip ska bli en ren övervaknings- och utbetalningsmyndighet medan privata aktörer i ett nytt system baserat på att det som eufemistiskt kallas lagen om valfrihet, LOV, sköter ruljangsen. Nu blev det ju så, efter ingripande i riksdagen från Vänsterpartiet och den övriga oppositionen, att de här planerna fick ändras vad gäller i alla fall LOV-tvånget. De fick också skjutas upp ett tag. Det var förstås bra. Om det inte hade skett skulle vi ha befunnit oss i ett betydligt mer allomfattande kaos i dag.

Men det är ändå så att regeringen och samarbetspartierna har sjösat ett pilotprojekt, som knappt någon annan än de närmast sörjande partierna har bett om, i 32 kommuner gällande det som kallas Kundval rusta och matcha. I de berörda kommunerna ersätter det systemet det nuvarande LOV-baserade systemet Stöd och matchning, Stom. Det här gör en granskning av Stomsystemet särskilt relevant.

Mot den bakgrunden finns det ganska grundläggande problem. Vi kan konstatera att revisionen inte undersöker det uppenbara, nämligen hur Stomsystemet över huvud taget fungerar. Det som borde ha varit fokus för en granskning, det vill säga om det är effektivt för Arbetsförmedlingen att anlita kompletterande aktörer eller om det är mer effektivt att bedriva verksamheten i myndighetens egen regi, berörs inte alls.

Riksrevisionens granskning fokuserar i stället på hur arbetet riggas när det överordnade syftet är att ha ett LOV-system, alltså inte att utforma en

så bra arbetsmarknadspolitik som möjligt. Undersökningen pekar på hur Arbetsförmedlingen ska bli bättre på att hantera LOV-systemet.

Det betyder att allt lärande som Riksrevisionen vill ska förbättras ska ske i detta avseende och inte i relation till arbetsmarknadspolitiska mål. Den kompetensutveckling som då eventuellt sker i verksamheten, Stom, hamnar i olika entiteter, och det finns ingen möjlighet att systematiskt följa upp den för att stärka en sammanhållen statlig arbetsmarknadspolitik.

I granskningen visar det sig dessutom föga förvånande att det är svårt att få även denna modell att fungera på ett rimligt sätt inom de geografiska områden där antalet aktörer som etablerar sig är få. Vänsterpartiet menar att det bör ses som ytterligare ett skäl till att Krom inte alls bör etableras eller som ett LOV-system. Det tvingades också regeringen att slå fast efter pressen från riksdagen hösten 2019.

Problemen med att få en teoretiskt uttänkt etableringsmodell för privata aktörer att fungera i mer glest befolkade områden följer i stor utsträckning utvecklingen inom andra typer av välfärdstjänster. Resultatet blir i praktiken att statens service eroderar för stora grupper av befolkningen. Det är ofta mest tydligt där behoven är som störst. Det är något som inte bara Vänsterpartiet har konstaterat, utan det är många som har gjort det.

Jag noterade i dag en ledare av Helle Klein i Dagens Arbeta, industriarbetarnas tidning. Hon skriver: "Mitt i värsta pandemin och arbetslöshetskrisen medverkar alltså januaripartierna till ett storskaligt arbetsmarknadspolitiskt experiment. I själva idén ligger inte att se till människors eller samhällets behov utan anslagen till de privata aktörerna." Det är bara att hålla med. Jag kan möjligen tycka att det finns ett drag av naivitet i nämnda ledare när hon skriver att "Centerpartiet måste ta sitt förnuft till fånga och inse att ideologisk dogmatism inte är vad Sverige behöver just nu". Det tror jag är en så kallad tall order till just Centerpartiet, men det kan vi diskutera en annan gång.

Fru talman! Att det finns behov av en mer grundläggande och systematisk undersökning av de privata aktörerna inom Arbetsförmedlingens område är inget som Riksrevisionen ensamt ska lastas för. Ansvar ligger på regeringen. Det är också därför som vi skulle vilja att riksdagen tog ställning till förslaget om att ge regeringen i uppdrag att i första hand tillsätta en statlig utredning för detta eller i andra hand delegera till en för ändamålet lämplig myndighet att granska huruvida det är rimligt och kostnadseffektivt att överhuvudtaget ha ett LOV-system för stöd och matchning.

Jag tar tillfället i akt att upprepa den vädjan som jag och min kollega Ulla Andersson i en artikel nyligen riktade till regeringspartiernas företrädare när det gäller hanteringen av Arbetsförmedlingen i detta svåra läge:

- Låt inte Centern och Liberalerna köra hela den aktiva arbetsmarknadspolitiken i diket.
- Agera ansvarsfullt och avbryt den feltänkta och felslagna nedmonteringen.
- Öka Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag så att förmedlarna kan göra sitt arbete för de arbetslösas skull, och använd bland annat de pengar som nu i stället måste betalas tillbaka.

Prot. 2020/21:75
3 februari

*Riksrevisionens
rapport om Arbets-
förmedlingens tjänst
Stöd och matchning*

- Satsa på att bygga ut såväl anvisning till reguljära studier som kvalificerade yrkesutbildningar.
- Höj taket för lönebidrag så att subventionerade anställningar för personer med funktionsnedsättning kan bli aktuella i fler branscher än dem med lägst lönenivå.
- Investera där vi vet att det finns stora behov både av att nyrekrytera och att människor orkar arbeta kvar, inte minst inom äldreomsorg och sjukvård.
- Se till att det är parternas kollektivavtalade modell för etableringsjobb som kommer på plats i stället för att fastna i samarbetspartiernas bristande förståelse för sådana lösningar.

Kort sagt: Kom ut ur januariavtalets dimmor, och ta er an verkligheten på den pandemidrabbade arbetsmarknaden.

Anf. 103 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet är det enda partiet i Sveriges riksdag som anser att allting på Arbetsförmedlingen historiskt sett har fungerat jättebra. Vi har nu en debatt där alla andra påtalar problem, brister och behovet av att förbättra. Men här finns ett parti som ensamt håller fast vid att det var bäst förr och att om vi skulle gå tillbaka till det skulle allting bli bra. Då blir det lite rörigt.

Fru talman! Man tittar inte ordentligt i den rapport som vi just nu debatterar och där det uttryckligen står att Stöd och matchning har fungerat bra – det har också Riksrevisionen tittat på i andra rapporter – men att just det system som har etablerats har skapat vita fläckar i landet och att det behöver korrigeras. I det läget säger man att just den reformering av Arbetsförmedlingen där detta är en central del inte ska genomföras. Man vill på något sätt backa bandet, för det blir bättre om det blir som det var tidigare. Det var den första oklarheten.

Den andra oklarheten var att man är emot att nya Krom ska införas. Krom är alltså en utveckling av det vi som nu diskuterar, Stom med fristående aktörer. Där görs många av de förändringar som Riksrevisionen föreslår i sin rapport, inte alla men många av dem. Ändå är det dåligt utifrån den rapport som presenteras.

Det är såklart svårt att få en rapport från Riksrevisionen att passa ihop med Vänsterpartiets enahanda och ensamma politik i den här frågan. Men någonstans kan man väl ändå förhålla sig till det som står i det dokument som vi har framför oss och inte bara hitta på ett eget innehåll, apropå att hålla sig till verkligheten.

När det gäller coronapandemin och de enorma svårigheterna med att kämpa med den har vi tillfört medel. Det är uppenbarligen inte tillräckligt, men vi har tillfört medel till det.

Anf. 104 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag förstår att det kan bli något förvirrat för Martin Ådahl om han tror att Vänsterpartiet tycker att allting med Arbetsförmedlingen var jättebra förut. Det är motsatsen till vad vi aktivt och energiskt har sagt i snart 15 år. Processen att göra om Arbetsförmedlingen, som accelererade

inte minst under regeringen Reinfeldt, från en förmedling som ska hjälpa människor att bli bättre rustade för en föränderlig arbetsmarknad till en myndighet som mest ska upphandla och kontrollera saker var olycklig. De olyckliga resultaten har vi nu sett steg för steg bli allt större. Nu vill man göra de misslyckade fläckvisa experimenten till ett slags fullskaligt experiment. Det tror vi är dåligt. Det betyder inte att vi tycker att det var jättebra förr utan att Centerpartiet möjligen har potential att göra saker ännu sämre.

När det gäller det som Martin Ådahl säger i övrigt är det lite magstarkt att stå och säga att man har gjort en massa saker när ens parti har bidragit starkt till att få bort en massa arbetsförmedlingskontor runt om i landet så att det har uppstått risk för kala fläckar i arbetsmarknadspolitiken. Man har även bidragit till en paniksituation i många kommuner, som säger att staten måste ta sitt ansvar. Men staten kan inte göra det eftersom man har skurit ned på anslagen och har försatt Arbetsförmedlingen i denna kaossituation. Det är vad vi diskuterar just nu.

Riksrevisionen säger i sin rapport hur ett LOV-system ska kunna förbättras. Men det jag sa i den andra talarstolen och som jag kan upprepa även i den här talarstolen är att vi behöver se huruvida det över huvud taget är rimligt att ha det systemet, inte hur vi ska skruva i det utan hur det förhåller sig till att exempelvis ha saker i egen regi.

Anf. 105 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Fru talman! Mytbildningen från det enda parti som inte vill förändra politiken till det bättre och till resultatorienterad verksamhet i Arbetsförmedlingen fortsätter.

För det första tar ni ingen som helst hänsyn till rapporten, utan ni hittar på egna slutsatser. Det kan man till och med höra i Ali Esbatis replik.

För det andra kommer ett totalt ogrundat påstående. Om man som Ali Esbati har följt riksdagen länge, fru talman, borde man kunna konstatera att Centerpartiet i åratal har kritiserat avvecklingen av små kontor på landsbygden. Och när detta skedde skapade det en sådan kraftfull protest mot oss, även från regeringen, att ledningen för Arbetsförmedlingen till slut byttes ut för att utvecklingen skulle ändras. I följande regleringsbrev pekade man med hela handen på att närvaron på landsbygden i Sverige måste återställas.

Vi kommer att fortsätta följa upp detta. Det här är icke tillräckligt, vilket vi har påtalat, efter så många år av avveckling av närvaron på landsbygden med bland annat ert stöd till Socialdemokraterna. Mytbildningen kan vi lägga därhän.

Jag vill säga ytterligare något om experiment och sådant. Alla länder i världen som lägger mycket pengar på detta, inklusive facket och arbetsgivarnas egna trygghetsorganisationer, använder sig av fristående förmedlare som kommer med nya idéer men som bara får betalt efter resultat i form av varaktigt arbete. Det blir mest för de tuffaste fallen. Det här fungerar. Det fungerar i andra länder, och det fungerar i Sverige. Ett undantag är väl USA där det inte finns några pengar alls för att ge hjälp till de arbetslösa. Det här är inget experiment, men vi gör det försiktigt, noggrant och genomtänkt utifrån bland annat Riksrevisionens rapport.

Anf. 106 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag har i denna kammare och även utanför flera gånger konstaterat att det är vanligt att man i Centerpartiet blir mycket överraskad av resultatet av den egna politiken. Det gäller även det här med den lokala närvaron. Om man skär ned förvaltningsanslagen till Arbetsförmedlingen, tar bort uppgifter från Arbetsförmedlingen och försätter Arbetsförmedlingen i en situation där det är oklart vad man ska syssla med kommer det såklart även att märkas på den lokala närvaron, oavsett vilka intentioner man säger sig ha.

Även med den nyorientering om att bry sig mer om lokal närvaro, som regeringen och samarbetspartierna tvingades till av riksdagen, säger Arbetsförmedlingen själv, nu när processen är färdig, att man fortfarande inte kommer att vara närvarande i en majoritet av landets kommuner. Detta om detta.

Hur funkar det i andra länder? Jo, det funkar väldigt dåligt i många av de länder som Centerpartiet har velat inspireras av. Det som funkar dåligt är själva sysselsättningsmöjligheterna. Det funkar också dåligt när man ska se till att människor kan omskola sig till nya branscher. Det funkar dock ganska bra för en del som vill profitera på den här verksamheten, och det är ju ändå kärnan i Centerpartiets politik.

Det gäller inte bara inom detta område, utan man vill att statens resurser ska kunna kanaliseras till enskilda kommersiella aktörer. Jag tror absolut att man kan lyckas med det i det här systemet, men det vore nog inte särskilt bra för arbetsmarknadspolitiken i stort.

(forts. § 19)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 januari

NU4 2020 års redogörelse för företag med statligt ägande

Punkt 2 (Statens långsiktiga företagsägande)

1. utskottet

2. res. 1 (M, KD, L)

Votering:

38 för utskottet

17 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP

För res. 1: 11 M, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:75

3 februari

Punkt 3 (Övergripande om förvaltning och uppdrag)

1. utskottet

2. res. 4 (C)

Votering:

19 för utskottet

5 för res. 4

31 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 MP

För res. 4: 5 C

Avstod: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Statligt ägda företags påverkansarbete)

1. utskottet

2. res. 7 (M, SD)

Votering:

30 för utskottet

21 för res. 7

4 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 7: 11 M, 10 SD

Avstod: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Företag med statligt ägande och vissa konkurrensfrågor)

1. utskottet

2. res. 9 (S, V, L, MP)

Votering:

29 för utskottet

26 för res. 9

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD

För res. 9: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:75
3 februari

Punkt 7 (Statens ägande av AB Svenska Spel)

1. utskottet
2. res. 11 (M, SD, L)

Votering:

31 för utskottet

24 för res. 11

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 11: 11 M, 10 SD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 9 (Statens ägande och förvaltning av vissa övriga företag)

1. utskottet

2. res. 15 (V)

Votering:

27 för utskottet

4 för res. 15

24 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 15: 4 V

Avstod: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU11 Riksrevisionens rapport om Kommerskollegiums arbete mot handelshinder

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Uppföljning av Riksrevisionens rekommendationer)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res. 1: 16 S, 4 V, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Kännedom om Kommerskollegiums arbete)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 2: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:75

3 februari

**NU12 Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartner-
skap**

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Ansvarsfördelningen mellan olika aktörer)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, L, MP)

Votering:

29 för utskottet

26 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD

För res. 1: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Övriga frågor programperioden 2021–2027)

1. utskottet

2. res. 2 (M, SD, KD)

Votering:

31 för utskottet

24 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 2: 11 M, 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Översyn av de regionala strukturfondspartnerskapen)

1. utskottet
2. res. 3 (S, V, L, MP)

Votering:

29 för utskottet

26 för res. 3

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD

För res. 3: 16 S, 4 V, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU14 2020 års rapport om rättsstatsprincipen

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU40 Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset

Punkt 1 (Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (KD)

Förberedande votering:

10 för res. 1

3 för res. 2

42 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

42 för utskottet

10 för res. 1

3 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU42 Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkta stöd till företag, nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga och andra åtgärder med anledning av coronaviruset

Prot. 2020/21:75
3 februari

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (V)
Förberedande votering:
10 för res. 1
4 för res. 2
41 avstod
294 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.
Huvudvotering:
38 för utskottet
10 för res. 1
7 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 L, 3 MP
För res. 1: 10 SD
Avstod: 4 V, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

JuU15 Ökad ordning och säkerhet i frivården

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU7 Stöd till personer med funktionsnedsättning

Punkt 2 (Delaktighet)

1. utskottet
2. res. 3 (C)
Votering:
37 för utskottet
5 för res. 3
13 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 3: 5 C
Avstod: 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Statistik)

1. utskottet
2. res. 8 (V, KD)
Votering:
48 för utskottet
7 för res. 8
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2020/21:75
3 februari

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 8: 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 9 (LSS och grundläggande behov)

1. utskottet

2. res. 9 (SD, KD)

Votering:

42 för utskottet

13 för res. 9

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 9: 10 SD, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 10 (Övriga frågor om LSS och assistansersättning)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

Votering:

39 för utskottet

10 för res. 10

6 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 1 V, 3 L, 3 MP

För res. 10: 10 SD

Avstod: 3 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Mia Sydow Mölleby (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 20 (Stöd till fritidsaktiviteter)

1. utskottet

2. res. 29 (C, L)

Votering:

30 för utskottet

8 för res. 29

17 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 3 MP

För res. 29: 5 C, 3 L

Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

TU4 Digitaliserings- och postfrågor

Punkt 1 (Samhällets digitalisering)

1. utskottet
2. res. 4 (KD)
3. res. 5 (L)

Förberedande votering:

- 3 för res. 4
3 för res. 5
49 avstod
294 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Tredje vice talmannen anmodade Annicka Engblom (M) och Angelika Bengtsson (SD) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Jens Holm (V) att förrätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett ja, och kammaren hade således antagit res. 4.

Huvudvotering:

- 29 för utskottet
3 för res. 4
23 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

- För utskottet: 16 S, 10 SD, 3 MP
För res. 4: 3 KD
Avstod: 11 M, 5 C, 4 V, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Digital delaktighet)

1. utskottet
2. res. 7 (C)

Votering:

- 33 för utskottet
5 för res. 7
17 avstod
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

- För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 MP
För res. 7: 5 C
Avstod: 11 M, 3 KD, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:75
3 februari

Punkt 4 (Utbyggnaden av 5G-nätet)

1. utskottet

2. res. 16 (V)

Votering:

22 för utskottet

4 för res. 16

29 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 KD, 3 MP

För res. 16: 4 V

Avstod: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 6 (Utnyttjande av digital infrastruktur)

1. utskottet

2. res. 19 (M)

Votering:

39 för utskottet

11 för res. 19

5 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 19: 11 M

Avstod: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Vissa särskilda krav på operatörer)

1. utskottet

2. res. 21 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 21

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 21: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 107 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Coronapandemin har satt djupa spår på arbetsmarknaden, och nära en halv miljon människor är arbetslösa. Livsdrömmar har krossats, och lönekuvert har bytts ut mot a-kassa och bidrag. Åtgärder för att snabbt få tillbaka människor i arbete kommer att vara helt centrala framöver.

Svensk arbetsmarknad fungerade inte heller tillfredsställande före coronakrisen. Då hade vi relativt goda omständigheter, men regeringen lyckades ändå inte få bukt med ett brett utanförskap och en hög arbetslöshet. Trots regeringens löfte om lägst arbetslöshet i EU rasade Sverige på listan och återfinns nu som ett av de sämsta länderna när det gäller arbetslösheten.

Den tidigare starka konjunkturen innebar dock en god arbetsmarknadsutveckling för inrikes födda med god utbildningsbakgrund, medan utsatta grupper på arbetsmarknaden hade det svårt. Detta är en grupp som växer och tyvärr kommer att fortsätta växa om inte kraftfulla åtgärder vidtas. Enligt Arbetsförmedlingens prognoser förväntas gruppen utsatta på arbetsmarknaden – de med låg utbildningsbakgrund, äldre, nyanlända och personer med funktionsnedsättning – uppgå till över 300 000 personer i år.

Den ekonomiska kris som coronapandemin fört med sig har slagit brett och inneburit att även personer med en normalt sett god förankring på arbetsmarknaden har sagts upp, varslats eller korttidspermitterats. I denna kris har vi en arbetsförmedling i förändring. Jag har i dag under debatten försökt lyssna på januaripartiernas företrädare för att försöka få en bild av hur det egentligen går med reformarbetet. Jag förstår att det återstår en hel del. Men, som sagt, åtgärder för att snabbt få tillbaka människor i arbete kommer att vara helt centrala framöver.

Dagens debatt rör mer specifikt Arbetsförmedlingens matchningstjänst, Stöd och matchning, som innebär att de arbetssökande som deltar själva väljer vilket företag eller vilken organisation som ska hjälpa dem på vägen till ett arbete. Vi kristdemokrater menar att en arbetssökande kan gynnas av valfrihet om det är under kontrollerade former. Riksrevisionens rapport, som presenterades redan i juni förra året, visar också på vikten av att det ställs höga och precisa krav för att få bli leverantör och att en leverantör som underpresterar ska kunna uteslutas från tjänsten.

Inom ramen för Stöd och matchning kan Arbetsförmedlingen efter översyn utesluta en viss del av leverantörerna, men systemet som sådant innebär att leverantörer som inte lyckas matcha arbetslösa med arbete eller relevant utbildning ändå har kunnat fortsätta verka inom tjänsten.

Ratingsystemet, som visar vilka leverantörer som lyckats bäst med att stötta och matcha sina deltagare, är en viktig del av stöd- och matchningssystemet och kommer att vara det även i en reformerad arbetsmarknadsmyndighet så att leverantörernas resultat noggrant mäts och deltagarna kan göra välgrundade val. Det måste ställas höga krav på den som vill bli leverantör – oseriösa aktörer ska hållas borta.

Här lyfter Riksrevisionen fram att Arbetsförmedlingen bör få tillgång till Skatteverkets månadsvisa inkomstuppgifter vid beräkning av rating och utbetalning av ersättning till leverantörerna, vilket låter klokt. Det

finns många fler rekommendationer i granskningen som regeringen i sin skrivelse väljer att beröra som viktiga bidrag till Arbetsförmedlingens vidareutveckling av upphandlade matchningstjänster. Hur man i dagsläget har tagit hand om rekommendationerna är dock ännu lite oklart.

Hela poängen med reformeringen är ju att andra fristående aktörer, inte Arbetsförmedlingen, ska matcha arbetssökande med jobben. Lärdomar ska naturligtvis dras av Stöd och matchning, men regeringen har därutöver även lanserat tjänsten med nästan samma namn, Rusta och matcha. Hur den tjänsten nu kommer att vidareutvecklas är kanske i dagsläget än mer intressant.

Fru talman! Reformeringen av Arbetsförmedlingen är förstås mycket viktig för den grupp människor som har det svårast att ta sig in i arbete. Det är här idékraften i att låta privata och ideella utförare hjälpa till i arbetet att stötta och förbättra chanserna till arbete kommer in.

Att tillvarata alla de människor som i dag inte vill något annat än att ha ett arbete att gå till kommer med ett stort ansvar. Därför behöver kontrollmekanismerna, ratingsystemet och uppföljningen av kvaliteten i systemet ständigt utvärderas och förbättras. I det arbetet är Riksrevisionens rapport viktig att ta med sig, och det hoppas jag att de ansvariga nu gör.

För de hundratusentals människor som i dag står utanför en arbetsgemenskap och utan egen försörjning och den inkludering som ett jobb innebär behöver arbetsmarknadspolitiken ta nästa steg så att fler ska få ett arbete att gå till.

Anf. 108 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Vid årsskiftet var 437 000 personer arbetslösa, och av dem var 175 000 så kallade långtidsarbetslösa.

Pandemins påverkan på svensk arbetsmarknad har varit omfattande. Kriser leder ofta till strukturomvandlingar, vilket gör att de jobb som fanns före krisen kanske inte längre finns kvar efter krisen, samtidigt som nya arbetstillfällen växer fram. Vi ser det redan nu: Flygvärdar sadlar om till undersköterskor, roddare, som normalt bygger scener, röjer nu snö och is från hustak, och det är ett ökat söktryck på universitet och högskolor.

Att de arbetssökande står rustade för de arbetstillfällen som uppstår både under krisen och när det vänder igen är den stora utmaningen i arbetsmarknadspolitiken och något som tyvärr inte har fungerat väl på väldigt länge. Detta gör reformeringen av Arbetsförmedlingen än viktigare.

I Riksrevisionens granskning framkommer viktiga slutsatser som behöver vara vägledande för hur Arbetsförmedlingens arbete ska organiseras framöver. Låt mig nämna de två viktigaste slutsatserna. Den första är att uppföljning och kontroll behöver förbättras. Klagomål behöver följas upp och åtgärdas i större utsträckning än i dag. Fler leverantörer som inte sköter sitt uppdrag måste avslutas som leverantör.

Den andra slutsatsen är att rating och utvärdering tydligare behöver kopplas till det faktiska resultatet. Ett förslag är därför att Skatteverkets månadsvisa inkomstuppgifter ska användas för att följa upp inkomstutvecklingen för den som efter genomförd insats inom Stöd och matchning har fått ett jobb och att detta sedan ska ingå som en parameter i ratingen av de leverantörer som finns i systemet.

Fru talman! Detta är kloka förslag som vi kommer att ta fasta på i reformeringen av Arbetsförmedlingen. En väl fungerande valfrihet bygger

på att den enskilde har god information om de olika alternativ som finns. I det bör ingå fakta om hur väl en leverantör lyckas med den tjänst som leverantören förmedlar. Precis som en skolas resultat på de nationella proven ger en bild av hur väl skolan lyckas med sitt kunskapsuppdrag ger den inkomst som den som fått jobb efter att ha fått en insats från en aktör en bild av hur väl aktören klarade sitt uppdrag att skapa förutsättningar för den enskilde att få en anställning och kunna försörja sig själv.

Men uppföljning och utvärdering är inte bara viktigt för att enskilda ska kunna göra välinformerade val. Vi lägger åtskilliga miljarder årligen på arbetsmarknadspolitiken, och dessa pengar ska användas effektivt till insatser som leder till att fler kan bidra till vår gemensamma välfärd genom att arbeta och betala skatt.

Riksrevisionen har i granskningen tittat på leverantörer inom Stöd och matchning, Stom, men rekommendationerna som man framför bör ses i ett bredare perspektiv för att vi ska lägga våra skattemedel på insatser som fungerar och ger människor den frihet det innebär att tjäna sina egna pengar. Detta kommer vi att ta fasta på i det fortsatta arbetet med den pågående reformeringen av Arbetsförmedlingen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 februari.)

§ 20 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 2 februari

2020/21:1588 EU:s klassning om hållbarhet och kollektivtrafiken

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet *Per Bolund* (MP)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 2 februari

2020/21:1400 Fusk inom folkbildningen

av *Ann-Britt Åsebol* (M)

till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2020/21:1482 Könstympning och barnnäktenskap

av *Sara Gille* (SD)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

Prot. 2020/21:75
3 februari

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.33.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 12 anf. 22 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 65 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 90 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Avsigelser	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 4 Anmälan om vice ordförande i utskott	1
§ 5 Meddelande om utrikespolitisk debatt.....	2
§ 6 Meddelande om frågestund.....	2
§ 7 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 9 Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU5	3
§ 10 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	3
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU11	3
Anf. 1 DANIEL ANDERSSON (S)	3
Anf. 2 LARS JILMSTAD (M)	4
Anf. 3 MIKAEL STRANDMAN (SD)	6
Anf. 4 LINDA MODIG (C).....	8
Anf. 5 CAMILLA HANSÉN (MP)	10
(Beslut fattades under § 18.).....	12
§ 11 2020 års rapport om rättsstatsprincipen	12
Konstitutionsutskottets utlåtande 2020/21:KU14.....	12
Anf. 6 DANIEL ANDERSSON (S)	12
Anf. 7 LARS JILMSTAD (M)	13
Anf. 8 PER SCHÖLDBERG (C).....	14
Anf. 9 CAMILLA HANSÉN (MP)	16
(Beslut fattades under § 18.).....	17
§ 12 Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset och Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkta stöd till företag, nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga och andra åtgärder med anledning av coronaviruset	17
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU40.....	17
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU42.....	17
Anf. 10 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	17
Anf. 11 ULLA ANDERSSON (V).....	20
Anf. 12 JAKOB FORSSMED (KD).....	22
Anf. 13 ÅSA WESTLUND (S)	24
Anf. 14 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	26
Anf. 15 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	27
Anf. 16 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	27
Anf. 17 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	28
Anf. 18 JAKOB FORSSMED (KD) replik	28
Anf. 19 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	29
Anf. 20 JAKOB FORSSMED (KD) replik	29
Anf. 21 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	30

Anf. 22	ELISABETH SVANTESSON (M)	30
Anf. 23	ÅSA WESTLUND (S) replik	33
Anf. 24	ELISABETH SVANTESSON (M) replik	33
Anf. 25	ÅSA WESTLUND (S) replik	34
Anf. 26	ELISABETH SVANTESSON (M) replik	34
Anf. 27	RICKARD NORDIN (C)	34
Anf. 28	JAKOB FORSSMED (KD) replik	36
Anf. 29	RICKARD NORDIN (C) replik	36
Anf. 30	JAKOB FORSSMED (KD) replik	37
Anf. 31	RICKARD NORDIN (C) replik	37
Anf. 32	ULLA ANDERSSON (V) replik	38
Anf. 33	RICKARD NORDIN (C) replik	38
Anf. 34	ULLA ANDERSSON (V) replik	39
Anf. 35	RICKARD NORDIN (C) replik	40
Anf. 36	ELISABETH SVANTESSON (M) replik	40
Anf. 37	RICKARD NORDIN (C) replik	41
Anf. 38	ELISABETH SVANTESSON (M) replik	41
Anf. 39	RICKARD NORDIN (C) replik	42
Anf. 40	MATS PERSSON (L)	42
	(Beslut fattades under § 18.)	44
§ 13	Ökad ordning och säkerhet i frivården	44
	Justitieutskottets betänkande 2020/21:JuU15	44
	(Beslut fattades under § 18.)	44
§ 14	Stöd till personer med funktionsnedsättning	44
	Socialutskottets betänkande 2020/21:SoU7	44
Anf. 41	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	44
Anf. 42	SOFIA NILSSON (C)	46
Anf. 43	MAJ KARLSSON (V)	48
Anf. 44	PIA STEENSLAND (KD)	50
Anf. 45	BENGT ELIASSON (L)	52
Anf. 46	MAJ KARLSSON (V) replik	53
Anf. 47	BENGT ELIASSON (L) replik	54
Anf. 48	MAJ KARLSSON (V) replik	54
Anf. 49	BENGT ELIASSON (L) replik	54
Anf. 50	PIA STEENSLAND (KD) replik	55
Anf. 51	BENGT ELIASSON (L) replik	55
Anf. 52	PIA STEENSLAND (KD) replik	55
Anf. 53	BENGT ELIASSON (L) replik	56
Anf. 54	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	56
Anf. 55	BENGT ELIASSON (L) replik	57
Anf. 56	CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD) replik	57
Anf. 57	BENGT ELIASSON (L) replik	58
Anf. 58	MIKAEL DAHLQVIST (S)	58
Anf. 59	MAJ KARLSSON (V) replik	60
Anf. 60	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	60
Anf. 61	MAJ KARLSSON (V) replik	60
Anf. 62	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	61
Anf. 63	TREDJE VICE TALMANNEN	61
Anf. 64	PIA STEENSLAND (KD) replik	61
Anf. 65	MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	62
Anf. 66	PIA STEENSLAND (KD) replik	62

Anf. 67 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	63
Anf. 68 ANN-BRITT ÅSEBOL (M).....	63
Anf. 69 CAMILLA HANSÉN (MP)	65
(Beslut fattades under § 18.).....	66
§ 15 Digitaliserings- och postfrågor.....	66
Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU4	66
Anf. 70 MARIA STOCKHAUS (M).....	66
Anf. 71 JIMMY STÅHL (SD)	69
Anf. 72 MIKAEL LARSSON (C).....	71
Anf. 73 JESSICA THUNANDER (V)	73
Anf. 74 MAGNUS JACOBSSON (KD)	75
Anf. 75 HELENA GELLERMAN (L)	78
Anf. 76 DENIS BEGIC (S)	80
Anf. 77 MARIA STOCKHAUS (M) replik	83
Anf. 78 DENIS BEGIC (S) replik	83
Anf. 79 MARIA STOCKHAUS (M) replik	83
Anf. 80 DENIS BEGIC (S) replik.....	84
Anf. 81 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	84
Anf. 82 DENIS BEGIC (S) replik	85
Anf. 83 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik	85
Anf. 84 DENIS BEGIC (S) replik.....	86
Anf. 85 JIMMY STÅHL (SD) replik	86
Anf. 86 DENIS BEGIC (S) replik.....	86
Anf. 87 JIMMY STÅHL (SD) replik	87
Anf. 88 DENIS BEGIC (S) replik.....	87
Anf. 89 EMMA BERGINGER (MP)	87
(Beslut fattades under § 18.).....	90
§ 16 Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens tjänst	
Stöd och matchning.....	90
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2020/21:AU7.....	90
Anf. 90 MAGNUS PERSSON (SD)	90
Anf. 91 SERKAN KÖSE (S).....	91
Anf. 92 MAGNUS PERSSON (SD) replik	93
Anf. 93 SERKAN KÖSE (S) replik	93
Anf. 94 MAGNUS PERSSON (SD) replik	94
Anf. 95 SERKAN KÖSE (S) replik	94
Anf. 96 MATS GREEN (M)	95
Anf. 97 SERKAN KÖSE (S) replik	96
Anf. 98 MATS GREEN (M) replik	96
Anf. 99 SERKAN KÖSE (S) replik	97
Anf. 100 MATS GREEN (M) replik	97
Anf. 101 MARTIN ÅDAHL (C).....	98
Anf. 102 ALI ESBATI (V).....	99
Anf. 103 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	102
Anf. 104 ALI ESBATI (V) replik	102
Anf. 105 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	103
Anf. 106 ALI ESBATI (V) replik	104
(forts. § 19).....	104
Ajournering.....	104
Återupptaget sammanträde.....	104

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 januari	104
NU4 2020 års redogörelse för företag med statligt ägande	104
NU11 Riksrevisionens rapport om Kommerskollegiums arbete mot handelshinder	106
NU12 Riksrevisionens rapport om regionala strukturfondspartnerskap	107
§ 18 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	108
KU11 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse	108
KU14 2020 års rapport om rättsstatsprincipen	108
FiU40 Extra ändringsbudget för 2021 – Stöd till företag, medel för vaccinering och andra åtgärder med anledning av coronaviruset	108
FiU42 Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkta stöd till företag, nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga och andra åtgärder med anledning av coronaviruset	109
JuU15 Ökad ordning och säkerhet i frivården.....	109
SoU7 Stöd till personer med funktionsnedsättning	109
TU4 Digitaliserings- och postfrågor.....	111
§ 19 (forts. från § 16) Riksrevisionens rapport om Arbetsförmedlingens tjänst Stöd och matchning (forts. AU7)	113
Anf. 107 SOFIA DAMM (KD).....	113
Anf. 108 MALIN DANIELSSON (L)	114
(Beslut skulle fattas den 10 februari.)	115
§ 20 Anmälan om fråga för skriftligt svar	115
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor	115
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.33.	116